

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΕΙΣ ΦΡΑΣΕΙΣ
ΠΕΤΡΟΧΩΡΙΟΥ (ΤΣΑΚΗΛΙΟΥ) ΜΕΤΡΩΝ

(Οἱ ἐν παρενθέσει ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς ἀναλόγους
παροιμίας τοῦ Ν. Περίτου).

Α

Ἀβράκωτη 1 **Ἀβράκωτη** *μηλιά*, σὲ τσιβάνε τὰ πουλιά.—Σκῶμμα παιδικόν,
εἰς κοράσιον, περιφερόμενον χωρὶς βρακί. Λέγεται καὶ ἡ παραλλαγή:
Ἀξεβράκωτ *Μαρουδιά*, σὲ τσιβάνε τὰ πουλιά, ἀποκάτω στὴ *μηλιά*.

Ἀβράκωτος. 2 **Ἀβράκωτε** *καλόγερε*, *πάρ τὴ γάτα χόρευε*.—Σκῶμμα παιδι-
κόν, ὡς τὸ προηγούμενον, λεγόμενον εἰς ἄρρεν παιδίον. Λέγεται καὶ
ἡ παραλλαγή: *Ζάκατε καλόγερε, τὰρ τὴ γάτα χόρευε*.

Ἀγαλανι. 3 *Ὁχι κόμ μιὰ βολὰ ἀπ' τ' Ἀγαλανι γυναῖκα*.—Ἐπὶ τῶν ματαίως
μετανοούντων δι' ἀπερίσκεπτον πρᾶξιν. Εἰς τὴν παροιμίαν ὑπόκειται
ἡ ἐξῆς διήγησις: "Ενας Τσακλιώτης πῆρε γυναῖκα ἀπ' τ' Ἀγαλανι
(χωρίον ἀπέχον 3 ὥρας) γιατί εἶχε προῖκα καλή. Παθρύνε ἀνήμερα
τ' Αἰ' Ἀδριός, καὶ στοῦ δρόμο τς ἔπιασε ἕνα χιόνι, σκεπάσκανε οἱ
δρόμ, δεβιδίσκε τ' ἀμάξ, σκατεύνε τὸ ποδάρι τς νύφς, μούσκεψαν
σὰ δὰ παπιά. "Ὅδε μετὰ πολλὰ ἤρτανε μεσάνυχτα στοῦ χωριὸ μσοπε-
θαμένι, εἶδανε πού τς νύφς τὸ φουρτσὲρ τό χασαν στοῦ δρόμο. Τν
ἄλλῃ μέρα ὁ γαβρὸς φγήθηκε τὰ τί τράβξε στοῦ δρόμο καὶ τράβξε τὸ
γιακά τ καὶ εἶπ' αὐτὸν τὸ λόγο, κι ἀπόμκε ἀπὸ τότες καὶ τονε λένε.

ἀγάλια (1). 4 *Ἀγάλι ἀγάλια γένηται ἡ ἀγονορίδα μέλι*.—Συμβουλή εἰς τοὺς
βιαστικούς, ὅτι θ' ἀπολαύσῃσι τὸν καρπὸν τῶν κόπων των, ἐν καιρῷ
τῷ δέοντι.

ἀγάπη (1). 5 *Ἀγάπη δίχως πείσματα, δὲν ἔχει νοστιμάδα*.—Τὰ πείσματα
τῶν ἐρώντων ποικίλλουν καὶ τονώνουν τὴν ἀγάπην. Λέγεται εἰς τοὺς
δυσανεστημένους κατ' ἀλλήλων ἔραστάς.

(4) 6 *Ἡ ἀγάπ εἶναι σιτραβή*.—Δι' ἐκείνους πού δὲν βλέπουν τὰ ἐλατ-
τώματα τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀγαποῦν.

7 *Ἀγάπ εἶνε, δὲ εἶνε ποδοκκούρελο*.—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ τῶν πασχόν-
των ἔνεκεν σφοδροῦ ἔρωτος.

ἀγαπάγω (69). 8 *Ἀγαπάγω σὰ δὲ σκόρδο*.—Εἰρωνικῶς. Ἐπὶ ἀνθρώπων
πρὸς τοὺς ὁποίους οὐδεμίαν αἰσθανόμεθα συμπάθειαν.

K. Κυργιζίδης
-Θρακικὴ Λο
τ. 15! 1941
σ. 191-266

(1) 9 Ἀγαπάει τὰ ξνόμελα — Ἐπὶ τῶν φιλερώτων.

(20) 10 Μὲ τὰ καμώματά τς ἀγαπιέται. — Ἐπὶ ἀσχήμων μὲν ἀλλὰ συμπαθητικῶν γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι κινοῦν τὴν συμπάθειαν διὰ τῶν καλῶν τρόπων των.

(4) 11 Ἀγάπα με, σὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με, σὰ σὲ θέλω. — Συμβουλὴ εἰς τοὺς ἀγάμους νέους καὶ νέας, νὰ μὴ ἀπορρίπτουν ἀβασανίστως προτάσιν γάμου.

ἀγὰς. 12 Ἀγὰς, φαγὰς. — Χαρακτηρισμὸς τῶν Τούρκων, διότι ἐδημιούργουν ἀφορμὰς πρὸς πίεσιν τῶν Χριστιανῶν, ἵνα τοὺς ἀναγκάσουν νὰ τοὺς δωροδοκήσουν.

ἄγγελος (8). 13 Μὴ ἀ φορὰ ἤμουν ἄγγελος, τῶρ ἄγγελεύουν ἄλλοι.

Τῇ βρύση πῶπινα νερο, τῶρα τὴν πίνονν ἄλλοι. — Ἐπὶ τῶν ἀπολεσάντων τὴν εὐνοίαν τῆς τύχης. Ἀκόμη λέγεται καὶ ὅταν παρῆλιξ βλέπει νέαν νὰ τὴν περιποιῶνται, ἐνῶ εἰς αὐτὴν δὲν προσέχουν πλέον. Ὑπόκειται ὁ ἐξῆς μύθος. Ἐνα πολυχατηδεμένο παιδί ἀρφάνεψε, καὶ ὁ babás τ ξαναπαντρεύκε. Ὅσο τὸ κανάκευε ἡ μάνα τ, τόσο ἱναδινὰ δὲ δὸ σβάθαγε ἡ μητριὰ τ. Ἀκόμα καὶ ἀπ' τὸ τσεσμε πγ εἶχανε μέσ' σιν αὐλή τς, δὲ δ' ἄφνε γὰ πτῆ νερό, νὰ μὴ τονε τσαλέψ. Τότες θυμήκε τς μάνας τ τὰ χάδια, καί γ' εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο.

ἀγκίδα. 14 Ἡ ἀγίδα εἶνε μικρὴ, ἀπὸ πονεῖ. — Συμβουλὴ εἰς εἰς τοὺς εἴρωνας, ν' ἀποφεύγουν τὰς προσβλητικὰς ἐναντίον τῶν ἄλλων ἐκφράσεις. Ἀκόμη καὶ τὰς παραμυθίας.

ἀγιάζω (7). 15 Θέλω ν' ἀγιάσω, ἀμὰ δὲ μ' ἀφήν-νε οἱ διαβολῇ. — Λέγεται ὡς δικαιολογία ὑπὸ τῶν ἐκδικητικῶν. Ἀκόμη καὶ ὑπὸ τῶν εἰλικρινῶς ἐπιθυμούντων νὰ βελτιώσουν τὴν κακὴν διαγωγὴν των, ἀλλ' ἐμποδιζομένων ὑπὸ τῶν περιστάσεων.

16 Ἀγιάσε, καὶ ξεπάγιασε. — Εἰρωνικῶς. Δι' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ θεραπευθοῦν, καταφεύγοντες εἰς ἀγιάσματα χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν.

Ἅγιος Ἐνδρέας (3). 17 Στὰι τριάδα Ἀη Ἀδριὰς, ἀδρειεύει ὁ βορριάς.

Λέγεται ὅταν τὴν 30ὴν Νοεμβρίου φυσίση δυνατὸς ἄνεμος ἢ χιονίση. Πιστεύεται ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀρχίζουν τὰ πολλὰ χιόνια.

Ἅγιος Ἀθανάσιος. 18 Εἶνε γιὰ τὸν Ἀη Θανάς. — Εἶνε τρελλός. Ὁ Ἀη Θανάς, ἦτο ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου Λαγοθήρες, ὅπου συνήθιζαν νὰ πηγαίνουν τοὺς τρελλοὺς, πρὸς θεραπείαν, δένοντες αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ ὑπάρχουσαν ἄλυσσον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ὅπου τοὺς ἄφηναν νὰ διανυκτερεύσουν.

Ἅγιος Δημήτριος (2). 19 Ἀγιε Δημητράκλ, μικρὸ καλοκαιράκλ. Διὰ τὰς ἡλιολούστους ἡμέρας τοῦ φθινοπώρου. Οἱ Τούρκοι καλοῦσι τὸ φθινό-

302 *Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίει, ἄθρεπος μ' ἄθρεπο σμίει.*—Δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν τοὺς ξένους, διότι πιθαλὸν νὰ εὐρεθῶμεν καὶ ἡμεῖς μίαν ἡμέραν ξένοι εἰς τὴν πατρίδα ἐκείνων.

Βούλγαρος. 303 *Βούργαρος παλιτουρλάκις.*—Ἐπὶ χονδροειδοῦς ἀνθρώπου **βουρβουλιάζω** 304 *Βουρβούλιαξ ὁ κῶλος τ.*—Ἐπὶ τῶν ἐπιμενόντων νὰ ἐκτελέσουν τι παρὰ τὰς συμβουλὰς τῶν πρεσβυτέρων τῶν. Ἐπὶ ἀνησύχων παιδίων.

βούρτσα. 305 *Βούρτσα, κούπανος.*—Γρήγορα καὶ βιαστικά, ὅπως ὅταν σφουγγαρίζουν μὲ τὴν βούρτσαν ἢ κουπανίζουν λινάρι.

βράζω (7) 306 *Βράζ ἀπὸ μέσα τ.*—Μετὰ δυσκολίας συγκρατεῖ τὴν ὀργήν του.

307 *Ἐβρασ' ἀπ' τ' πείσμα τ.*—Ἐθύμωσεν εἰς ἄκρον.

308 *Δὲ βράζ μὲ τὸ ζμί τ.*—Ἐπὶ τῶν ἀναμιγνυμένων εἰς ξένας ὑποθέσεις, ἢ κατηγορούντων ἄλλους.

(2). 309 *Βράσ τα καὶ πιὲ τὸ ζμί τς.*—Ἐπὶ τῶν ἀρτυμένων νὰ δανείσουν σκεῦος τι ἢ ὑπόδειγμα ἐργοχείρου.

βρακί (23). 310 *Τὸν ἔβανε μέσ στὸ βρακί τς.*—Τὸν κατήντησεν νευρόσπαστον εἰς χεῖρας τῆς. Εἶναι ἄνδρας ποὺ κυβερνᾶται ἀπὸ τὴν γυναῖκα του.

(15) 311 *Ἀῦριό εἶναι Κυριακή,
τρώγω ξύδι καὶ φακί,
βάζω κόκκινο βράκι,
καὶ πλαλῶ ἐδῶ καὶ κεῖ.*

Παιδικὸν σκῶμμα, ἐπὶ παίδων, τὰ ὁποῖα μόνον κατὰ τὰς ἑορτὰς φοροῦν βρακί.

(32). 312 *Τὰ κῆμ'ε στὰ βρακιά τ.*—Εἰρωνικῶς. = Ἐτρομοκρατήθη.

βρέχω (13). 313 *Ἐρέξε κῶλο, φάγε ψάρια.*—Ἐπὶ τῶν θελώντων ν' ἀπολαύσωσί τι ἀκόπως.

(31). 314 *Τὸν ἔχνε νὰ μὴ στάξ καὶ νὰ μὴ βρέξ.*—Ἐπὶ χαηδεμένων παιδίων.

(39). 315 *Ὁ,τ βρέξ, ἅς κατεβάς.*—Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων διὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς πράξεώς των καὶ ἐπιμενόντων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

316 *Σὰ βρέξ, νὰ τὸ ρέμα κι' ἅς τρέξ.*—Δὲν μὲ μέλλει. Λέγεται ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δὲν ἔχουν σπαρτὰ καὶ χωράφια.

(49). 317 *Σὰ βρεμένι κάτα.*—Ἐπὶ τῶν ὑποστάντων δεινὴν προσβολήν.

(47). 318 *Πέρα βρέχι.*—Ἐπὶ τῶν μὴ ἀντιλαμβανομένων τὸ θέμα

τῆς ὁμιλίας ἢ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν τοὺς περιποιοῦνται.

319 *Γιὰ θὰ βρέξ, γιὰ θὰ χιονίς, γιὰ καλὸ γαιρὸ θὰ κάμ.*—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ τῶν προλεγόντων τὸν καιρὸν.

βρίσκω (79). 320 *Ἦρε τὸ ταίρ* τ.—Εὐρῆκε τὸν ὁμοίον του, καλὸν ἢ κακόν.

(83). 321 *Ἦρε τὸ διάβολο* τ.—Περιῆλθεν εἰς ἀπροόπτους δυσχερείας.

(60). 322 *Ἦρε ἡ νύφ τὸ γυννὶ πῖς σι βόρτα.*—Ἐπὶ τῶν ἀνακαλυπτόντων τὰ τοῖς πᾶσι γνωστά.

(84). 323 *Ἦρε τὸν ἄγιο γὰ προσκυνήσ.*—Ἐπὶ τῶν περιποιουμένων τοὺς ἀχαρίστους.

(76). 324 *Ἦρε τὸ μάστορ* τ.—Ἐπὶ ἀπατεῶνων ἐξαπατηθέντων.

(64). 325 *Ἦρε ὁ Φίλιππας τὸ Ναθαναήλ.*—Ἐπὶ συντροφίας ὁμοίων χαρακτήρων.

(29). 326 *Κόλιξε ὁ τέτζερς, ἦρε τὸ καπάκι* τ.—Εὐρε σύντροφον ἄξιον ἑαυτοῦ.

(98). 327 *Στὶ θάλασσα γὰ πάη νερὸ δὲ θὰ βρη.*—Ἐπὶ τῶν ἐπανειλημμένως ἀποτυγχανόντων, ἐνεκεν ἰδικῆς των ἀδεξιότητος.

(3). 328 *Ἀγάπαγε ἡ Μάρω τὸ χορό, ἦρε κι ἄδρα ζορνιτζή.*—Ἐπὶ ἀνταξίων συντρόφων.

(74). 329 *Ἦρε τὸ λουλοῦδ γὰ μιστή.*—Εἰρωνικῶς πρὸς τὸν προσπαθοῦντα γὰ ὠφελῆθῃ ἀπὸ τὸν ἐξυπνότερόν του.

(107). 330 *Ἀπ τὸ Θεὸ γὰ τό βρης.*—Κατάρα ἐπὶ τῶν ἀδικούντων.

(114). 331 *Ἔτς τὸ ἦραμε, ἔτς θὰ τ ἀφήκμε.*—Εἰς ἀπάντησιν τῶν κατηγορούντων τὰ πάτρια ἥθη καὶ ἔθιμα.

(131). 332 *Στὸν οὐρανὸ τὸ γύρενα καὶ σι γῆς τὸ ἦρα.*—Ἐπὶ τῶν ἐπιτυγχανόντων τὰς προσδοκίας των.

βροχή, 333 *Ἡ βροχὴ π θᾶρε, ἀπ τὰ πέρ' ἀβέλια φαίνεται.*—Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων γὰ μᾶς ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδ.ων μας, προβάλλοντες ἀπιθάνους κινδύνους.

βρῶμα (11). 334 *Βρῶμα καὶ μισκινιά.*—Ἐπὶ ἀκαθάρτων καὶ ἀνηθίκων.

βρωμῶ (9). 335 *Ὅποπου γὰ τόνε πιάνης, βρωμάει.*—Ἐπὶ τῶν ἐχόντων ἄχρειον χαρακτήρα.

(5). 336 *Τό 'να βρωμάει, τ' ἄλλο ζνάει.*—Ἐπὶ τῶν ἀναποφασίστων εἰς τὴν ἐκλογὴν.

βυζί, 337 *Καλὸ βζὶ ἦρε' ἐκεῖνος καὶ βζάνη.*—Ἐπὶ τῶν ἐχόντων καλὴν ἐργασίαν.

Γ

- γάδαρος** (11) 338 *Γάδαρος ποὺ δὲ βοδίζ,*
ἄς τον ἄς πᾶ νὰ γαρίζ,—Μὴν ἀπαντᾷς εἰς τὰς διαβο-
 λὰς, ἐφόσον κανεῖς δὲν τὰς πιστεύει.
 (78). 339 *Πετάει ὁ γάδαρος ;* — *Πετάει.*—'Επὶ τῶν ἐπιμενόντων εἰς
 τὰς στρεβλὰς ἰδέας των καὶ ἐπιβαλλόντων τὴν ἐκτέλεσίν των.
 (30) 340 *Γαδούρ ξηκαπίστρωτο.*—'Επὶ ἀναιδῶν καὶ ἀδιακρίτων.
 341 *Σὰ γένη κανεῖς γαδούρ, θὰ βρῇ καὶ τὸ σαμάρ.*—Εἰς κυρίους ἀπο-
 βυλόντας τῆς ἐργασίας ὑπηρετήν.
γαῖδουροκαθισμένη. 342 *Εἶναι μιὰ γαδουροκαθισμένη* —'Ανήθικος, ἀξία
 νὰ πομπενυθῇ.
γάλα (2). 343 *'Ακόμα γάλα μρίζ τὸ στόμα τ.*—'Επὶ κορασιῶν μὴ περιελ-
 θουσῶν ἀκόμη εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις.
γάμος (69) 344 *Πάρ τονα στὸ γάμο σ' νὰ σὲ πῇ «καὶ τοῦ χρόν».*—'Επὶ
 ἀχαρίστων, οἱ ὁποῖοι ἀντὶ νὰ βοηθήσουν, βλάπτουν.
γαμπρός (13). 345 *Γαβρός γιὸς δὲ γέρεται, καὶ νύφ θεγατέρα.*—Τὰ τέκνα
 φροντίζουν περισσότερον διὰ τοὺς γονεῖς, παρὰ ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύφη.
 (46). 346 *Ὅρσε γαβρὲ κφέτα.*—'Επὶ τῶν ἀκαίρως λεγόντων ἢ ποι-
 ούντων τι.
 (55). 347 *Ὅδε θέλλῃ ἡ νύφ κι ὁ γαβρός, τῖφλα νὰ χλῃ ἡ πεθερὰ κι ὁ*
πεθερός.—Ὅταν θέλουν τι αἱ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενοι, κανεῖς δὲν
 δύναται νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ.
 (11) 348 *Ὁβλῃ ἡ ἐβδομάδα τοῦ γαβροῦ καὶ ἡ Κυριακὴ τῇ νύφς.*—Κά-
 που κάπου, ἔχουν καὶ οἱ πτωχοὶ ἐορτήν.
 (20α) 349 *'Εχτές, προχτὲς Βούργαρο γαμπρὸ παντρεύκε, ποῦ ν' τὸ*
πόρτα ; —'Επὶ τῶν μὴ δυναμένων νὰ διακρίνουν εὐκόλως τὰ οὐσιώδη
 ἀπὸ τὰ ἐπιδεικνύμενα. Εἰς ταύτην ὑπόκειται ὁ ἐξῆς μῦθος : Ὅτις ἀρκο-
 δας ἀμὰ χωριάτ-ς Βούργαρος παδρεύκε στ βόλῃ. Τὸ πουργὸ ποὺ βγῆ-
 κε νὰ πάη στὸ τσαρσί, πῆρ' ἕνα καρβούνῃ κι ἔκαμ' ἕνα σταυρὸ ἀπάν
 στ πόρτα τ σπιτιοῦ, γιὰ νὰ βορέσ νὰ τό βρῇ, γιὰτὶ γοῦλα τὰ σπίτια τ
 μαχαλᾷ ἤδανε τὸ ἴδιο βισίμ. Τὰ παιδιὰ τς γειτονιαῖς, ἔπιασανε κι
 ἔκαμανε ἀπόνα σταυρὸ μὲ τὸ καρβούνῃ σὲ γοῦλες τς πόρτες ἐκεῖ
 λόύρα κι ὅδε γύρσε ὁ Βούργαρος τὸ βράδ, τῇ βρώτ πόρτα ποὺ εἶδε μὲ
 σταυρὸ τν ἀνίξε καὶ βῆκε μέσα. Ἡ νιχοκερὰ λούγδανε μέσα στὸν
 ὁδὰ τς τσίτσιδ, καὶ καπὼς ἀνίξε αὐτὸς τ' ὁδὰ τ βόρτα, αὐτήνῃ ἄρκε-
 ψε νὰ τορίζ, καὶ νὰ τονε διώχνει. Τότες κ ἐκεῖνος βγῆκε ὅξω δροπια-
 σμένος, καὶ γλέποδα τς πόρτες γοῦλες μὲ σταυρὸ, τσὲ πῆρε μὲ τν
 ἀράδα καὶ χωρίζ νὰ βῇ μέσα, ρώταγε αὐτό.

γάτα (47α). 350 *Ἐχὶ ἐφτὰ ψχὲς σὰ τ γάτα.* = Ἐχει μεγάλην ἀντοχήν εἰς τὰς ἀσθενείας.

(15). 351 *Ἡ κάτα γιὰ τὸ ψάρ κι ὁ παπᾶς γιὰ τς λειτουργιές, πούλυσανε τὸ σπῖτ τς.* — Γιὰ κείνους πού θυσιάζουν τὰ πάντα, γιὰ τὸ πρᾶγμα πού ἀγαποῦν, πρὸ πάντων διὰ φαγητὰ καὶ διασκεδάσεις.

352 *Μαύρη κάτα πέρας ἀπ' ἀνάμεσα τς.* = Εὐρίσκονται εἰς διάστασιν. Καὶ ἡ τουρκικὴ: Ἀραλαρηντὰν καρὰ κεδὶ γετσι.

(55α). 353 *Κάτα γένισε, ποδκὸ κρατεῖ.* — Γιὰ κείνους πού μοιάζουν μὲ τὰ γονικά των.

γάτος (59). 354 *Ἐφγ ὁ κάτος, χορεύνε τὰ ποδίκια.* = Ὅπου λείπει ὁ ἐπιστάτης οἱ ἐργάται παραμελοῦν τὸ ἔργον των.

γδέρνω (10). 355 *Τὸν ἔγδαρε τὴ βορβειά τ.* = Μὲ τοκογλυφικά δάνεια, ἀφῆρεσε τὰ ὑπάρχοντά του.

356 *Θὰ τονε γδάρ ζδανό.* — Ἐπὶ ἀνθρώπου δανειζομένου ἀπὸ τοκογλύφον.

γείτονας (58). 357 *Πρῶτα θὰ δῶς τὸ γείτονα σ, κι ὕστατα τὸ γήλιο.* — Πρέπει ν' ἀποφεύγωμεν φιλονεικίαν πρὸς γείτονας.

(62α). 358 *Τς γειτόνσας τ' αὐτὸ εἶναι πάντα μεγαλύτερο.* — Ὁ ζηλιώτης νομίζει τὰ ξένα καλύτερα τῶν ἰδικῶν του. Λέγεται καὶ Τς γειτόνισσας τὸ ξύδ εἶναι γλυκό.

(16). 359 *Γείτονα, γείτονα, νὰ πέθαινες νὰ γλύτωνα.* — Ἐπὶ κακῶν γειτόνων.

(9) 360 *Ἡρτάνε τὰ ταγούλια στὴ γειτονιά μας; καρτερά τα καὶ στ γωνιά μας.*

Ἐπὶ γειτόνων στρατολογηθέντων, φορολογηθέντων ἢ νυμφευθέντων. Μετ' αὐτοὺς ἔρχεται ἡ σειρά μας.

γειτονιά (2). 361 *Ἀλλὶ π δὲν ἔχλ στ γωνιά, καὶ καρτερεῖ ἀπ' τ γειτονιά.* — Ἐπὶ πτωχῶν καὶ δεινῶν.

(13). 362 *Ὁ λύκος ἀπ' τ γειτονιά τ δὲν ἀρπάζ ἀρνί.* = Ὁ κλέπτης προσποιεῖται τὸν τίμιον εἰς τὴν γειτονιά του.

(49). 363 *Γελάει μὲ τ κόσμον τς ὁρές, καὶ τὴ δκή τς δέ τνε γλέπ.* — Ἐπὶ περιγελώντων τοὺς ἄλλους διὰ σφάλμα χειρότερον τοῦ ὁποίου κάμνουν οἱ ἴδιοι. Εἰς ταύτην ὑπόκειται ὁ ἐξῆς μῦθος: Μιὰ βολὰ ἡ κατσίκα εἶδε τὸ πρόβατο π σήκωσε τν ὀρά τ γιὰ νὰ κατρήσ καὶ γεῖπε «Τφοῦ δὲ δρέπεσαι π σήκωσες τν ὀρά σ καὶ φαίνεται ὁ κῶλοῦς;» Τότε γύρσε τὸ πρόβατο καὶ τνὲ λεί: «Ἀμ δὲ γλέψ τὴ δκή σ π γεῖναι γοῦλο σκωμέν;».

(33α). 364 *Κάθεται ἡ βοβὴ στῇ στράτα, καὶ γελάει τὰ διαβάτες.*—
ἴδια σημασία μετὰ τὴν προηγούμενη.

(11α). 365 *Γιλάει ὁ χέστις τὸ γλανιάρ.*—Γιὰ κείνους ποὺ κατηγοροῦν
ἄλλους γιὰ σφάλματα ἴδια μετὰ τὰ δικὰ τους.

(20). 366 *Δὲ γελάει τ' ἀχείλι τ.*—Ἐπὶ σκυθρωπῶν ἔνεκεν συμφορᾶς
των ἢ φθόνου.

(48β). 367 *Μὴ γελᾷς τῇ κατσουλιά,
καὶ σοῦ πέση στῇ ποδιά.*

Ἐπὶ ὀνειδιζόντων τοὺς ἄλλους διὰ συμφορὰν.

(55α). 368 *Ὅσα γέλαγαμε ἤρτανε στὸ κεφάλι μας.*—Ἐπὶ μετανοούν-
των διὰ τοὺς ὀνειδισμοὺς των πρὸς τοὺς παθόντας συμφορὰν.

(10). 369 *Γέλα με νὰ σὲ γελῶ, νὰ περνᾷμε τὸ καιρό.*—Ἐπὶ ἀπατεῶνων.
γέλιο (7) 370 *Εἶναι ἄσπρα γέλια, εἶναι καὶ μαῦρα γέλια.*—Ἐπὶ τῶν βεβια-
σμένως γελώντων διὰ ν' ἀποκρύψουν τὴν θλίψιν των.

(9) 371 *Κατρήθη ἀπ' τὰ γέλια.*—Ἐπὶ ἀσυγκρατήτου γέλωτος. Ἀκό-
μη λέγεται καὶ Λιγοθύμω ἀπ' τὰ γέλια ἢ Ἐσκασ' στὰ γέλια ἢ Πέ-
θανε στὰ γέλια.

(18) 372 *Τὰ πολλὰ τὰ γέλια φέρουν πλάματα.*—Ἐπὶ τῶν ἐνοχλούν-
των τοὺς ἄλλους διὰ νὰ γελάσουν μετὰ τὴν δυσφορίαν των καὶ εἰς τὸ
τέλος τιμωρουμένων ὑπ' αὐτῶν.

(1). 373 *Ἀνάτατα γέλια.*—Ἐπὶ ἀκαίρου γέλωτος.

(18). 374 *Τὰ γέλια μας βγήκανε ξύδια.*—Ἐπὶ λύπης μετὰ διασκέδασιν.
Ὑπάρχει ἡ πρόληψις ὅτι δὲν πρέπει νὰ γελᾷ κανεὶς ὑπερβολικῶς
διότι θὰ τοῦ ἔλθῃ συμφορὰ. Διὰ τοῦτο καὶ μετὰ σφοδρὸν γέλωτα συ-
νηθίζουν νὰ λέγουν: «Σὲ καλὸ μας νὰ βγῇ».

γελῶ (4) 375 *Γέλασα με γούλι τ γαρδιά μ.*—Ἐπὶ ἀπροσδοκίτου ἀστεϊό-
τητος.

(24) 376 *Γόλα γελᾷνε μετὰ μένα, ἔσκασα κι ἐγὼ στὰ γέλια.*—Ἐπὶ
τῶν μὴ ἀντιλαμβανομένων τὰς λοιδωρίας τῶν ἄλλων, ἢ ἐπὶ τῶν περι-
γελώντων ἄλλους, ἐνῶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἀξιογέλαστοι.

(27) 377 *Ἐμεῖς γελᾷμε δώδεκα καὶ ἐμᾶς σαράδωδεκα.*—Ἐπὶ κα-
κολογούντων ἄλλους ἐνῶ οἱ ἴδιοι εἶναι ἄξιοι πάσης κατηγορίας.

(ἀναγελῶ 8) 378 *Ὅποιο χορταράκι γελᾷς, θὰ φνιγρώσῃς στὴν ἀλ-
λή σ.*—Ἐπὶ τῶν ἐπικαιρόντων διὰ τὰς ξένας συμφορὰς.

γεμίζω. 379 *Ὅποιος πεθαίνει τὸ λάκκο τ γιομίζ.*—Ἐπὶ τῶν ἐπικαιρόντων
διὰ τὸν θάνατον ἄλλου, ἢ εὐχομένων νὰ ἴδουν τὸ λείψανό του. Ση-
μαίνει δὲ ὅτι ὅλοι μας θ' ἀποθάνωμεν μίαν ἡμέραν.

(14). 380 *Φασούλι στὸ φασούλι
γιομίζ τὸ σακκούλι.*

Εἰς τοὺς σπατάλους καὶ τοὺς περιφρονοῦντας τὰ μικρὰ κέρδη.

Γενάρος. 381 Γούλι οί μήνη νά βροδάνε κι ὁ Γενάρος νά σωπαίη. — Ἐπὶ τῶν κακοσυννηθισμένων. Ὑπάρχει ἡ πρόληψις ὅτι ἅμα βροντήσῃ τὸν Ἰανουάριον θὰ ἔλθουν ἐπιδημίες τὸ ἔτος ἐκεῖνο.

γενάτι (3). 382 Τὸ γνάτ
βγάζ μάτ.

Εἰς τοὺς ἐπιμένοντας νὰ κάμουν τι, ἐνῶ εἶναι φανερόν ὅτι τοῦτο θὰ τοὺς βλάψῃ.

γένεια (21). 383. Ὅποιος ἔχῃ τὰ γένεια, ἔχῃ καὶ τὰ χτένια. — Ὁ ἰδιοκτήτης φροντίζει διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ κτήματός του.

γεννιοῦμαι (15). 384 Ὅποιος γεννιῇ στὴ φυλακῇ, τὴ φυλακῇ γυρεύει. — Ἐκαστος ὅπως εἶναι συνηθισμένος.

γεννώ (3α). 385 Καμμιά πιά δὲ γέννησε, μόνη ἡ κφόκωλι. — Ἐπὶ γυναικὸς παραπονουμένης διὰ τὰ μητρικά της καθήκοντα.

(13). 386 Ὅπως τότε γέννησε ἡ μάνα τ. — Γυνὸς ἡ πάμπτωχος. Λέγεται καὶ τουρκιστὶ «*anadān dogmā*».

(19). 387 Ὁ παπᾶς πρῶτὰ εὐλογεῖ τὰ γένεια τ. — Ἐκαστος πρῶτον διὰ τὸ ἴδιον φροντίζει συμφέρον.

γεράζω. 388 Γέρασε καὶ πᾶν καὶ δὲ λεί γὰ γνωστέψ. — Ἐπὶ τῶν ἐξακολουθούντων νὰ κάμνουν νεανικὰς τοῖλλας εἰς ὥριμον ἡλικίαν.

(γερονῶ 8) 389 Νιὸς ἦμα καὶ γέρασα, τέτοιο πρόμα δὲ δὸ εἶδα. — Ὅταν ἀποδοκιμάζουν πρᾶξιν ἀντιβαίνουσιν εἰς τὰ ἥθη τοῦ τόπου.

γεράματα (5). 390 Γεράματα, σκοδάματα. — Ὅτι τὸ γῆρας ἐμποδίζει τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς.

391 Στὰ γεράματα χαρές, γιὰ κερὰ γιὰ κέρατα. — Ἡ ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ κεραιῶς.

(4). 392 Φτώχεια καὶ γεράματα, ἀγιάτρευτες πληγές. — Ἐπὶ πασχόντων ἔνεκεν γήρατος ἢ πτωχείας.

γέρος (36). 393 Τοῦ γέρον τὰ κανάκια, γερόβραστα σπανάκια. — Ἐπὶ γερόντων νυμφευομένων.

(20). 394 Γέρος εἶσαι δὲ φελᾶς, μόνη τὰ ψωμιὰ χαλᾶς. — Ἐπὶ γερόντων παραμελουμένων ὑπὸ τῶν οἰκείων.

(22). 395 Ὁ λύκος ἅμα γεράσ, γέρεται στὰ σκυλιὰ μασκαρᾶς. — Ἐπὶ τῶν ἀπολεσάντων τὴν προτέραν ἰσχύν, ἔνεκεν γήρατος.

(101). 396 — Φάγε γέρο μαλακό. — Ὅχι καὶ δίβιλι ζμάρι. — Ἐπὶ τῶν αὐξανόντων τὰς ἀπαιτήσεις των, ὅταν βλέπουν τοὺς ἄλλους νὰ ὑποχωροῦν.

397 Γέρο εἶδες; Λύκο εἶδες. — Πρόσεχε τοὺς γέροντας μὴ σ' ἐξαπατήσουν. Μὴ ἐμπιστεύεσαι γυναῖκα εἰς γέροντα.

γερός (2). 398 Γερός σὰ δὸ τρούπ. — Ἐπὶ ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἐνομίζομεν ἀσθενεῖς ἐνῶ εἶναι ὑγιέστατοι.

γεφύρι (1). 399 Τὸ πέρασε τῇ τριχῆς τὸ γιοφύρ.—Ἐπὶ γερόντων ἀνα-
λαβόντων ἀπὸ βαρεῖαν ἀσθενείαν.

γῆ (2). 400 Δὲ πατεῖ σι γῆς.—Ἐπὶ χαιρόντων εἰς ἄχρον καὶ ὑπερῆφανευ-
μένων, διὰ τὰς ἐπιτυχίας των.

(23). 401 *Tὸν ἔβανε* στις γῆς τὰ τέρατα.—Μὲ τὰ καμώματά του ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ προσέβαλον τοὺς γονεῖς καιρίως.

(3). 402 *Γένηκε γῆς Μαριάμ*.—Ἐπὶ καταστροφῆς.

(5). 403 Σκίσκε ἡ γῆς καὶ τὸνε πῆρε μέσα.—Προσεβλήθη καιρίως.

(19). 404 *Τί βρέχῃ ὁ οὐρανὸς καὶ δὲ τὸ δέχεται ἡ γῆς*; —Κανεῖς δὲν δύναται ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰς φυσικὰς καταστροφάς.

405 Πορπατεῖ καὶ τρέμ ἡ γῆς.—Λέγεται ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα.

γιακάς. 406 *Τὸ γιακά τς τραβᾶνε γιὰ τὰ σένα.*—Σ' ἐβαρέθηκαν διὰ τὴν διαγωγὴν σου. Τὸ τράβηγμα τοῦ γιακά, μετὰ τῆς σχετικῆς ἀποστροφῆς, ὡς σημεῖον ὑψίστη· δυσαρρεσκεία· εἶναι συνηθέστατον.

Γιάννης (3). 407 Ἀκόμα δὲ τὸν εἶδαμε, Γιάννη τοῦ κράζαμε. — Ἐπὶ τῶν
βιαζομένων εἰς ἐξαγωγήν συμπερασμάτων ἐπὶ φανταστικῶν γεγο-
νότων.

408 Ὁ Κιανῆς, Γιανῆς δὲ γίνεται.—Ὁ Τούρκος ὅσον καλὸς καὶ νὰ εἶναι δὲν γίνεται χριστιανός· Λέγεται καὶ τουρκιστὶ «Γιανῆ Κιανῆ ὀλμάζ». Ἐπὶ ἀδυνάτου μεταβολῆς.

(17) 409 *Κόψε ξύλο κάμ' Ἀδώνη*
κι ἀπὸ πλάτανο Μανώλ
κι ἂν ρωτῆς καὶ γὰρ τὸ Γιάνη
ὅτι, ξύλο κόψε, κάρη
καὶ ἂν πῆς καὶ γὰρ Νικόλα,
καίμουνε τὰ ξύλα ὅλα.

Πρὸς χλευασμὸν βαπτιστικοῦ ὀνόματος.

γιατρός (14) 410. — Ο γιατρός είναι πλεγματικός. — Ότι δὲν πρέπει νὰ ἀπο-
κρούπτωμεν τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν ἱατρόν.

γίνομαι (2). 411 Ἄλλα τὰ λεγόμενα σ, κι ἄλλα τὰ γενόμενα.—Ἐπὶ παραβάσει συμφωνίας γάμου.

Γιῶργος, 412 Γιῶργον εἶχα, Γιῶργον πῆρα
 κι ἄμα θὰ ξαναχηρέσω
 πάλε Γιῶργο θὰ γυρέσω.

Ἵπόκειται δὲ μῦθος ὅτι πῆγαν τ' Ἀἰ Γιωργίου σὲ μιὰ δευτεροπαθρ-
μένῃ, πὺν κι ὁ πρῶτος ὁ ἄδρας ἦδανε Γιωργος, γὰρ ὀνομασία καὶ γιὰ
νὰ δείξῃ πόσο φαριστιμένῃ ἦδανε κι ἅπ τοι δυὸ εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο.

γιώτα (1). 413 Ἀπόμκε γιώτα μοναχή.—Ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων τέκνα ἢ ἄλλους συγγενεῖς.

414 *Γένηκε* ἀκόμα ἓνα χρόνον, ἔμαθα ἓνα καινούργιο.—Λέγεται ὅταν ἀκούσωμεν νέον τι τὸ ὁποῖον ἔως τώρα δὲν ἠξεύραμεν.

415 *Εἶπε* ὁ Θεὸς καὶ *γένηκε*.—Ἐπὶ μεγαλοσώμων ἀνθρώπων ἢ καρπῶν ἐξαιρετικῆς ποιότητος.

(20). 416 *Γένηκε* ὁ, τ *γένηκε*.—Τετέλεσται.—Πρὸς καταπραΰνσιν τῶν ζητούντων ἐκδίκησιν διὰ προσγενομένην ἀδικίαν.

γιού. 417 *Γιὸν* *doudou* κολωβή.—Ἐπὶ παιδίων τῶν ὁποίων φαίνεται ὁ πινός ἢ ἄλλον ἀπόκρυφον μέρος. Ἐλήφθη ἀπὸ τὸν μῦθον τῆς κολωβῆς ἀλεπούς: Μιὰ βολὰ μιὰν ἀλεπού πιάσκει στὸ καπάγκι, καὶ καπὼς τράβξε γιὰ νὰ φύγῃ, κόπκει ἢ ὀρά τς. Τότε προσκάλεσε τς ἄλλες ἀλεπές, καὶ τσὲ λέει: «Τί τόχτε αὐτὸ τὸ βάρος ἀπὸ πίσω σας καὶ τὸ σέρνετε ἄχα; Ἐγὼ ἀπὸ τότες πόκοψα τν ὀρά μ' πορπατῶ καὶ πλαλιῶ πολὺ λαφριά». Τότες ἀπλογήθηκε μιὰν ἀλεπού πού τνε γεῖχε δγῇ πιασμένῃ στὸ καπάγκι καὶ λέει: «Δέ δν ἔκοψες τν ὀρά σ γιὰ νὰ λαφρώϊς, ἀμὰ γιατί σιν ἔκοψε τὸ καπάγκι». Σὰ δ ἄξανε αὐτὸ οἱ ἄλλες ἀλεπές, ἄρκειψανε νὰ φωνάξνε «Γύρνα γὰ διοῦμε, πορπάτιε κομμά» καὶ σὰ τνὲ εἶδανε «Γιὸν *doudou* κολωβή», κ' ἐκείνῃ ἔφγε δροπιασμένῃ.

γλυτώνω. 418 *Γλύτωσε* τὸ *μακα* τ.—Ἐσώθη. Διέφυγε.

(3). 419 *Γλύτωσε* ἀπ' τὸν *τό* *αἶμα*.—Ἐπὶ τῶν ἀνελπίστως σωθέντων ἀπὸ βεβαίου κινδύνου.

(5). 420 Ἀπ' τὴ *δρίχα* *γλύτωσε*.—Παρ' ὀλίγον ν' ἀποθάνῃ.

(6). 421 Ἀπ' τοῦ *Χάο* τὰ *χέρια* *γλύτωσε*.—Ἐπὶ ἀναλαβόντος ἀπὸ βαρεῖαν νόσον.

(10). 422 *Φτηνά* τνὲ *γλύτωσε*.—Μὲ μικρὰν ζημίαν ἐσώθη.

γλύφω (1). 423 *Νά* *τρῶς* καὶ ν' *ἀγλύφς* καὶ τὰ *δάχλα* σ.—Ὅτι τὸ φαγητὸν θὰ σοῦ φάνῃ πολὺ νόστιμον.

(2). 424 *Θὰ* *πᾶ* ν' *ἀγλύψ* τὰ *πνάκια*.—Ἐπὶ παρασίτου ζῶντος ἀπὸ τὰ περισσεύματα τῶν ἄλλων.

(7). 425 *Τ'* *ἀγλυνε* μὲ τὴ *γλῶσσα* τ.—Ἦναγκάσθη ν' ἀναιρέσῃ δημοσίᾳ, ὅσα εἶπε.

γλῶσσα (48). 426 *Νά* *δαγάης* τὴ *γλῶσσα* σ.—Ἐπὶ τῶν κατηγορούντων ἄλλους.

(26). 427 Ἡ *γλῶσσα* *κόκκαλα* δὲν *ἔχῃ* καὶ *κόκκαλα* *τσακεῖ*.—Ἐπὶ τῶν διὰ τῆς ἀθυροστομίας τῶν προξενούντων κακῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἢ εἰς ἑαυτούς.

(16). 428 Ἡ *γλῶσσα* τ *ψαλίδ*.—Ἐπὶ φλυάρου.

(15). 429 *Μάλλιασε* καὶ *στούπιασε* ἡ *γλῶσσα* μ.—Ἐπὶ τῶν παρηλόων τέκνων εἰς τὰ ὁποῖα ἐβαρύνθη νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς αὐτὰς παραινέσεις καὶ παρατηρήσεις.

- (12). 430 *Βγήκε ἡ γλῶσσα τ μιὰ πθαμή.*—Ἐκουράσθη πολὺ.
 (19). 431 *Ἔχι μεγάλη γλῶσσα.*—Εἶναι καυχηματίας. Ἐπίσης λέγεται καὶ *Ἔχι μεγάλα λόγια.*
 (23). 432 *Ἡ γλῶσσα ἔχι καὶ γλωσσοδέτ.*—Οἱ κατηγοροῦντες γρήγορα θ' ἀποστομωθοῦν ἀκούοντες τὰ ἰδικὰ των ἐλαττώματα.
 (32). 433 *Ὁ ἄθρεπὸς τιμῆται ἀπ τῇ γλῶσσᾳ τ.*—Ὁ γλυκομίλητος ἄνθρωπος ἐκτιμᾶται.
 (30). 434 *Ἡ γλῶσσα τ ροδάνη.*—Ἐπὶ τῶν φλυάρων.
 435 *Ὅδας βαίη κανεῖς σὲ σπῖτ, τὸν προσκῶνται κατὰ τῇ δὺς τ, κι ὀδας βγαίη κατὰ τῇ γοῖς τ.*—Νὰ εἶσαι κόσμιος καὶ γλυκομίλητος.
 436 *Νὰ δάγανε φίδ τῇ γλῶσσᾳ τ καὶ νὰ μὴν ἔλεγε τέτοιο λόγο.* Ἐπὶ ἀπερισκέπτων λαλούντων ἐπιβλαβεῖς λόγους.
 46. 437 *Ἡ γλῶσσα τ πολλὰ κόφτ, ράφτ.*—Ἐπὶ φλυαρῶν.
 (47). 438 *Ἡ γλῶσσα τ στάζ μέλι.*—Εἶναι πολὺ γλυκομίλητος. Ἐπὶ κολάκων.
 (63). 439 *Δέθηκε ἡ γλῶσσα τ.*—Ἐχασε τὸ θάρρος του καὶ ἐσιώπησε
 (63a). 440 *Λύθηκε ἡ γλῶσσα τ.*—Ἐπὶ τῶν δειλῶν τῶν ἀναθαρρύντων μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ κινδύνου.
 (64). 441 *Ἔχι γλῶσσα σὰν ὄχνηρα.*—Προξενεῖ πικρίαν μὲ τοὺς λόγους της.
 (γνώμη 7a). 442 *Ὁ ἄθρεπος με τῇ γλῶσσᾳ τ ἀγαπιέται.*—Ἐπὶ γλυκομίλητον.
 (31). 443 *Στόμα ἔχι καὶ γλῶσσα δὲν ἔχι.*—Ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων τὸ θάρρος νὰ διεκδικήσωσι τὸ δίκαιόν των.
 (61). 444 *Ἡ γλυκεῖα ἡ γλῶσσα βγάζ τὸ φίδ ἀπ τῇ δρύπα.*—Συμβουλή εἰς ἀγερώχους καὶ αὐστηροὺς προκαλοῦντας ἀντίδρασιν.
 (10). 445 *Γλῶσσα παπούτσ καὶ γνώσ κονκούτσ.*—Ἐπὶ αὐθαδῶν καὶ ἄθυροστόμων λαλούντων ἀπερισκέπτως.
 (31). 446 *Ἡ γλῶσσα τ τὸν ἔφαγε.*—Ἐπὶ ζημιωθέντος ἐξ αἰτίας τῶν λόγων του.
 (22). 447 *Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκωπο καὶ τρομερὸ μαχαίρι, καὶ ἂν δὲν τὴν προσέχομεν πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει.*
 Διδασκαλία τοῦ σχολείου.
 γνώμη (7). 448 *Μ' ἔνα γῶλο γεράζ κανεῖς, μὲ μιὰ γνώμ δὲ γεράζ.*—Δικαιολογία διὰ τὴν μεταβολὴν γνώμης.
 γνώση (16a). 449 *Κοδὰ στὸ ροῦ καὶ ἡ γνώσ.*—Ἐπὶ εὐκόλως ἐννοουμένων.
 (36). 450 *Ποιὸς τρελλὸς ἔχασε τῇ γνώσ τ νὰ τν εἴρης ἐσύ.*—Εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀνοήτων.
 451 *Ἔχι τ πολλὴ τῇ γνώσ.*—Ὁμοίως ὡς ἡ προηγουμένη.
 452 *Ὅδας ἐμοίραζε ὁ Θεὸς τῇ γνώσῃ καὶ τῇ χάρ,*

δὲ βρέθηκε κ' ἓνας ἀπὸ μᾶς ἀπὸ τὰ δυὸ νὰ πάρ.

Ἐπὶ ἀπερισκέπτων μὴ ἐπωφελομένων, δεδομένης εὐκαιρίας.

(11α). 453 Φόρτωσε τὴ γνώσ στο πετνό.—Ἐπὶ ἀνοήτων.

(10). 454 Ἐβανε γνώσ.—Ἐσυνετίσθη.

(18). 455 Νὰ πούλγανε τὴ γνώσ, θαλὰ πᾶμε ν' ἀγοράσμε.—Ἐπὶ τῶν ἀναγνωρίζοντων ὅτι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀναπληρώσουν τὴν ἑλλειπῇ γνῶσιν των.

γνωστικὸς (2). 456 Μαζωχτεῖτε οἱ γνωστικοὶ νὰ φᾶτε τοῦ τρελλοῦ τὸ βιό.

—Γιὰ κείνους ποὺ φέρουν τὸν ἀνόητον εἰς τὸ φιλότιμον γιὰ νὰ τοὺς κερνᾷ καὶ νὰ τοὺς φιλεύῃ.

γόνατα (4). 457 Κόπκανε τὰ γόνατα μ.—Ἐπὶ τρομοκρατηθέντων ἢ κουρασθέντων πολὺ.

γονιός (11) 458 Πάρ' εὐκὴ ἀπὸ γονιό,

καὶ ἀνέβα στο βοννό.

—Μὲ τὴν εὐχὴν τῶν γονέων, ἀσφαλῶς δύνασαι νὰ περιέλθης καὶ διὰ σος, ὅπου ἄγρια θηρία καὶ κλέπται.

γοργόν (1). 459 Τὸ γοργὸν καὶ γάριν ἔχει.—Ἐπὶ τῶν ταχέως ἐκτελούντων τ' ἀποφασιζόμενα.

γουνδί (7). 460 Τὸ γδί τὸ γδουχερ,

καὶ τὸ γούπανο στο χέρ.

Ἐπὶ τῶν ἐπιμόνως ἐπαναλαμβάνόντων τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις.

γούνα (3). 461 Δὲν εἶναι τς γούνας τ' μαρί.—Ἐπὶ ξένων πρὸς τὰ ἡμέτερα συμφέροντα.

γουργούνη (19). 462 Σὰ τὸ γρούνη στ λάσπ.—Ἐπὶ ἀκαθάρτων.

(32). 463 Τὸ γρούνη, καὶ τ ζούρλα τ νὰ κόψης, πάλε στ γουπριά θὰ πᾶ νὰ σκαλίξ.—Ἐπὶ τῶν κακοσυννηθισμένων, ὅτι δυσκόλως ἀπομανθάνουν τὰς κακάς των ἑξεις.

(19α) 464 Φρόνημο σὰ τ βαπᾶ τὸ γρουνάκι.—Εἰρωνικῶς ἐπὶ ἀτάκτων παίδων.

465 Σ' λογιέται σὰ τὸ γρούνη π θὰ κλάσ.—Ἐπὶ τῶν ἀφηρημένων, καὶ τῶν εὐρισκομένων εἰς δεινὴν οικονομικὴν θέσιν, ἔνεκεν τοῦ ἀσώτου βίου των.

(2γ) 466 Γρούνια κατεβάς.—Ἐπὶ ροχαλιζόντων καθ' ὕπνους.

γούστο (2). 467 Καθανεῖνας μὲ τὸ γούστο τ.—Ἐπὶ ἀσυμφωνίας γνωμῶν.

Ἀκόμη λέγεται καὶ καθανίνας μὲ τὴ γνώμ τ.

γράφω (14). 468 Τὸ γραμμένο ἄγραφο δὲ γένεται.—Ὅ,τι εἶναι πεπρωμένον θὰ γίνῃ. Ἐπὶ τῶν ἀδυνατούντων ν' ἀποφύγουν τὰς συνεπείας τῶν πράξεών των.

469 Κάνε δὲ done γράφ.—Οὐδόλως σέβεται καὶ ὑπακούει αὐτόν.

(12α) 470 Σὲ γράφω ἐκεῖ π δὲ πιάη μελάη.—Σὲ περιφρονῶ.

- (13). 471 Σὲ γράφω στὰ παλιά μ τὰ παπούτσια.—'Επὶ μεγάλης περιφρονήσεως.
- (10). 472 Ποῦ τὸ ἤνρες γραμμένο ; —'Επὶ τῶν ἐχόντων παραλόγους ἀπαιτήσεις.
- γραφτό** (1). 473 Ἔτις ἤδανε τὸ γραφτό μ.—'Επὶ ἀπροόπτῳ συμφορᾷ.
- γριά** (21). 474 Γλυκάθηκε ἡ γριά στὰ σῦκα, ἔφαγε καὶ τὰ σκόφλα.—'Επὶ τῶν ζητούντων τὴν αὐτὴν χάριν ἐκ δευτέρου.
- (68). 475 Θυμήθηκε ἡ γριά το μεσοχείμωνο ἀγούρ.—'Επὶ παρακαίρου ἐπιθυμίας.
- (82). 476 Μιά γριά μονοδοντοῦ, ἄντρα γύρεβ ἡ πορδοῦ.—'Επὶ παρήλικος νυμφευομένης.
- γρόσι** (10). 477 Ἔχεις γρόσια ; ἔχεις γλῶσσα.
- (φλωρὶ 2). ἔχεις φλοριά ; ἔχεις θωριά.
- ἔχεις χρυσό ; ἔχεις Χριστό.—'Ο ἔχων χρήματα παντοῦ εἶναι εὐπρόσδεκτος.
- γρῦ** (1). 478 Δὲν ἔβγανε γρῦ ἀπ' τὸ στόμα τ.—'Επὶ τῶν αἰφνιδίως ἀποθνησκόντων, ἢ δικαίως ἐπιπληχθέντων καὶ ἀποστομωθέντων.
- γναλι** (2). 479 Τά καμε γναλιά καρφία.—Κατεσπατάλησε τὰ πλούτη του.
- (7). 480 Τὸν ἔβανε τὰ γνάλια.—'Επὶ ἀπατεῶνων, τὸν ἐξηπάτησε.
- γυναῖκα** (112). 481 Σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις.—Οἰκογενειακῶς.
- γυρεύω** (31). 482 Τὸ γυρέβ με τὸ κερά.—'Επιθυμῶ διακαῶς.
- (43). 483 Τρέχε γύρευε.—'Επὶ ἀκαρπῶς ὑπενθυμιζόντων, ἢ ζητούντων τ' ἀνάξια λόγου.
- (7). 484 Γυρέβ φύλλι στ' ἄχερα.—'Επὶ ζητούντων τὰ μηδαμινά.
- (11). 485 Γυρέψεως μὴ δόσεως, κλέψεως συγχωρήσεως.—'Επὶ κλεψάντων ὅτι ἐζήτησαν καὶ δὲν τοῖς ἐδόθη. Δικαιολογία.
- (38). 486 Τὰ μικρά δὲν ἤθελες, τὰ μεγάλα γύρευες, τράβα γέρο διάβολε.—'Επὶ τῶν ζητούντων τὰ καλύτερα καὶ ἀπολαυνόντων τὰ χειρότερα.
- γυρίζω** 487 Θὰ με γρίσι τὰ δανικά πίσω.—Εἰρωνικῶς ἐπὶ ἐκείνων ἀπὸ τοὺς ὁποίους δὲν περιμένομεν τίποτε.
- (14). 488 Ὅδε πάγαινες ἐσὺ ἀπ' αὐτὸν τὸ δρόμο, ἐγὼ γύρζα.—'Εχω πείραν καλλιτέραν τῶν ὅσων λέγεις.
- (6). 489 Γρίζε σὰ δὸ μύλο.—'Επὶ ἀσταθῶν καὶ ἐπὶ ἀνησύχων παιδίων.
- (9). 490 Θὰ γρίσι ὁ τροχὸς νὰ γαμήσ κι' ὁ φτωχός.—Θὰ ἔλθῃ ἡ σειρὰ νὰ εἴμεθα ἡμεῖς ἰσχυροὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἐνδεεῖς.
- (18). 491 Γύρσε τὸ φύλλο.—'Ηλλάξε συμπεριφορὰν, ἢ γνώμην.
- 492 Γύρσε τὰ λόγια τ.—'Ομοίως.

493 *Τονε γύρσε τ ράχι τ.*—Τὸν ἐγκατέλειψε, ἢ τοῦ ἔδειξε τὴν δυσμένειάν του.

494 *Μὲ κβαητὸ νερό, μύλος δὲ γ' ῥίζ.*—Ἐπὶ τῶν προσμενόντων νὰ ζήσουν διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἄλλων.

γύρσιμα 495 *Ἔχει ὁ καιρὸς γυρίσματα*—Ἐλπίζω εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς τύχης.

γύφτος (2). 496 *Στὸ γύφτο στάχτ γλρέβς*; —Ἐπὶ τῶν ζητούντων ἀνάξια πράγματα, ἢ ἀνύπαρκτα.

Δ

δάκρυα (7). 597 *Χόνι μαῦρα δάκρυα.*—Ἐπὶ κλαιόντων πικρῶς.

498 *Σὰ φονδούκια ἔτρεχαν τὰ δάκρυα τ.*—Ἐπὶ δακρύων λύπης ἢ μετανοίας.

δάκτυλος (21). 499 *Ὅποιο δάχλο νὰ κόψης πογεί.*—Οἱ γονεῖς ἐξ ἴσου ἀγαποῦν ὅλα τὰ τέκνα τῶν. Ὅταν πρόκειται νὰ ἐκλέξῃς ποῖον τῶν συγγενῶν νὰ στερήσῃς τινὸς ἢ νὰ ἐπικρίνῃς.

(17). 500 *Γοῦλ τὰ δάχλα δὲ εἶναι ἕνα.*—Ὅλοι οἱ συγγενεῖς δὲν ἔχουν τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα.

(32). 501 *Τονε παίζ στα δάχλα.*—Τὸν ἄγει καὶ τὸν φέρει.—Εὐκόλως τὸν παρασύρει, τὸν καταπειθεῖ ἢ τὸν ἀπατᾷ.

δανεῖζω (6). 502 *Στὸν πόλεμο ἄρματα δὲν δανεῖζνε.*—Ἐπὶ τῶν ζητούντων βοήθειαν ἐν καιρῷ τιτοδείας.

δανικὸς (9). 503 *Δανικά τὰ πράματα.*—Ὅταν κάμνωμεν τι εἰς ἄλλον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀνταποδόσεως.

504 *Τὸ δανικὸ δανεῖζεται, ἢ χάρε τ ἀπομήσκει.*—Δικαιολογία τῶν συνηθιζόντων νὰ δανεῖζονται.

(4). 505 *Δανικά κι ἀγύρστα.*—Ἐπὶ τῶν ζητούντων δάνειον τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν θὰ πληρώσουν.

δείχνω (10). 506 *Ἐλα babā νὰ σὲ δείξω ποὺ τό χι ἢ ν-νέ μ.*—Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ διδάξουν τὰ πασίγνωστα εἰς τοὺς μεγαλυτέρους τῶν.

δένω (16). 507 *Ἐδεσε τὸ γάδαρο τ.*—Ἐπὶ τοῦ ἐξασφαλίσαντος τὴν συντήρησίν του.

(1). 508 *Ἀτὸς λύνη καὶ δένη.*—Ἔχει ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ ρυθμίσῃ τὴν ὑπόθεσιν.

509 *Ἐδεσε τὸ βτύνη.*—Ἐπέδεσε τὴν πληγωμένην κεφαλὴν του.

δέρνω (13). 510 *Δέ βορ νὰ δεῖρ τὸ γαδούρ καὶ δέρνει τὸ σμάρ.*—Ἐπὶ ἀδίκως τιμωρουμένου ἀδυνάτου, ἀντὶ τοῦ πταίνοντος ἰσχυροῦ ἐνόχου.

δεσπότης. 511 Πέρασε ὁ δεσπότης πὸ μέσα.—'Επὶ φαγητοῦ τὸ ὅποιον ἐκάη εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς χύτρας.

διαβάξω. 512 Νά τονε στείλμε στὸ βαπᾶ νά τονε διαβάσ.—'Επὶ ἐκκεντρικῶν.

διάβολος (4). 513 Ἄναψε στὸ διάβολο κερτί, ὥς νά περάῃς τὸ γιοφύρ.—Κολάκευσον τὸν φαῦλον ἰσχυρόν, ἕως οὗ παρέλθῃ ὁ κίνδυνος.

(68). 514 Νά σὲ πᾶρ ὁ διάβολος καὶ νά σ' ἀλέσ ὁ μύλος.—Κατάρρα.

614 Τονε βήκ ὁ διάβολος.—Εἰσῆλθεν εἰς πειρασμόν. Ἐσκέφθη τὸ κακόν.

(102). 516 Γιατί σκάν-νε οἱ διαβόλ ; — Γιατί κλάν-νε οἱ πεθαμέν. — Ἐπὶ οὐτιδανῶν εὐπορούντων καὶ περιφρονούντων τοὺς ἄλλους.

517 Τονε γέλασ ὁ διάβολος.—Ἐπαθε ὀνειρώξιν.

(27). 518 Εἶναι γιὰ τὸ διάβολο πεσκέσ.—Ἐπὶ ἐλεεινοῦ ἀνθρώπου.

519 Ὁ διάβολος νά σκάσ, θά τὸ κάμω.—Ἐξάπαντος θά τὸ κάμω.

(66). 520 Μὲ κακὸ διάβολο ἔβλεξε.—Μὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἀνθρώπον συνεταιρίσθη.

(7). 521 Τὸν σκούδ-σε ὁ διάβολος.—Ἐπὶ τῶν ἀνελπίστως ἐγκληματισάντων.

(112). 522 Μ' ἀπανεβκαν οἱ διαβόλ.—Ἐξωργίσθη.

(29). 523 Εἶναι διαβόλ κάλτσα.—Ἐπὶ πολυμηχάνων καὶ ἐφευρετικῶν.

524 Εἶναι σὰ διάβολος ξυδάτος.—Εἶναι ἀπεριποίητος. Λέγεται διὰ τοὺς μὴ φροντίζοντας διὰ τὸ παρυσιαστικὸν των. Ἄσχημος

(91). 525 Νὲ τὸ διάβολο νά-δγῆς, νὲ τὸ σταυρό σ νά κάης.—Οὔτε νά λάβῃς ἀνάγκην τοῦ κακοῦ ἀνθρώπου ἢ βοήθειαν, οὔτε νά τὸν κολακεύσης.

(113). 526 Τὸν ἔχῃ γραμμένο στοῦ διαβόλ τὸ κατᾶστιχο — Ἐχει πολὺ κακὴν ἰδέαν περὶ αὐτοῦ.

627 Θέλω νά γίνω καλόγερος νά σώσω τῇ ψυχῇ μ,

Μὰ δὲ μ' ἀφήρῃ ὁ διάβολος πῶχω μέσ στὸ βρακί μ.—Δικαιολογία τῶν γυναικοφύλων ἀνθρώπων.

(97) 528 Πῆγε στὸ διάβολο.—Ἐπὶ κακοῦ ἀποθανόντος ἢ ἀναχωρήσαντος.

(100). 529 Ποῦ στὸ διάβολο πῆγε; — Ἐπὶ ἀναζητουμένου καὶ μὴ ἀνακαλυπτομένου.

(100). 530 Τὰ καλῶς συναγμένα, τά μσὰ εἶναι τοῦ διαβόλ.—Τὰ κακῶς συναγμένα καὶ ὁ νοικοκύρς μαζί.— Καὶ ὁ διὰ τοῦ κόπου κερδίζων ἐνίστε ὑφίσταται ζημίας.

(37). 531 Τσάκει τοῦ διαβόλ τὸ ποδάρ.—Ἀφησε τὸ πείσμα καὶ ὑποχώρησε.

- (26). 532 *Ἡρε ἀπ' τ' διαβόλ τ' μάννα.*—Ἡλθε ἀπὸ πολὺ μακράν.
 (28). 533 *Εἶναι διάβολος μὲ τὰ κέρατα.*—Ἐπὶ πολὺ πανούργου καὶ κακοῦ.
 (4). 534 *Ἐχως ὁ διάβολος τιν ὁρά τ.*—Εἰσῆλθεν ἡ διχόνοια εἰς τὴν συντροφίαν.
 (106). 535 *Στοῦ διαβόλ τὸ γῶλο.*—Ἐπὶ μεγίστης ἀπογοητεύσεως διὰ τὴν συμπεριφορὰν τινος.
 536 *Ὅποιος ἀφήνῃ τὸ ἔργο του καὶ ἄλλη δουλειὰ γυρεύει, ὁ διάβολος στὸ κῶλο του φασούλια μαγειρεύει.*
 Διὰ τοὺς ἐγκαταλείποντας τὸ ἐπάγγελμά των καὶ ἐπιδιδόμενους εἰς ἄλλα ἔργα.
 (115). 537 *Τονε πῆρ ὁ διάβολος καὶ τὸν σήκωσε.*—Ἐπὶ ἀνθρώπου καταστραφέντος ἔνεκεν τῶν ἀνομιῶν του.
 538 *Ὁ διάβολος ὀλειὰ δὲν ἔχῃ τέτοια πράγματα ἀνακατώνῃ.*—Ἐπὶ τῶν ἀνακινούντων παλαιὰς ἔριδας.
διαλέξω (14). 539 *Ὅποιος διαλέξῃ, τ' ἀποδιδοῦντα πέρνει.*—Ἐπὶ τῶν ἀποκρυσάντων προταθὲν συνειδήσιον μετὰ καλῆς νύμφης καὶ ἔπειτα ἀναγκασθέντων νὰ πάθουν ἄλλην πολὺ χειρότεραν.
διδάσκω (1). 540 *Διδάσκαλε, ποὺ δίδασκες καὶ νόμον δὲν ἐκράτιες.*—Ἐπὶ τῶν τοὺς πάντας συμβουλευόντων ἄλλὰ μηδὲν ἐκτελούντων.
δίκιο (10). 541 *Νὰ ποῦμε τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο.*—Ὅταν ἀναφέρωμεν τὰ ἐλαφροντικά τοῦ πταίσαντος.
δικός (8). 542 *Μὲ τὸ δρόσ σ' φάγε, πιὲ καὶ ἀλισβερίς μὴ γάμνης.*—Μὴν ἔχης δοσοληψίας μὲ συγγενεῖς σου, διότι θὰ δυσανεστηθοῦν ὅταν τοὺς ζητήσης νὰ σοῦ ἐπιστρέψουν τὰ δανεισθέντα.
 (39). 543 *Τὰ δκά μας εἶναι καρῦδια καὶ βροδᾶνε τὰ δκά σας σῦκα καὶ ζιλοῦνται.*—Ἐπὶ τῶν κατηγορούντων τοὺς ἄλλους διὰ ἐλαττώματα ὅμοια μὲ τὰ ἰδικά των.
 (22). 544 *Κάλλιο δρό σ' βαλωμένο παρὰ καινούργιο ξένο.*
 Ἐπὶ τῶν δανειζομένων ἐνδύματα διὰ γάμους καὶ ἐορτὰς καὶ κομπίζοντας δι' αὐτά.
 (22). 545 *Καθαρίνας μὲ τὸ δρό τ.*—Ἐκαστος μὲ τὴν γνώμην του ἢ τὸ συμφέρον του.
δίνω (71). 546 *Δίνε μὲ τὰ χέρια καὶ γύρευε μὲ τὰ ποδάρια.*—Ἐπὶ τῶν δανειζόντων εἰς κακοπληρωτάς.
 (8). 547 *Δὲ δίνῃ πεδάρια.*—Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων.
 (34). 548 *Δό μ' κερά τὸν ἄδρα σ, καὶ σὺ πάρε τὸ γούπανο.*—Ἐπὶ τῶν ζητούντων πράγματα ἀπαραίτητα εἰς τοὺς ἄλλους.
 549 —Δόσε μ' ἓνα κηλὸ στάρ.—Εἶν τὸ τσβάλις βαλωμένο;—Εἰρωνι-

κῶς, ἐπὶ τῶν ζητούντων δανεικά.

(60). 550 Πῆρε κ' ἔδωκε. = Διεφημίσθη εἰς ὅλο τὸ χωριό.

(113). 551 Τὸν ἔδωκαμε πρόσωπο γλῆβ κι ἀστιάρ. — Ἐπὶ θρασέων οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ καταχρασθοῦν τῆς καλωσύνης καὶ ἀνοχῆς μας.

(89). 552 Ὅπ δίνι μὲ τὸ δεξι τὸ χέρι

τὸ ξερβὶ νὰ μὴ δὸ ξέρ. — Ὅτι δὲν πρέπει νὰ διαλαλοῦμεν τὴν καλωσύνην τὴν ὁποίαν κάμνωμεν.

(66). 553 Τὸν ἔδωκε μιὰ στοὶ Δόξα Πατρί. = Τὸν ἐκτύπησε κατακέφαλα.

(11). 554 Δὲ δίνι τὸν ἀγγελό τι θυμίαμα. — Ἐπὶ μὴ δανειζόντων οὔτε εἰς τοὺς συγγενεῖς τῶν τὸ παραμικρόν.

(25). 555 Δό μ τσιτσί, νὰ λιλι. — Ἐπὶ κοιλοδοῦλων καὶ πόρων.

(13). 556 Δὲν εἶν' ἀπ' τῇ Τῆρο, εἶν' ἀπ' τῇ Πάρο. — Ἐπὶ δεχομένων κεράσματα, ἀλλὰ μὴ κερνώντων τοὺς ἄλλους.

557. Θά τρε δώκῃς τ' αὐγὸ στοὶ στόμα. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τέκνων ἢ συγγενῶν τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ γεροκομήσουν τοὺς γονεῖς ἢ πενθερούς τῶν.

558 Τὸν ἔδωκαμε τὰ παπούτσιὰ στοὶ χέρι. = Τὸν ἐξεδίωξαν.

(45). 559 Ἐδωκε μιὰ ἐλιά γιὰ νὰ πᾶρ ἔνα τλούμ λάδ. — Ἐπὶ τοῦ προσφέροντος δῶρα εὐτελεῖ διὰ ν' ἀπαιτῇ μεγάλας περιποιήσεις καὶ δαπανηράς.

δίπορτο (1). 560 Τό χι δίπορτο. — Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸν φίλον πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς ἀντιπάλους.

διψῶ (7). 561 Ἐνοδα π' διψᾷ ἢ ἀυλή σ, μὴ χύνῃς νερό ὅξω. — Βοήθει πρῶτον τοὺς συγγενεῖς σου.

δόντι (26). 562 Τὸν ἔδειξε τὰ δόδια τ. — Ἐπὶ τῶν ἀνθισταμένων ἐνεργῶς κατὰ τῶν ἀρπακτικῶν διαθέσεων τῶν ἄλλων.

(38). 563 Δόδια τρίζ. = Προσμένει εὐκαιρίαν νὰ ἐκδικηθῇ.

(2). 564 Ἀκόνισε τὰ δόδια σ. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ὀρεγομένων πράγματα μεγάλης ἀξίας, ἢ ζητούντων κόρην ἀνωτέρας κοινωνικῆς θέσεως.

(13). 565 Νὰ σκαλίξ τὰ δόδια τ, δκό μας ψωμί θάύρη μέσα. — Ἐπὶ ἀχαρίστων.

(4). 566 Δέ εἶναι γιὰ τὰ δόδια σ. = Δὲν σὲ ταιριάζει.

(26). 567 Τὸν πορεῖ τὸ δόδ τ = Εἶναι ἐρωτευμένος. Τὸ ἐπιθυμεῖ.

δουλειά (39α). 568 Κύτταξε τ δλειά σ. — Μὴν ἀνακατώνεσαι εἰς πολιτικὰς διενέξεις.

(59). 569 Παλιὰ δλειά. = Μάλιστα, ὅπως λέγεται εἶναι.

(82). 570 Τὴ σημερινή δλειά σ, μὴν ἀφίνῃς γιὰ αὔριο. — Ἐπὶ τῶν ἀναβαλλόντων τὴν ἔγκαιρον ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῶν.

(35). 571 Ἡ πολλὴ δλειά τρώῃ τὸ νοικοκύρ. — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ὀκνηρῶν.

(44). 572 *Σὺν ἡδανε ἡ δλειὰ καλή, θὰ δούλευε κι ὁ δεσπότης.*—'Επὶ τῶν ποραπονουμένων διὰ κοπιώδη ἐργασίαν.

(41). 573 *Μπάλωνε, ξήλωνε, δλειὰ νὰ μὴ σὲ λείπ.*—'Επὶ τῶν ἀπροσέκτως ἐργαζομένων καὶ ἀναγκαζομένων νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ κακῶς κατασκευασθὲν ἀντικείμενον

573 *Ὁ τεβέλης τ δλειὰ τν ἔχλ γιορτερή.*—Δηλαδὴ ἐργάζεται μόνον ἅπαξ ἢ δις τῆς ἐβδομάδος. Εἰρωνικῶς.

(19). 575 *Ἔχμε δλειὲς μὲ φοῦδες.*—'Επὶ μεγάλων δυσχερειῶν.

576 *Ἀς τῇ δλειὰ σ καὶ πιάνε τὰ βλιά σ.*—'Επὶ τῶν παραμελούντων τὰς ἐργασίας των χάριν τῶν γυναικῶν.

(29). 577 *Ἡ δλειὰ τ πάϊ πρόμα.*—'Επὶ τῶν ἐπιτυγχανόντων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των.

(30). 578 *Ἡ δλειὰ νηκάϊ τῇ φτώχεια.*—'Οποῖος ἐργάζεται δὲν πεινᾷ.

(31). 579 *Ἡ δλειὰ δροπὴ δὲν ἔχλ*

καὶ χαρά στον πὺν τῇν ἔχλ.—'Ἡ τιμία ἐργασία ὅσον ταπεινὴ καὶ ἂν εἶναι ἀξίζει.

580 *Ἡ δλειὰ τ πάϊ κορδόν.*—Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἀνικάνων.

581 *Μὴ μόνε δλειὰ.*

Καὶ κομμά διαβολιά.—'Επὶ τῶν ἐργαζομένων εἰς ξένας ἐργασίας καὶ νοσούντων ἐκ τοῦ κοποῦ, συμβουλή.

δλεύω (24). 582 *Δούλεψε στὰ ρεῖματα σι ράχης στὰ γεράματά σ.*—'Επὶ τῶν ἐπαιτούντων.

(14α). 583 *Δούλεψε νᾶ φᾶς καὶ κλέψε νᾶχς.*—'Επὶ δκνηρῶν.

(100). 584 *Δλέβ σα δὲ σκνλί*—'Εργάζεται πολὺ.

(52). 585 *Δλέβ σα δὲ σκλάβο, καὶ τρώϊ σὰν ἀφέντης.*—'Επὶ τῶν ἐργαζομένων καλῶς καὶ καλῶς τρεφομένων.

δουλευτής (5). 586 *Ὁποῖος δλέβ, νηστικός δὲν ἀπομήσκη.*—'Ο ἐργαζόμενος δὲν πεινᾷ.

δράκος (1). 587 *Δράκ φωνὴ δὲν ἄκσε ἀκόμα.*—'Επὶ τῶν μὴ περιελθόντων ἀκόμη εἰς δυσκολίας τοῦ βίου.

δρόμος (9). 588 *Ὁπ τὸ βγάνη ὁ δρόμος.*—'Επὶ τῶν ἐγκαταλειπόντων ἑαυτοὺς εἰς τὴν τύχην. Λέγεται καὶ *Ὁπ τὸ βγάνη* ἢ ἄκρη.

(2). 589 *Ἀνῆξε τὸ δρόμο.*—Πρῶτος ἔκαμε τὴν ἀρχὴν καὶ ἠκολούθησαν καὶ οἱ ἄλλοι.

(13). 590 *Τὸν ἔδωκε δρόμο.*—Τὸν ἀπέβαλλε, ἐπὶ ἐγκύων—'Υπέστη ἄμβλωσιν. 'Ακόμη—ἔκλασε.

(3). 591 *Ἀπόμκε σις πέδε δρόμ.*—'Εμεινεν ἄστεγος.

(8). 592 *Ὁ δρόμος εἶναι ἀνοιχτός.*—Εἰς τοὺς ἀπειλοῦντας νὰ μᾶς ἐγκαταλείψουν ἐνῶ ἡ παρουσία των δὲν μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος.

(6). 593 *Πῆρε δρόμο.*—'Επὶ τῶν ἐπιτυγχανόντων.

- (6α) 594 Ἐχασε τὸ δρόμο τ.=Ἀπεπλανήθη
 (15). 595 Τράβα δρόμο.=Φύγε. Ἐπὶ δόληρῶν.
 (14). 596 Μὴ μὲ κόβς τὸ δρόμο μ.=Μὴ μ' ἐμποδίζεις.
 δύο (18). 597 Ἀνὸ καὶ δυὸ κáινουν τέσσερα.—Ἐπὶ πραγμάτων εὐκόλως ἀποδεικνυμένων.
 (19). 598 Σ' ἔνα κολτούκι δυὸ καρπούζια δὲ κβανιοῦται.—Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων πολλὰ καὶ ἀποτυγχανόντων. Ὁμοία τουρκικὴ παροιμία.
 (67). 599 Θὰ σὲ βάνη τὰ δυὸ ποδάρια σ' ἔνα παπούτς.=Θὰ σὲ φέρει εἰς πολὺ δύσκολον θέσιν.
 (61). 600 Ὅπου δυὸ καὶ κείνος τρεῖς.—Ἐπὶ τῶν μὴ ἔχόντων οἰκογένειαν.
 (73). 601 Ἀνὸ σπασμένη ἔνα γερὸ τορε ἠκάνε.—Ἐπὶ τῶν ὑποτιμώντων τὸν κίνδυνον, ὑπερτιμώντων δὲ τὰς ἰδίας δυνάμεις.
 602 Ἀνὸ νομάτ
 μ ἔνα μάτ.—Ἐπὶ ἀπροσέκτων καὶ ἀπείρων συντρόφων.
 (31). 603 Ἀνὸ τζαμπάζδες σ' ἔνα σκοινὶ δὲ χορῶνε.—Ἐπὶ ἀσυμφωνίας ἔνεκεν συγκρουομένων συμφερόντων=Ἄνὸ ἐγώϊσται ἀδύνατον νὰ συμφωνήσουν. Λέγεται διὰ τοὺς ἀνελικρινεῖς καὶ ἀναιροῦντας τὰ συμφωνημένα.
 δωδεκάδα (1). 604 Θὰ βάνη κ' ἐκείνος τὸν ἑαυτοῦ τ μετ' δωδεκάρα.—Ἐπὶ τῶν ὑπερτιμώντων ἑαυτούς.
 δώδεκα. 605 Δώδεκα Ἀπόστολι καθένας μετ' τὸ νόνο τ.=Ἐκαστος ἔχει τὰς θλίψεις τῶν.

Ε

- ἑαυτοῦ (15). 606 Κάθε πετνὸς στ' κοντριὰ τ λαλεῖ.=Ἐκαστος ἔχει ἰσχὺν καὶ ὑπόληψιν εἰς τὸ ἰδικόν του περιβάλλον.
 (28). 607 Καθανεῖς τὸ νόρδο τ μωσκοκύδωνο τορε θαρρεῖ.=Ἐκαστος συγχωρεῖ τὰ ἴδια σφάλματα.
 608 Ὁ,τ τραβὰ κανεῖς, ἀπ' τὸ κεφάλι τ.=Ἐκαστος ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος ὑποφέρει.
 ἐβραΐκος (2). 609 Ὁβραῖκα παζάρια.—Ἐπὶ τῶν μακρυνόντων τὴν συμφωνίαν.
 ἐβραῖος (17). 610 Φωνᾶζ σὰ τὸν Ὁβριό.—Ἐπὶ τῶν μεγάλως βοόντων διὰ νὰ καλύψουν τὴν ἀδικίαν τῶν.
 ἐγγυητής (4). 611 Ἐγγυητής καὶ πληρωτής.—Ἐπὶ τῶν πληρωνόντων ἕνα χρέη, διότι εἶναι ἐγγυηταὶ αὐτῶν.

ἐγὼ (27). 612 Σήκω σὺ νὰ κάτσω γώ.—'Επὶ ἐγωῖστων, ἐπιδιωκόντων τὸ ἴδιον συμφέρον.

(14α). 613 Ἐμεῖς κ' ἐμεῖς.—Κανεῖς ξένος δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας.

(29). 614 Φεῦγα διάβολ' ἀπὸ μένα καὶ πᾶνε στὸ γείτονα μ.—'Επὶ τῶν προσπαθούντων ν' ἀποφύγουν ζημίαν τινα ἐπὶ βλάβῃ τρίτου.

ἐδῶ (8). 615 Καὶ δῶ μαῦρα, κ' ἐκεῖ σκοινά.—'Επὶ δύο κακῶν, ἐξ ἴσου δυσμενέστων.

616 Ὡς ἐδῶ καὶ μὴ παρέκλ.—Δὲν σὲ ἀνέχομαι πλέον. Ἐπὶ ὀχληρῶν.
εἶμαι. 617 Εἶναι φωτιά παραχωμένη.—Εἶναι λίαν ἐνεργητικός, ἂν καὶ δὲν φαίνεται τοιοῦτος.

(9). 618 Δέ εἶναι Γιάννης, εἶναι Γιαννάκης καὶ Ὁχλὶ Γιάννης μόνε Γιαννάκης.—'Επὶ τῶν ζητούντων νὰ μᾶς ἐξαπατήσουν ζητοῦντες ἢ προσφέροντες αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἄλλο ὄνομα.

(17). 619 Σὰν εἶναι, νὰ εἶναι, καὶ σὰ δὲν εἶναι, χίτις νὰ μὴν εἶναι.—'Επὶ διδόντων ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος.

(6). 620 Πές με ποιόνα ἔχεις φίλο, γὰρ σὲ πῶ ποιοὺς εἶσαι.—Οἱ φίλοι ὁμοιάζουν.

(16). 621 Εἶναι τς γούλας τ' μαγιά.—Εἰρωνικῶς, δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετ' αὐτοῦ.

622 Τὰ μαῦρα δέ εἶναι δικὰ μας καὶ τ' ἄλλα γούλα ξένα.—Κανένα. Εἰρωνικὴ ἀπάντησις εἰς τοὺς ἐρωτῶντας ποῖα εἶναι τὰ δικὰ μας πρόβατα ἢ γίδια.

623 Εἶν' ἀπά στὸ ξιμὶ τς.—'Επὶ νεάνιδος, εἰς ὦραν γάμου.

624 Εἶναι γιὰ τὰ σίδερα. ἢ Εἶναι γιὰ τὸ διάβολο πεσκές.—Λέγεται διὰ τὸν κακὸν καὶ βλαβερὸν ἄνθρωπον.

625 Ποῦ εἶσαι γιέ μου νὰ μὲ δγῆς;

πῶς χορεύω γιὰ ψωμί,
πῶς χορεύω γιὰ τυρί.—'Επὶ τῶν καλομαθημένων, τῶν ὁποίων ἀπουσιάζει ἢ ἀπέθανεν ὁ προστάτης καὶ εὐρισκομένων εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

Προέκυψεν ἀπὸ τὸν ἐξῆς μῦθον: Μιὰ φτωχιά χήρα ἔφαγε τὰ νύχια τς νὰ ξενοπλένῃ ὥς π νὰ σπουδάξ τὸ μοναχογιό τς γιατρό. Σὰ βῆρε ὁ γιὸς τὸ δίπλωμα τ κι ἄρκεψε νὰ δλέβ, δὲν ἄφνε πιά τ μάννα τ νὰ κάμνη τίποτα. Εἶχε δούλα γιὰ τοῖ δλειές, καὶ ἡ μάννα τ δρεξιὸ καὶ ξαπλωταριό. Τὸ καταπόδ, σὰ βατρεύκε ὁ γιατρός, ἡ γιναῖκα τ δέ δνε σβάθσε τ βεθερά, καὶ τν ἔγλεπε σὰ δὸ διάβολο τς μέσ στὸ σπῖτ. Γιαταυτὸ ἅμα γένικε πόλεμος καὶ πῆγλ ὁ ἄδρας τς, κι ἀπόμκε αὐτήν νι μὲ τ βεθερά δέ τν ἔδινε νὰ φάῃ καὶ τνε βαίδευε γιὰ νὰ πεθάνῃ

μιὰν ὥρα βροστήτερα. Ἡ πεθερὰ ἔπεσε στὰ ποδάρια τς καὶ τνε πα-
ρακάλεσε νὰ τνε δώκῃ μιὰ βούκα ψωμάκι, καὶ μιὰ στάλα τυράκι γιὰ
νὰ παρηγορήσῃ τ βεῖνα τς. Ἀπ' τὰ πολλὰ ἡ νύφ παραδέχκε νὰ τνε
δώκῃ σὰ χορὲς βροστά τς καρσιλαμά, καὶ πῆ ἕνα καινούργιο τραβούδ.
Τότες σκώθηκε ἡ γριὰ καὶ χόρεψε μ' αὐτὸ τὸ τραβούδ.

Συνήθως λέγεται μόνον ὁ πρῶτος στίχος μὲ τὴν σημασίαν τί ἡ
μουν καὶ πῶς κατήντησα.

ἐλπίζω. 626 Ὁ ἐλπίζων χαίροντας

ἀπολαμβάνει χέζοντας. — Ὁ ἐλπίζων ἐπιτυγχάνει. Ὑπόκειται
ὁ ἐξῆς μῦθος: Ἐνας ἄθρεπος ἔλεγε ἔχ' ἐλπίδα νὰ πλουταῖν καὶ νὰ
γλυτώσῃ ἀπ' τὰ βάσανα τῆς φτώχειας. Ἀμὰ κάθε χρόνο καὶ χειρό-
τερα. Μιὰ μέρα βγῆκε σὰ ὄξω νὰ κάμῃ τὸ χορὸν τὸ νερό, καὶ ἐκεῖ
πῶκατσε πῆρε κ' ἕνα τσάκνο καὶ σκάλλεζε κατὰ γῆς. Σκαλλίζοντα βρί-
σκ' μέσ στοῦ γῶμα μιὰν ἀρμαθιά φλουριά, καὶ μ' αὐτήν αἰσίαζε τὴ
δλειὰ τ. Ἀκόμα σημαίνει ἐκεῖνα πού ἐλπίζει μὲ χάρα τ' ἀπολαμβάνει
μὲ λύπη.

ἐμπόδιο (1). 627 Κάθε βόδιο σὲ καλὸ. — Ἐπὶ τῶν ἐμποδιζομένων εἰς τὴν
ἐκτέλεσιν πράγματός τινος, παρηγορία.

ἕνας. 628 Σ ἕνα πθάρε κλάν-νε. — Συνεργάζονται. Ἐχουν πολὺ στενάς
σχέσεις.

ἔννοια. 629 Χόρεψε κερά Κασοῦ,

κ' ἔχε κ' ἔννοια τοῦ σπιτιοῦ. — Ἐπὶ τῶν παραμελούντων τὸ
καθῆκον των χάριν τῆς διασκέδασης.

ἐντρέπομαι (19). 630 Ὅποιος ἀρέπεται,

πολλὰ καλὰ στερεύεται. — Ἐπὶ τῶν ἐντρεπομένων νὰ

ζητήσουν ὅ,τι χρειάζονται.

ἐντροπή. 631 Δὲν ἔχ' νὲ ἀροπή νὲ τσίπα.

ἔξυπνος. 632 Τὸ ἔξυπνο τὸ πλί, καὶ ἀπ' τὰ δυὸ ποδάρια πιάνεται. — Ὁ πο-
νηρὸς εὐρίσκει πονηρότερον καὶ ζημιούται.

ἔξω (11). 633 Ὅς' ἀπ' τὸ χορὸν, πολλὰ τραβούδια λένε. — Ἐπὶ τῶν συμ-
βουλευόντων τί νὰ πράξωμεν, μὴ δυναμένων ὁμῶς νὰ ἐφαρμόσουν
οὔτε αὐτοὶ τὰς συμβουλὰς των.

ἔργατα. 634 Τὰ ἔργατα τ εἶναι μεγαλύτερα ἀπ' τὸ βόϊ τ. — Ἐπὶ μικρῶν
ἀλλ' ἐνεργητικῶν ἀνθρώπων. Ἀκόμη ἐπὶ διεστραμμένων παιδίων.

ἔρμος. 635 — Ποῦ πᾶτε ἔρμα; — Πᾶμε νὰ ρυμίζμε καὶ ἄλλοῦ. — Ἐπὶ ἐνδυ-
μάτων ἀποβισσάντων τὰ ὅποια χαρίζονται εἰς πτωχοῦς.

ἐρχομαι (2). 636 Ἦρταν τ' ἄγρια νὰ διώξνε τὰ ἡμερὰ. — Ἐπὶ ξένων, ἀ-
προσκλήτως ἀναμειγνυομένων. Ἐπὶ φιλοξενουμένων οἱ ὅποιοι μᾶς
ἐπιπλήττουν καὶ ἐπικρίνουν.

- εὐκή.** 637 Ἡ εὐκή φερμένη,
(προσταγή) κι ὁ κῶλοῦς ροδάνη. = Εἰρωνικῶς. Ὁχι. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων
παραλόγους ἀπαιτήσεις.
- εὐλογητό.** 638 Βάν εὐλογητό. = Ἀρχισε.
- εὐρίσκω.** 639 Ἡῦρες φαρί; Φάγε. Ἡῦρες ξύλο; Φεῦγα. — Ἐνέργει κατὰ
τὰς περιστάσεις, συμφώνως πρὸς τὸ συμφέρον σου.
- ἔχω.** 640 Εἴχαμε ἓνα τσβάλι σκατά, μᾶς ἔφεραν καὶ μιὰ δεσάκκα. — Ἐπὶ
ὁκληροῦ ἐπισκέπτου. Λέγεται καὶ Εἴχαμε τσβαλάτο μᾶς ἦρτε καὶ
χῦμα.
- (8). 641 Ἀλλὶ ποὺ τό χι ἡ κούτρα του, νὰ κατεβάξ ψεῖρες. — Ἐπὶ τῶν
φαύλων τῶν προσπαθούντων νὰ δικαιολογηθοῦν διὰ τὰς πράξεις
τῶν. Ἀδύνατον νὰ μεταβάλω τὸν καταγόμενον ἀπὸ φαύλους γονεῖς.
- (111). 642 Μόν ἐσὺ ἔχης τέτοιο πράμα; — Ἐπὶ τῶν νομιζόντων ἰδικά
τῶν τὰ ξένα πράγματα ἔνεκεν ὁμοιότητος.
- (171) 643 — Τ' εἶχες Γιάννη; Τ' εἶχα πάντα; — Ἐπὶ τῶν μὴ μεταβαλ-
λόντων τρόπους.

- ζάχαρι** (6). 644 Δὲν ἔπρεπε ἡ ζάχαρ στὸ νερό. — Ἐπὶ τῶν βιαστικῶν.
- ζούλια.** 645 Ἡ ζούλια νὰ ἴδανε φῶρα, θαλὰ κολλήσ γούλος ὁ κόσμος. —
Ἐπὶ ζηλοτύπων καὶ φθονερῶν.
- ζῶ** (4). 646 Ζῇ καὶ ζώνεται. — Ὅταν μᾶς ἐρωτοῦν. Ἐπὶ γερόντων ἢ καὶ
νέων, οἱ ὅποιοι ζοῦν καὶ εὐημεροῦν, ἐνῶ ἡμεῖς ἐνομίζομεν ὅτι ἀπέ-
θανον.
- (10). 647 Ζῆσε Μάη νὰ φᾶς τριφύλλι,
καὶ τὸν Ἀῦγουστο σταφύλι. — Ἐπὶ τῶν ὑποσχομένων νὰ μᾶς βοη-
θήσουν εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον.

Η

- ἥλιος.** 648 Σ' ἓνα γήλιο ἀπλωσαν τὰ ροῦχα τς. — Ἐπὶ τῶν προσποιουμέ-
νων τὸν συγγενῆ, χάριν συμφέροντος.
- (20) 649 Δὲν ἔχι στὸν ἥλιο μοῖρα. = Πένεται.
- 650 Βγήκε γήλιος μὲ τὰ δόδια κι ἀλεποῦ μὲ τὰ μονστάκια — Λέγεται
διὰ τὰς ἡλιολούστους ἡμέρας τοῦ χειμῶνος, ὅτε τὸ ψυχρὸς ἔξακολου-
θεῖ δοιμύ.
- ἡμέρα** (26). 651 Ἡ καλὴ ἡ μέρα, ἀπ' τὸ πονηρὸ φαίνεται. — Δι' ἐκείνους, οἱ
ὁποῖοι ἐξ ἀρχῆς δεικνύουν τὸν σκοπὸν τῶν.
- ἦρα** (αἶρα 4). 652 Χώρσε ἡ ἦρα ἀπ' τὸ σιάν. = Ἀπεσύρθησαν οἱ κακοί.
Ἐπὶ φιλονεικίας συντρόφων, ἢ μελῶν ἐκκλησιαστικῆς ἐφορίας.

ἥσκιος. 653 Ἐπὶ τὸν ἥσκιο τ φοβάται.—Ἐπὶ ψοφοδεῶν καὶ ἐπὶ λίαν εὐσεβῶν, οἱ ὅποιοι προσέχουν μήπως δυσαρρεστήσουν τινα διὰ τῶν λόγων ἢ τῶν πράξεων των.

θᾶμα (5). 654 Τὸ μεγάλο θᾶμα βαστάει τρεῖς μέρες, τὸ πολὺ σαράδα.—Συντόμως ἀποκαλύπτονται αἱ ψευδολογίαι τῶν μεγαλαυχούντων.

θέλω (53). 655 Θέλωδας ὁ Βλάχος, μὴ θέλωδας ὁ ζωγράφος, φόρεσε καὶ σὺ Χριστέ, κόκκινα ποδήματα.—Ἐπὶ τῶν ἐκτελούντων τι παρὰ τὴν θέλησίν των.

(121). 656 Ὅποιοι δὲ θέλῃ νὰ ζμώσῃ, δέκα μέρες κοσκινίζ.—Ἐπὶ τῶν ἐπίτηδες ἀναβαλλόντων τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου τινος, εἴτε διότι δὲν τοὺς συμφέρει, εἴτε διότι περιμένουν ἀμοιβήν.

(132). 657 Ἐμεῖς δὲ δὴν θέλμε μέσ στο χωριό, καὶ κείνος γιγέρ τ παπᾶ τὸ σπῖ.—Ἐπὶ τῶν ὀχληρῶν καὶ ἀνεπιθυμητῶν.

(117). 658 Ποιὸς σιραβὸς δὲ θέλῃ τὰ μάτια τ.—Εἰς τοὺς ἐρωτῶντας μήπως δὲν θέλωμεν τι, τὸ ὅποτον διακαῶς ἐπιθυμοῦμεν.

659 Ταμάμ ἐκεῖνο π δὲν ἤθελε.—Εἰρωνικῶς, ὅταν πρὸς τιμωρίαν ὀρίζεται τὸ πολυπόθητον πράγμα.

660 Τὰ θελες καὶ τὰ παθες.—Δικαίως ὑποφέρεις.

661 Ἡ χάρ θέλῃ καὶ ἀδίχαρ.—Ἐπὶ τῶν παραμελούντων νὰ δείξουν ἐμπράκτως τὴν εὐγνωμοσύνην των.

θελώνω (1). 662 Ἄ δὲ θελώσ-νε τὰ νερά, δὲ καθαρεύνε.—Ἐπὶ φιλονεικησάντων ἔνεκεν ἀνυποστάτου ὑποψίας καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν συμφιλιωθέντων.

Θεὸς (122). 663 Ἀέ εἶναι νὰ δγῆς Θεοῦ πρόσωπο.—Δὲν θὰ ἡσυχάσης ἀπὸ τὰ βάσανα.

(44). 664 Ἄπ' τὸ στόμα σ καὶ σι Θεοῦ τ' αὐτί.—Ὅταν μᾶς εὐχονται πράγματα τὸ ὅποῖον πολὺ ἐπιθυμοῦμεν.

(106). 665 Ἡ ὀρνιθα πίνῃ νερό, κητάζ καὶ τὸ Θεγό.—Ἐπὶ τῶν μὴ λαμβανόντων ὅπ' ὄψει καὶ τὰ τῶν ἄλλων συμφέροντα.

666 Ὁ Θεγὸς δὲ σ' νερίζεται τὸ γόσμο.—Μακροθυμεῖ. Ἐπὶ μεγάλης ἁμαρτίας.

667 Ὁ Θεγὸς δὲ εἶναι Ἀρβανίτς.—Ἐπὶ μεγάλης καὶ καταφόρου ἀδικίας, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν τολμῶμεν νὰ διαμαρτυρηθῶμεν.—Γνωρίζει ὁ Θεός, καὶ θὰ μᾶς ἐκδικήσῃ.

668 Ποιὸς εἶδε τὸ Θεὸ καὶ δὲ τότε φοβήθηκε, —Ἐπὶ ἐξιστορήσεως τρομεροῦ συμβάντος.

669 Ὅποιον ἀγαπάει ὁ Θεός, τότε βαιδέβ.—Ρητὸν τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

(153). 670 Ὁ Θεὸς ἀψλὰ κάθεται καὶ χαμηλὰ γλέπ.—Ἐπὶ τῶν περιφρονημένων, οἳ δὲν τοὺς λησμονεῖ ὁ Θεός.

(36). 671 Σὰν ἄκγε ὁ Θεός τς κάργες, δλμῆρα θαλὰ χιονίζ.—Ἐπὶ ἀδίκου κατάρας.

θεωρία (1). 672 Θεωρία ἐπισκόπον καὶ καρδία μνλωνᾶ.—Δι' ἐκείνους ποὺ ἔχουν καλὸ παρουσιαστικό, ἀλλ' ἀνόητο κεφάλι.

Θοδωρῆς. 673 Αὐτὸς εἶναι Θοδωρῆς.—Ἀνόητος. Ἐπειδὴ εἰς τὸ χωριὸ ἦτο κάποιος Θοδωρῆς, ὁ ὁποῖος ἦτο διανοητικῶς ἀνώμαλος.

θρέφω (12). 674 Θρέψε σκνλί, νὰ σὲ δαγᾶς.—Ἐπὶ ἀχαρίστων.

θύρα. 675 Εἶναι τὰς τύρας τὰς τύρας—Μόλις βυθίζει κλονιζόμενος. Ἐπὶ γερόντων ἢ ἀσθενῶν. Τρέμει ὅπως τὸ κάλυμμα τοῦ Ἁγίου ποτηρίου ὅταν ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ «τὰς θύρας τὰς θύρας».

Κ

καβγᾶς. 676 Ἀπολγᾶλ τὸ ζνᾶρτ γὰ καβγᾶ.—Ἐπὶ φιλέριδος.

(6). 677 Ὁ καβγᾶς ἦδανε γὰ τὸ πᾶπλωμα.—Ἐπὶ τῶν θορυβούντων διὰ νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μερίδιον.

κάβουρας (19). 678 Τ' εἶν' ὁ κάβουρας, τ' εἶν' τὸ ζμί τ;—Γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἔχουν μεγάλας δυνάμεις.

καθαρός (5). 679 Καθαρὸς οὐρανὸς ἀστραπεὺς δὲ φοβᾶται.—Ὁ τίμιος δὲν φοβεῖται τὸν ἔλεγχον.

καινούργιος (15). 680 Καινούργιο μ κόσκινο ποῦ νὰ σὲ κρεμάσω; καὶ σὰ βαλιώις, ποῦ νὰ σὲ πετάξω;—Ἐπὶ τῶν βαρυνόμενων γρήγορα τὸ ἔργον των ἢ τοὺς φίλους των.

καιρὸς (88). 681 Ὁ καιρὸς πονλεῖ τὰ ξύλα, κι' ὁ χλωῶνας τ' ἀγοράζ.—Αἱ περιστάσεις βοηθοῦν.

(23). 682 Δέ εἶναι καιρὸς γι' ἀνακόλωμα.—Ἡ περιστάσις εἶναι ἀκατάλληλος.

(49). 683 Κάθε πρᾶμα στὸ γαιρό τ, κι' ὁ κολιὸς τὸν Αἶγονστο.—Ἐπὶ ἀκαίρων ἀπαιτήσεων.

(28). 684 Ἐχλ' ὁ καιρὸς γνρίσματα.—Ἐπὶ τῆς ἀστασίας τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου.

καίω (34). 685 Kodà στὸ ξερό καίγεται καὶ τὸ χλωρό.—Ἐπὶ πασχόντων διὰ μέτρα γενικά, προκληθέντα ὑπὸ τῆς διαγωγῆς κακῶν ἀνθρώπων.

(51). 686 Ὅποιος καῖ σι γονγκούτα, φσάλ καὶ τὸ ξύγαλο.—Διὰ τοὺς πολὺν διστακτικούς, μετὰ τὸ πρῶτον πάθημα.

687 Τ' δικρή τ ματζάνα πάχνη δέ dne καίει.—Λέγεται ὑπὸ τῶν σφρι-

γῆλῶν γερόντων, ὅταν τοὺς συμβουλευοῦν νὰ προφυλάσσουν τὴν ὑγείαν των.

688 *Κάκε ἡ τσέργα τ.*—Ἐπαθε ζημίαν κ' ἐφρονηματίσθη.

(41) 689 *Νὲ ἡ σούγλα νὰ καγῇ, νὲ τὸ κεβάπ.*—Καίεις ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων νὰ μὴ ζημιωθῇ.

690 *Καρφάκι δὲ done καίγεται.*—Δὲν τὸν μέλλει.

(44). 691 *Νὰ σὲ κάψω Γιάνι νὰ σ' ἀλείψω μύξα νὰ γιάνι.*—Ἐπὶ τῶν ζημιούντων ἡμᾶς, ἐνῶ προσποιῶνται ὅτι μᾶς βοηθοῦν ἔπειτα.

κακιῶνω. 692 *Κάκιωσε ὁ Σπαδωνῆς κ' ἔβανε τ γούνα τ' ἀνάποδα, νὰ διοῦμε τί θὰ λέν οἱ χωριανοί*—Λέγεται δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι διὰ νὰ δείξουν τὴν δυσαρέσκειάν των βλάπτουν ἑαυτοὺς.

κακὸς (20). 693 *Κακὸ σκυλὶ ψόφο δὲν ἔχῃ.*—Ἐπὶ κακούργων ἀσθενούντων ἀλλὰ μὴ θνησκόντων.

694 *Τὸνα κακὸ φέρνει τ' ἄλλο.*—Αἱ δυστυχίαι ἔρχονται μαζί.

(44) 695 *Στὸ γακό, τρίς χειρότερα.*—Ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ὅτι ὁ κακὸς πάσχει. Κατάρρα.

κάλλη (2). 696 *Μπρὸς στὰ κάλλη τ' εἶν' ὁ πόνος.*—Ἐπὶ τῶν στερουμένων διὰ νὰ στολίζονται καὶ ἐπιδεικνύονται. Λέγεται καὶ Μπρὸς στὰ κάλλη πόνος δὲν ἐφάνη.

καλογερικὴ (2). 697 *Βαρειὰ ἡ καλογερικὴ.*—Διὰ τοὺς δυσκολευομένους νὰ συνηθίσουν εἰς τὴν τακτικὴν ἐργασίαν.

καλογιάν'ς (1). 698 *Ἐκεῖ π θὰ πῆς κακο-Γιάνι, πὲς καλο-Γιάνι.*—Καλύτερα νὰ μεταχέιζεσαι καλὴν γλῶσσαν παρὰ κακὴν.

καλομελετῶ (1). 699 *Καλομελέτα κ' ἔρκεται.*—Ἐργάζου πρὸς ὀρισμένον σκοπὸν καὶ θὰ ἐπιτύχῃς.

καλὸς (19) 700 *Κάμε τὸ καλὸ καὶ ρίξ το στὸ γιαλό.*—Μὴ στενοχωρεῖσαι διὰ τοὺς ἀχαρίστους.

(61). 701 *Στὴν ἀναβροχιά καλὸ ν' καὶ τὸ χαλάζ.*—Ἀρκέσθητι εἰς τὸ παρόμοιον ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἔχεις ἀνάγκην.

καμήλα. 702 *Ἀφρισε σὰ τ γαμήλα.*—Ἐξωργίσθη.

(12). 703 *Ἡ καμήλα γρεῦδας κέρατα, ἔχασε καὶ τ' αὐτιά τς.*—Ἐπὶ πλεονέκτου ζημιωθέντος.

704 *Τ' γαμήλα τνε ρώτ-σανε γιατί εἶναι ὁ λαιμός τς στραβός, κ' ἐκείνι, εἶπε, ἄμ ποιὸ μέρος μου εἶναι ἴσιο.*—Ἐπὶ τῶν κατηγορούντων τινα δι' οὐτιδανὰς ἐλλείψεις, ἐνῶ ἔχει ἄλλας πολὺ οὐσιώδεις.

κάμνω (28a). 705 *Κάμνει τὸ ψύλλο, καμήλα.*—Μεγαλοποιεῖ τὰ πράγματα.

706 *Κάμνει τὸ γαβόσο.*—Κανχᾶται ἢ κάμνει ἐπίδειξιν ἀνυπάρχτου μεγαλείου. Ἐπὶ ἀλαζόνων.

707 *Δὲ γάμνει παράδες.*—Δὲν ὠφελεῖ, ἢ δὲν ἔχει ἀξίαν. Εἰς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ δικαιολογηθοῦν.

708 *Θὰ κάμ τὰ ἔξ τέσσερα* — 'Επὶ ἀνικάνων. = Τίποτε.

709 *Τὰ καμε γιάς πούς.* = Τὰ κατεσπατάλησε, τὰ κατέστρεψε. Λέγεται καὶ *Τὰ καμε γιαλιὰ καρφιά.*

710 *Θὰ κάμ στὰ βρακιά.* — Εἰρωνικῶς, ἐπὶ ἀπειλούντων ὅτι θὰ μᾶς βλάψουν.

κάνονας. 711 *Τράβξε τὸ γάνονα* τ. = 'Υπέστη τὰς συνεπειὰς τοῦ πταίσματός του.

καπλαδισμένο. 712 *Ἐχὶ τερεκὲ καπλαδισμένο τὸ μούτρο* τ. = Εἶναι ἀναιδέστατος.

κάρβουνο (2). 713 *Κάλλιο πέδε κάρβουνα, πέρα χίλια πρόβατα.* — 'Επὶ τῶν ἐχόντων χρήματα καὶ ἐλλειπῇ θέρμανσιν τὸν χειμῶνα.

καρδιά (γνώμη 3). 714 *Ἀθρεπο σὰ δὲ νόγι μ' ἡῶρα, σὰτ' γαρδιά μ' δὲν ἡῶρα.* — 'Επὶ τῶν μὴ εὐχαρίστουμένων ἀπὸ τὸ ἔργον τῶν ἄλλων.

καρυνδιά (1). 715 *Κάθε καρυνδιάς καρύνδ'* — 'Επὶ δυσσάρεστου συρροῆς ἀνθρώπων πάσης κατηγορίας.

κατῆς. 716 *Σὰ σὲ φρεῖῃς ὁ κατῆς,*
σὲ ποιὸν θὰ πᾶς γὰρ κλαυτῆς; — 'Επὶ τῶν ἀδικουμένων ὑπὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ τῶν νομιζομένων προστατῶν των.

κατήφορος (2). 717 *Ἦρ' ὁ στραβὸς κατήφορο.* — 'Επὶ τῶν μὴ δυναμένων νὰ σταθοῦν.

718 *Μιὰ νὰ μὴ βῆς τὸ γατήφορο.* — 'Επὶ τῶν κλονιζομένων ἠθικῶς ἢ οἰκονομικῶς.

κατουρῶ. 719 *Δὲ γατούρῳ στὸ πγάδ;* — 'Επὶ τῶν ἀποκλειομένων ἀπὸ παιγνίδι ἢ διασκέδασιν.

720 *Δὲ ἔρροσανάμε κατρουμένες ποδιές.* — "Οταν ἀρνηθοῦν νὰ μᾶς δανείσουν τι, ἢ μᾶς φέρονται ὑπερηφάνως.

κατσίβελος (ἀτίγανος 3). 721 *Ὁ κατσίβελος ὅδε ἔχλ πεκμέζ, δὲ βορ νὰ κοιμηθῇ.* — 'Επὶ λαιμάργων.

722 *Ἐ γατσβέλα τιν ἔκαμανε βασίλισσα καὶ πάλε μὲ τὸ καλὰθ ἔδρεχε.* — 'Επὶ ὀφιπλούτων, μὴ δυναμένων ν' ἀπομάθουν τὰς κακὰς συνηθείας των.

723 *Γιρίζνε μαζὶ σὰν ἀρβωνιασμένη κατσβέλι.* — 'Επὶ ἀχωρίστων φίλων. 'Εκεῖνην τὴν ἐποχὴν ἢ μνηστὴ δὲν ἐξήρχετο μόνῃ μετὰ τοῦ μνηστῆρος, ὅπως ἔκαμναν οἱ Ἀτίγανοι.

κατσόικα 724 *Ἡ κατσόικα ὅδε θέλι ξύλο, σι τσοπάνη τ σόπα ξνέται.* — 'Επὶ τῶν ὀκληρῶν παιδίων.

κεφάλι (119). 725 *Τὸ κεφάλι μ' γένκε καζάνη.* — 'Επὶ θορύβου μεγάλου. (100). 726 *Τὸ ψάρ ἀπ' τὸ κεφάλι βρωμάει.* — 'Επὶ ἀρχόντων παρανομούντων.

- κλαίω** (1). 727 *Κλαῖν' οἱ χῆρες, κλαῖν' κ' οἱ πατρειμένες.*—'Επὶ τῶν ἀδίκως παραπονουμένων διὰ τὴν κατάστασίν των.
 (6). 728 *Σὰ δὲ γλάψ τὸ παιδί, δὲ δὸ δίηλ ἡ μάνα βζί.*—'Ο ζητῶν λαμβάνει.
 (63). 729 *Τράβα με κι ἄς κλαίγω.*—'Επὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι δὲν θέλουν τι, ἐνῶ διακαῶς τὸ ἐπιθυμοῦν.
- κλέφτης** (2). 730 *'Ο Θεὸς ἀγαπᾷ τὸ γλέφτι, ἀγαπᾷ καὶ τὸ νοικοκύρ.*—'Επὶ κλοπῇ; ἀποτυχούσης.
 (6). 731 *'Απιαστος κλέφτης, καθάριος νοικοκύρ.*—'Επὶ πονηρῶν τιμωμένων ὡς ἀγαθῶν ἀνθρώπων διότι κατορθώνουν ν' ἀποκρύπτουν τὰς ἀδικίας των.
- κλέπτω**. 732 *Μὴ βᾶτε νὰ κλέψτε τὸ δεκ-εκ κέ, γιὰ νὰ μὴ θᾶς κλέψτε τὸ ἴχ-ιχ-ί.*—'Επὶ ζημιουμένων ἐνῶ προσπαθοῦν νὰ ζημιώσουν τοὺς ἄλλους.
 733 *'Οδε κλέφτνε μὴ γλέφτης, καὶ ὅδε διαλαλοῦνε κάνε μὴ σὲ νοιάζ.*—Λέγεται ὅταν γίνεται ἔρευνα δι' ἀνακάλυψιν κλοπιμαίων.
 (18). 734 *—Ξέρος νὰ κλέψης; —Ξέρω —Ξέρος νὰ κλέψης; — Δὲ ξέρω — Τότες δὲ ξέρος νὰ κλέψης.*—'Επὶ τῶν προδιδόντων τὰ μυστικά τῆς τέχνης των.
 735 *Μὲ τ γόρ τ ματιοῦ τ σὲ κλέφτι.*—'Επὶ ὀξύνου.
 736 *Τὴν ἡμέρα γλέπνε τὰ βουβάκια καὶ φοβοῦνται καὶ τ νύχτα τὰ κλέφτνε.*—'Επὶ τῶν υποκοινομένων ὅτι εἶναι ἀθῶοι.
- κλήδωνας**. 737 *Αὐτὰ νὰ τὰ πῆς στὸ γλήδωνα.*—'Επὶ ἀσυναρτήτων δικαιολογιῶν.
- κλωναράκι** (2). 738 *'Απὸ ποῦ εἶσαι κλωναράκι;*—'Απὸ τοῦτο τὸ δεδράκι.
 —'Επὶ τέκνων ὁμοίων τοῖς γονεῦσι.
- κοιλιά** (20). 739 *'Η κιλιά δὲν ἔχῃ παραθύρια νὰ φαίνεται.*—'Επὶ σπατάλων, λαίμαργων καὶ οἰνοποτῶν. Λέγεται ἀκόμη καὶ 'Η κιλιά δὲν ἔχῃ παραθύρια, σὰ δνε σ'νεριστὴ κανεῖς, τρώῃ καὶ τὰ κεραμίδια.
 (50α). 740 *Σκεῖ κιλιές καὶ κάμνει φανάρια.*—'Επὶ τῶν δαπανώντων τὸν καιρὸν των εἰς ἀνωφελῆ πράγματα.
- κοινωνία** (1). 741 *'Η κοινωνία δὲ γόφτ μέρες, σωτρέβ.*—Λέγεται ὅταν ἀναφέρουν ὅτι ἐκοινώνησαν ἢ συμβουλεύουν νὰ κοινωνήσουν τινα ἀσθενοῦντα βιρώς. Σημαίνει δὲν θανατώνει, ἀλλὰ σώζει.
- κοιτάζω**. 742 *Θά τογε κιτάζ μέσ στὰ μάτια.*—Εἰρωνικῶς ἐπὶ τέκνων τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ γηροκομήσουν τοὺς γονεῖς των.
- κόκκαλο** (3). 743 *'Εφταξε πιά τὸ μαχαίρ στὸ κόκκαλο.*—Κατήντησεν ἀνυπόφορος.

κολοκύνθια. 744 *Βγῆκαν τὰ κολοκυνθάκια,*

ἄρκεψαν τὰ νυχτεράκια.—Τὰ γλυκὰ κίτρινα κολοκύνθια
ὅταν ὠριμάσουν, ἀρχίζουν οἱ μεγάλες νύχτες καὶ τὰ νυχτέρια.

744α *Ἐννιά λογιῶ φαγὶ γούλο κολοκύνθ.*—Ἐπὶ φαγητῶν ὁμοίων ὡς
πρὸς τὰ συστατικά.

(8). 745 *Κολοκύνθια στὸ πάτερο*==Ἀνοησίες.

(1). 746 *Κολοκύνθια μὲ τὴ ρίγανη*==Ἀνοησίες.

κοντὸς (17). 747 *Κοντὸς ψαλμός, ἀλλελοῦτα.*—Ἐπὶ τῶν μακρηγορούντων
χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται νὰ ἐκφράσουν καθαρῶς τὰς σκέψεις των.

κοπέλλι (3). 748 *Κατὰ τὸ μαστοργιάννη καὶ τὰ κοπέλλια τ.*—Ἐπὶ νέων
ἐνεργούντων κατὰ τὰς ἡθικὰς δοξασίας τῶν πατέρων των ἢ ὁμοίων
κατὰ τὸν χαρακτῆρα πρὸς τοὺς γονεῖς των.

κόπτω. 749 *Τονε γόπκε ἡ καρδιά μ.*—Τὸν ἐλυπήθην σφόδρα. Ἐπὶ πα-
σχόντων.

750 *Κεχαγιάς μὲ κόπκες στὸ κεφάλι μ.*—Εἰς τοὺς ἐπικρίνοντας τὰς
πράξεις μας.

κόραξ (22). 751 *Κόρακας κόρακ μάτια δὲ βγάξ.*—Οἱ ὅμοιοι ἀλληλοπρο-
στατεύονται.

κορίτσι (8). 752 *Τῆς καλομάρας τὸ παιδί τὸ πρῶτο εἶναι κορίτσι.*—Παρη-
γορία ἐπὶ τῇ γεννήσει πρωτοτόκου κόρης.

κορώνω (κάβω 2). 753 *Κόρωσαν οἱ ποδιές τς.*—Ἐταράχθη σφόδρα καὶ
βλασφημεῖ, συνήθως διότι ἐπληροφορήθη ὅτι τὴν κατηγοροῦν, ἢ ὅτι
ἡ κόρη τῆς ἐρωτοτροπεῖ.

κόσμος (58). 754 *Ὁ δὲ κόσμος κι' ὁ Κοσμᾶς.*—Ἐπὶ τῶν συμμορφουμέ-
νων πρὸς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν ἄλλων, ἢ παρηγορουμένων ἐπὶ γε-
νικῇ συμφορᾷ.

755 *Ὁ κόσμος νὰ χαλάσ, δὲ ραγίζετ' ἡ καρδιά τ.*—Ἐπὶ τῶν ἀμε-
ρίμων.

(16) 756 *Κάλλιο Θεοῦ ὀργή, πέρα κόσμου βοή.*—Καλύτερον νὰ σὲ τι-
μωρήσῃ ὁ Θεός, παρὰ νὰ πέσῃς εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν ἀνθρώπων.

κοστίζω. 757 *Κόστ-σε ἓνα διάβολο καὶ μσό.*—Ἐπὶ τῶν ἀπερισκέπτως ἐπι-
χειρούντων τι χωρὶς νὰ ὑπολογίζουν ὅτι θ' ἀπαιτήσῃ μεγάλας δα-
πάνας.

(1). 758 *Τὸν κόστ-σε ὁ κοῦκος ἀηδόνη.*—Ὁμοίως. Ἐπὶ κόπου καὶ δα-
πάνης δι' ἀνάξια πράγματα.

κούκλα. 759 *Ἀπ' ὄξω κούκλα, κι ἀπὸ μέσα πανούκλα.*—Ἐπὶ ὠραίων
ἀλλ' ἀνηθίκων.

κουρεμμένος. 760 *Πῆγε γιὰ μαλλί, κι ἦρτε κουρεμμένος.*—Ἐπὶ τῶν ζημι-
ουμένων ἐκεῖ ὅπου ἐπερίμεναν μέγα κέρδος.

- κούτσα.** 761 *Κούτσα μιά, κούτσα δυὸ*
νὰ κτσαθοῦνε καὶ τὰ δυὸ = Εἰρωνικῶς λέγεται εἰς τὸν χω-
 λαίνοντα κατὰ τὸν ἕτερον πόδα.
- κουτσαίνω** (14). 762 *Ἡ καμήλα δὲ κτσαίνῃ ἀπ' τ' αὐτί.* — Δι' ἀσήμαντον
 ζημίαν τὴν ὁποίαν μᾶς ἔκαμαν οἱ ἐχθροί μας.
 (17). 763 *Γοῦλῃ κτσαίν-νε, θὰ κτσάνμε κ' ἐμεῖς.* — Θὰ συμμορφω-
 θῶμεν μὲ τὰς συνηθείας τῶν πολλῶν.
- κουφός** (30). 764 *Ὁ κφός τὰ ταιριάζ.* — Ἐπὶ τῶν λιθος ἀντιλαμβανομέ-
 νων τοὺς λόγους τῶν ἄλλων.
 (βωβὸς 2). 765 *Σωπάτε, περνάτ' ὁ κφός.* — Ἐπὶ αἰφνιδίου σιωπῆς τῶν
 συνομιλούντων.
 766 *Στοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα,*
ὅσο θέλεις βρόντα. — Ἐπὶ ἀσυγκινήτων καὶ ἀφροσύμων.
 (16). 767 *Κουφοῦ καμπάνα κι ἂν χτυπᾷς, τυφλὸ κεῖ ἂν ὀρμηγεύης,*
καὶ μεθυσμένο σὰν κερνᾷς, ὅλα χαμένῃ τὰ χεῖς.
 — Ἐπὶ ματαιοπονίας.
- κραίνω** (12) 768 *Στραβὰ νὰ κἀταμε καὶ ἴσια νὰ κρίνμε.* — Ἄς φανῶμεν
 εἰλικρινεῖς.
- κρεμάμενος.** 769 *Ἀπόμκε ἐπὶ ξύλον κρεμάμενος.* — Ὅταν εὐρίσκεται εἰς
 ἀβεβαιότητα.
- κρεμῶ** (13) 770. *Κάθε πρόβατο, ἀπ' τὸ πατάκι τ κρέμεται* — Ἐκαστος
 εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἰδίας πράξεις.
 771 *Τὸν κρέμασαν τὰ χλάρια.* — Ἐφαγαν χωρὶς νὰ τὸν περιμένουν.
- κρύβομαι.** 772 *Πῆς στὸ δαχλάκι σ' δὲ γρύβεσαι.* — Εἶναι καταφανὴς ἡ
 ἀδικία σου.
- κρύος** (6) 773. — *Ὁ κρύος τὸ βαγωμένο τί νὰ τὸν κάμ.* — Ὁ πτωχὸς δὲν
 δύναται νὰ βοηθήσῃ τὸν ἐνδεῆ.
- κρυφός** (9). 774 *Ὁ κόσμος τό χι δάμπα δονδούκ' κ' ἐμεῖς κρυφὸ καμάρ.*
 — Ἐπὶ τῶν νομιζόντων ὅτι εἶναι μυστικὸν τὸ πασίγνωστον ἐλάττω-
 μά των.
- Κυριακὴ** 775 *Τς Κυριακῆς τὸ λάμψιμο,*
τς ἐβδόμαδας κλάψιμο.
 — Δημώδης μετεωρολογία. Ἀκόμη ἐπὶ τῶν σπαταλώντων τὴν Κυρια-
 κὴν τὰ χρήματά των καὶ στερουμένων ὅλην τὴν ἐβδομάδα.
- κῶλος.** 776 *Εἶναι κῶλος καὶ βρακί.* — Στενοὶ φίλοι.
 777 *Σὰ σὲ βαστάτ' ὁ κῶλοϊ σ' = Ἄν τολμᾷς.*
 778 *Μιὰ πθαμὴ μακρὰ ἀπ' τὸ γῶλο μ, κι ὁ, τ' θέλῃ ἄς εἶναι.* — Ἐπὶ τῶν
 κατηγορούντων τοὺς γείτονάς μας καὶ προτρέπόντων ἡμᾶς νὰ παραπο-
 νεθῶμεν. Ἀπὸ τὸν ἐξῆς μύθον: Μιὰ βολὰ ρώτ-σανε τὸ Ναστραδὶν
 Χότζα γιατί δὲ βαγαίν' στὸ κονάκι νὰ παραπονεθῇ γιὰ τ γειτόν' σσα

τ, πὸν γιόζγιορε μάζωνε τ κόσμου τὰ παλλικάρια καὶ σιάζδανε. Κ' ἐκεῖνος μέτρησε μιὰ πθαμὴ ἀπ' τὸ γῶλο τ καὶ γεῖπε αὐτὰ τὰ λόγια.

Λ

λαγήνα. 779 *Τρε πάδρεψε τ λαγήνα τ.* = Τὴν ἔσπασε. "Όταν καμμιά γυναικα ἔσπανε τὴ στάμνα τῆς σιτῆ βρύση.

λαγός (23). 780 *Λαγός πιτέρ ἂν ἔτριβε κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ τ.* — Ἐπὶ τῶν προκαλούντων τὴν τιμωρίαν των.

(50). 781 *Ὁ Τοῦρκος μὲ τ' ἀμάξ πιάνη τὸ λαγό.* — Ἐπὶ τῶν μὴ βιαζομένων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων των.

λάδι (31). 782 *Ἐκεῖνος γοῦλο ἀπάν ἀπο τὸ λάδ.* — Ἐπὶ τῶν διαφευγόντων τὴν τιμωρίαν.

λαιμός (6). 783 *Ἡ ἁμαρτία στὸ λαιμό σ.* — Ἐπὶ τῶν ἐπιμενόντων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πράξεως τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν ἐγκρίνομεν.

λαός (!0). 784 *Φωνὴ λαοῦ, ὁργὴ Θεοῦ.* — Ἡ κατακραυγὴ τοῦ κόσμου φέρει ζημίαν.

λαφρός (1). 785 *Ζυμάς ἀπ' τς λαφρές.* — Εἶναι ἄφρων. Ἡ παρομοίωσις μὲ τὸ καντάρι.

λέγω (46). 786 *Ἐγὼ σὲ λέγω εἶναι χαδούτε, κ' ἐσὺ μὲ ρωτᾷς πόσα παιδιὰ ἔχω.* — Ἐπὶ τῶν ἐρωτῶντων διὰ πράγματα αὐτονόητα.

(174). 787 *Τί σὲ λέγω γῶ, καὶ τί μὲ λές ἐσύ.* — Ἐπὶ τῶν ἀπαντώντων πρὶν ἀκούσουν καλῶς τὴν ἐρώτησιν, μὲ ἀσυναρτησίας, ἢ παρανοούντων αὐτήν.

788 *Θὰ πῆς κ' ἐνα τραβούδ.* — Θὰ ἀναγκασθῇς νὰ κάμης ὅτι σὲ λέγουν.

(δήγημα 1). 789 *Καὶ τὸν ἄγελο μ θὰ τὸ πῶ.* — Ἐπὶ ἀνελπίστου ἀδικίας, ἢ ὁποία μεγάλην μᾶς ἐπροξένησε πικρίαν.

790 *Σένα τὸ λέγω κι ἄλλοινα μὴ δὲ λές, τό μαθ' ὁ κόσμος γοῦλος.* — Ἐπὶ ἀκριτομύθων.

(ὁρίζω 9). 791 *Ἐγὼ τὸ σκύλο ἔλεγα, κι ὁ σκύλος τὴν οὐρὰ του.* — Ἐπὶ τῶν ἀναθετόντων τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰς αὐτοὺς δοθείσης διαταγῆς εἰς ἄλλους.

(28). 792 *Ἀς μὲ λένε βοβτοδίνα, κι ἂς ποφῶ ἀπὸ τῆ βεῖνα.* — Διὰ τοὺς ψωροπερηφάνους.

(56). 793 *Εἴπα ξεεῖπα.* — Ἐπὶ τῶν μεταβαλλόντων γνώμην, καὶ ἀρνούμενων τὴν ἐκτέλεσιν ὑποσχέσεως.

(64). 794 *Εἴπ' ὁ γάδαρος τὸ βτεινὸ κεφάλι.* = Ὁ χειρότερος κατηγορεῖ τὸν καλύτερον.

(70). 795 *Εἶπ' ὁ χέσις τὸν κλανιάρ, ἔβγα ὄξω καὶ βρωμᾶς.*—Ὁμοίως.
 796 *Νὰ σὲ πῇ τ παπᾶ τὸ χλιάρ.*—Κατάρρα (ἀντιλαβή) εἰς τοὺς ἐπιμέ-
 νοντας νὰ τοὺς εἰποῦμε κάτι τὸ ὁποῖον θέλωμεν νὰ κρατήσωμεν μυ-
 στικόν, ἢ ἀπειλοῦντας ὅτι θὰ ποῦν ὅ,τι πρέπει νὰ φυλάξουν μυστικόν.
 (83). 797 *Σένα τὸ λέγω πεθερά, γὰ νὰ τ' ἀκού' ἡ νύφ.*—Ἐπὶ τῶν
 λαλούντων δι' ὑπαινιγμῶν.

798 *Λέ'ι' ὅ,τι φτάξ κι ὅ,τ λάχι.*—Εἶναι φλύαρος.

799 *Πές με το μὴ στὸ πῶ.*—Ἐπὶ τῶν κατηγορούντων τινὰ ἀκριβῶς
 διὰ τὰ αὐτὰ σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν οἱ ἴδιοι.

λείπω (37). 800 *Ὅλα τὰ χι ἡ Ζαφιορίτσα, μόν ὁ φερετζές τῆς λείπ.*—Γιὰ
 κείνους ποὺ ἐνῶ ἔχουν πολλὰς ἐλλείψεις ἀντὶ νὰ συμπληρώσουν αὐτὰς
 κάμνουν κάτι ποῦ καὶ ἂν ἔλειπε δὲν θὰ τοὺς πείραζε. Λέγεται καὶ ἡ
 παραλλαγή: Γοῦλα τάχμε μόν αὐτὸ μᾶς λείπ.

(16). 801 *Λείπ ὁ Μάρτις ἀπ' τῇ Σαρακοστή;* —Διὰ τοὺς πάντοτε πα-
 ρευρισκομένους εἰς τὰ πανηγύρια, τὰς διασκεδάσεις ἢ τὰς φιλονεικίας.

λέλεγας. 802 *Εἶπαν τὰ λελεγάκια στὸ λέλεγα: Ν' ἀλλάξμε τ φωλιά
 μας, γιὰτὶ βρώμσε. Κι' ἐκεῖνος εἶπε: —Δέ θὰ πάρμε καὶ τς κώλι μας
 μαζί; —Ἐπὶ τῶν ἀδίκως ὀνειδίζοντων ἄλλους, ἐνῶ πταῖουν οἱ ἴδιοι.
 Καὶ ἐπὶ ζητούντων ν' ἀλλάξουν τόπον.*

803 *Ὁ λέλεγας μὲ τὸ λάκ λάκ περνά τὸ γαιρό τ.*—Γιὰ κείνους ποὺ
 περνοῦν τὸν καιρὸν τῶν μὲ λόγια καὶ ὄνειρα ἀντὶ νὰ ἐργάζωνται πρὸς
 ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων τῶν.

804 *Ὁ λέλεγας ἔχι σόβαρο καὶ τὸ ἀηδόνη φωνίτσα.*—Ὅτι οἱ μικροὶ
 ἔχουν πολλάκις χαρίσματα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν οἱ μεγάλοι.

ληγορίτσα. 805 *Ληγορίτσα, καὶ σκατίτσα.*—Ἐπὶ τῶν ἐκτελούντων τὰ ἔργα τῶν τα-
 χέως, ἀλλ' ὅχι μετὰ τῆς δεούσης τελειότητος καὶ καθαριότητος.

λογαριασμός. 806 *Τοῦ σπιτιοῦ ὁ λογαριασμός στὸ παζάρ δὲ δαιριάζ.*—Ἐ-
 πὶ ἀδυνάτου ἐφαρμογῆς σχεδίου.

λόγος (87). 807 *Μεγάλι βούκα νὰ φᾶς, μεγάλο λόγο νὰ μὴ θῆς.*—Ἐπὶ τῶν
 μεγαλαυχούντων. Ὁ λαὸς πιστεύει κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν ρητὸν ὅτι
 «Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν».

808 *Ὁ γλυκὸς ὁ λόγος βγάξ τὸ φίδ ἀπ' τῇ δρύπα.*—Ὅτι ὁ γλυκὺς
 λόγος πρᾶννει θυμόν. Γιὰ κείνους ποὺ εἶναι γλυκομίλητοι, καὶ κατα-
 φέρνουν ὥς ἐκ τούτου εὐκόλως τὰς ὑποθέσεις τῶν.

809 *Ὁ λόγος φέρνει τὸ λόγο, ἢ Ὁ λόγος τὸ λόγο ἀνοί.*—Ὁ λόγος σου
 μοῦ ὑπενθυμίζει περασμένον τι γεγονός (Συνειρμός ἰδεῶν).

810 *Τὰ λόγια εἶναι σὰ δὰ κεράσια.*—Ἐνα τραβᾶς καὶ πολλὰ σκάνται.
 —Συμβουλὴ εἰς ἀκριτομύθους.

(66). 811 *Λόγια τῆς καραβάνας*.—'Ανοησίες.

(138). 812 *Ὁ Μανώλης μὲ τὰ λόγια, κάμνῃ ἀνώγεια καὶ κατώγεια*.—'Επὶ τῶν περιοριζομένων εἰς λόγους καὶ ὄχι εἰς πράξεις.

(186). 813 *Τὰ πολλὰ τὰ λόγια εἶναι φτώχεια*.—'Επὶ φλυαρῶν.

(191). 814 *Τέτοια ὦρα, τέτοια λόγια*.—'Υπὸ τοιούτους ὥρους τόσον καλὸν δύναται νὰ γίνη.

(129). 815 *Πλέῃ ὁ λόγος, ἢ τὸ φέρν' ὁ λόγος*.—Σύμφωνα μὲ τὴν παρομίαν, μὲ τὸ λόγιον.

(5). 816 *Ἄλλα λόγια, ν' ἀγαπιούμαστε*.—Μὴ ἀναφέρεις παλαιὰς διενέξεις ἢ παλαιὰς ἀπαιτήσεις σου. "Όταν ἀλλάζωμεν θέμα ὁμιλίας ἐπίτηδες.

λουτροῦ (1). 817 *Τὸν ἄφκε στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ*.—Τὸν ἐγκατέλειψε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν. Λέγεται καὶ τὸν ἄφκε ἀνέξο.

λύκος (69). 818 *Ὁ λύκος τὴ δρίχα τιν ἀλλάζ, τὸ χοῦτ' τ δὲ d' ἀλλάζ*.—'Επὶ τῶν ἀνεπιδέκτων μεταβολῆς.

(60). 819 *Ὁ λύκος στὴν ἀνάβαθρὺλα χαιρέται*.—Ὁ κακὸς εἰς ὥρας συγχύσεως τῶν ἄλλων ἐνεργεῖ.

820 *Ὁ λύκος ἐννιά χρόνια παγαίνει καὶ μοῖζ τὸ δόπο πῶφαγε τὸ γαδούρ*.—Ὁ ἐπιτυχὼν ἑκατὸν κέρδος ἐκ τινος ἐπιχειρήσεως, πάντοτε προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ καὶ πάλιν ὁμοίαν ἐπιχείρησιν.

821 *Ἔτις τό φερν οἱ καιροὶ καὶ οἱ δύστηνοι οἱ χρόνοι*
νὰ παίξῃ ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ καὶ ὁ κοῦκος μὲ τ' ἀηδόνη.—Κω-
 μαστικὸν δίστιχον. 'Επὶ καλῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀνθρώπων, ἀναγ-
 καζομένων νὰ χρησιμοποιῶνται τοὺς αἰσχροὺς ἢ νὰ συμπεθερέψουν μὲ
 ἀμορφώτους ὀφθαλμούς.

Μ

μαζώνω (16). 822 *Μάζωνε καὶ ἄς εἶν' καὶ ρῶγες*.—'Επὶ τῶν περιφρονούν-
 των τὰς μικρὰς οἰκονομίας.

(1). 823 *Τοῦε μάζωξε τὰ σκοινιά*.—Περιώρισε τὴν ἐλευθερίαν του.

Μάης. 824 *Μάης ἄβροχος, μοῦστος ἄμετρος*.—Αἱ βροχαὶ τοῦ Μαΐου κα-
 ταστρέφουν τ' ἀμπέλια.

μαθαίνω (59). 825 *Μαθμένα τὰ βοννά στὰ χιόνια*.—Δὲν μᾶς φοβίζουν αἱ
 δυσκολίαι.

(67). 826 *Μ' ὅποιον δάσκαλο καθί' ῖς τέτοια γράμματα μαθαίνης*.—
 Κατὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ συναναστρέφεται ἐπηρεάζεται ὁ χαρα-
 κτὴρ σου.

- (121). 827 *Τώρα στὰ γεράματα,*
μάθε γέρο γράμματα.—'Επὶ τῶν προσπαθούντων ν' ἀπο-
κτήσουν ἐν ὠρίμῳ ἡλικίᾳ γνώσεις, ἢ τέχνην.
- μαλλιά** (29). 828 *Μακρὰ μαλλιά καὶ κοδὴ γνώσ.*—'Επὶ ἀνοήτων γυ-
ναικῶν.
- (22). 829 *Σὰ τς παλαβῆς τὰ μαλλιά.*—'Επὶ περιπλεγμένων πραγμά-
των.
- (2). 830 *Γένηκανε μαλλιά κβάρια* = Περιῆλθον εἰς φιλονεικίας.
- 831 *Πιάσ' τὸ γασιδιὰ βγὰν τὰ μαλλιά τ.*—'Επὶ τῶν προσπαθούν-
των νὰ πάρουν ὅ,τι δὲν ἔχει ὁ ἄλλος.
- μαλώνω** (23). 832 *Δαρτεῖτε καὶ μὴ μαλλών-τε.*—'Επὶ τῶν φιλονεικούν-
των καὶ θορυβούντων.
- μάμ.** 833 *Μὰμ καὶ νάν.* = Φαγητὸ καὶ ὕπνο. 'Επὶ ὀκνηρῶν καὶ ἐπὶ τῶν κοι-
μωμένων ἐνωρίς.
- μάννα** (13). 834 *Διές τ μάννα, πάρ τ γόρ.*—'Επὶ ὁμοιότητος συγγενῶν.
'Απὸ τὴν διαγωγὴν τῆς μητρὸς δύνασαι νὰ κρίνῃς τί θὰ εἶναι καὶ ἡ
κόρη.
- (48). 835 *Κατὰ μίννα κατὰ κέρ.*
κάμανε καὶ γιὸ Ζαφείρ.— Κατὰ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα.
- 836 *Γούλ τ μάννα μ γρεύνε.*—'Ολοὶ τὸ ἑαυτὸν συμφέρον ζητοῦν.
- Μάρτης** (47). 837 *Μάρτς*
γδάρτς
παλουκοκάφτς
κι ὀλορτοχέατς.— Διὰ τὰ ἐξαφνικὰ κρούα τοῦ Μάρτη.
- 838 *Πορδοῦσκες, κλανοῦσκες,*
τὸ Μάρτ νυχτεροῦσκες.— Γιὰ κείνους ποὺ ἀποφασίζουν νὰ κά-
μουν τι ἀφοῦ παρέλθῃ ὁ πρὸς τοῦτο καιρὸς.
- (89). 839 *Πρίτς Μάρτ, καλοκαίρ.*—'Ηλθε τὸ καλοκαίρι μετὰ τὸν
Μάρτην.
- (21α). 840 *Τέλας' ὁ Μάρτς.*—'Επὶ τῶν σκυθρωπῶν, ὅταν κάποτε γε-
λάσουν.
- μαρτυρῶ** (3) 841 *Κ' κιά ἔφαγε καὶ κ' κιά μαρτυράϊ.*—Εὐρίσκεται ἐν ἀγνοίᾳ
τῆς ὑποθέσεως.
- μασκαράς.** 842 *Εἶναι μασκαράς μὲ τὸ πούπλο.*—'Αξιος νὰ πομπευθῇ καὶ
νὰ στολισθῇ μὲ πούπουλα διὰ τὴν ἀναισχυντίαν του.
- μάτι.** 843 *Σὰ δὲ βαίξ τς ἀλεποῦς τὸ μάτ.*—'Εὰν δὲν ἔχη χρήματα, ἢ δὲν
πληρώνη.
- (22) 844 *Δὲν εἶδα χαῖρ ἀπ' τὰ μάτια, καὶ θὰ διῶ ἀπ' τὰ φρενδια;*
—Δὲν ὠφελήθην ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς, πῶς θὰ ὠφελθῶ ἀπὸ τοῦς ξέ-

νους. Ὅταν μᾶς ὄνειδίζουν ὅτι δὲν ἐπωφελήθημεν παρουσιασθείσης εὐκαιρίας.

(52). 845 Ἐχὶ καὶ στὸ γῶλο μάτια. — Εἶναι πολὺ ἐξυπνος ἄνθρωπος.

846 Τὸν βῆκε στὸ μάτ τ. — Τὸν ἤρπεν.

(56). 847 Κοίταξέ με μ' ἓνα μάτ νὰ σὲ κτάξω μὲ δυό. — Γιὰ κείνους ποὺ μᾶς ζητοῦν βοήθειαν, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι δὲν μᾶς βοηθοῦν.

(143). 848 Πῆγε νὰ βάψ φρύδια, κ' ἔβγανε μάτια. — Ἐπὶ τῶν ἀδεξίων, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦντες νὰ μᾶς βοηθήσουν, μᾶς ζημιώνουν.

849 Γιὰ τὰ μαῦρα σ τὰ μάτια. — Εἰρωνικῶς. — Ὅχι διὰ σέ. Λέγεται δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὅλα τὰ θέλουν δικὰ τους.

(60) 850 Τὰ μάτια ποὺ δὲν βλέπονται γρήγορα λησμονοῦνται. — Ἐπὶ ἐρωτευμένων οἱ ὅποιοι ψυχραίνονται ἐξ αἰτίας μακροῦς ἀπουσίας.

851 Δέ ξερ νὰ βγάῃ τὰ μάτια τ. — Εἶ·αι ἀνίκανος. Ἐπὶ τῶν προσποιουμένων ὅτι γνωρίζουσι τι ἐνῶ εὐρίσκονται εἰς τελείαν ἄγνοιαν αὐτοῦ.

(129). 852 Τὸν ἔρξε στάχι στὰ μάτια. — Τὸν ἐξηπάτησε.

μάχαιρα. 853 Μάχαιραν ἔδωκες, μάχαιρα θὰ λάβς. — Ὅ,τι κάμης θὰ σ' ἀνταποδώσουν.

μεγάλος. 854 Μεγάλος ποῖλος πέραςε, μεγάλῃ κατισούλα ἀπόλῃκε. — Ἐπὶ ἀποτελεσμάτων ἀναλόγων πρὸς τὰ αἰτία. Ἀπὸ τὸ παραμῦθι τοῦ τρελλοῦ.

μεγαλώνω (αὐξάνω 1). 855 Μεγάλωσε ὁ γάδαρος, μίκραινε ὁ σάμαρος. — Ἐπὶ παιδίων ὅταν μεγαλώσουν καὶ μικρύνουν τὰ ρούχα των. Λέγεται καὶ Τράνεψε ὁ γάδαρος κλπ.

μεξές. 856 Στὸ μεξέ σ λίγο λεμόνῃ ἢ Στὸ μα'ιτάπ σ λίγο λεμόνῃ. — Ἐπὶ τῶν εἰρωνευομένων ἀγροίκως.

857 Τὸν πῆρε στὸ μεξέ, ἢ στὸ φιλό, ἢ στὸ μα'ιτάπ. — Τὸν εἰρωνεύθη.

μεθῶ (10) 858 Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυμένο κ ἔφγε. — Ἐπὶ τῶν συμπλεκόμενων πρὸς μεθύσους.

μέλι (20). 859 Γένεκανε μέλι γάλα. — Συνεφιλώθησαν.

(47). 860 Σὰν ἔκαμνανε γούλες οἱ μέλισσες μέλι θὰ κάμνανε καὶ οἱ σκατοδορυβούλ. — Ὅλοι δὲν ἢμποροῦν νὰ ἐπιτύχουν ἢ νὰ κάμουν τι χωρὶς νὰ διδαχθοῦν τὴν τέχνην.

(51). 861 Ὅποιος ἀνακατῶν μέλι, ἀγλείφ καὶ τὸ δάχλο τ. — Δικαιολογία διὰ τοὺς ὑλοχωροῦντας εἰς τὸν πειρασμόν.

μέρα (30). 862 Ἡ καλὴ ἢ μέρα, ἀπ' τὸ πουργὸ φαίνεται. — Ἀπὸ τὴν ὁρχὴν φαίνεται τί τέλος θὰ λάβῃ ἢ ὑπόθεσις.

(47). 863 Δέ σώθηκαν οἱ μέρες. — Ἐπὶ τῶν βιαζομένων νὰ κάμουν τι.

864 Ὅποιος ἔχῃ μέρες, δέ τζε χάνῃ. — Ἐπὶ ἀσθενῶν ἀναρρωσάντων μετὰ βαρεῖαν νόσον.

- μεροδοῦλι** (2). 865 *Μεροδοῦλι μεροφάγῃ*.—Ἐπὶ τῶν μόλις ἀποζώντων ἀπὸ τῆς ἐργασίας των.
- μέρχαβαρ**. 866 *Τόσο π τινε εἶπα, ἐκεῖνος μερχαβάρ*.—Δὲν συγκινεῖται ἀπὸ τοὺς λόγους.
- μεταξωτός**. 867 *Τὰ μεταξωτὰ βρακιά, θέλνε πιδέξιο κῶλο*.—Ἐπὶ πτωχῶν ἀπομιμουμένων τὴν ἐνδυμασίαν τῶν πλουσίων.
- μετρῶ** (25). 868 *Ὁ λύκος ἀπ' τὰ μετρημένα τρώῃ*.—Δὲν ὀφελεῖ νὰ μετρώς τὰ πράγματά σου, πρέπει καὶ νὰ τὰ φυλάττης.
- μοῖρα** (31). 869 *Μαύρη μοῖρα, κι ἄσπρη ψεῖρα*· ποῦ σὲ ἤῤα καὶ σὲ πῆρα.—Ἐπὶ τῶν μετανοούντων διὰ λάθος ἀδιόρθωτον. Ἀπὸ τὸν ἐξῆς μῦθον: Ἐνα πλούσιο παλικάρ ἀγάψε μιὰ κατσβελίτσα καὶ πᾶτ' ὅσε ποδάρ, δὲ καὶ καλὰ νὰ τνε βάρ καὶ τνε πῆρε. Ἀμὰ δὲν ἄργησε νὰ πισ-μανέψ. Τόσο ποῦ τσαλίσσε δὲ βόρσε νὰ τνε γὰμ ἄθρεπο, καὶ στὰ ὕστερὰ γλέποδας τὰ μαῦρα μοῦτρα τς καὶ τς ἄσπρες ψεῖρες νὰ πορπατοῦν σιὸ γιὰκὰ τς, εἶπε αὐτὴ τ βαροιμία.
- μοναστήρ** (6). 870 *Τὸ μοναστήρ νὰ εἶναι καλὰ, καὶ ἀπέκιο καλογέρ, ὅς θέλεις*.—Ἀρκεῖ νὰ ἔχης χρήματα· εὐκόλως εὐρίσκεις συντρόφους.
- μοναχός** (33). 871 *Ὅποιος πέσ μοναχός τ, δὲ γλαῖτ*.—Ὁ ζημιωθείς ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος σιωπᾷ.
- (27). 872 *Οἱ πολλοὶ θέλνε πολλὰ κι ὁ μοναχός ἀπὸ γούλα*.—Ἐπὶ πενομένων.
- (29). 873 *Ὁ λύκος ἔχῃ χορὸν λαιμό, γιατί κητάζ τὴ δλειὰ τ μοναχός τ*.—Ὅτι ἕκαστος πρέπει γὰ ἐπιμελεῖται τῶν ἔργων τοῦ ἰδίας χειρός.
- μπάλωμα**. 874 *Δέ εἶναι μπάλωμα, νὰ τὸ ξλόεις*.—Ἐπὶ ἠθικοῦ παραπτώματος.
- μπαρούτι** (1). 875 *Ἐταγε τὸ μπαρούτι μὲ τ φούχτα*.—Εἶναι τέλειος πολεμιστής.
- 876 *Γένεκε μπαρούτι*.—Ἡγανάκτησε. Ἐπὶ εὐεξάπτων.
- μπεταβά**. (χάρισμα 8). 877 *βεταβά ξύδ, μέλι φαίνεται*.—Διὰ τοὺς ὑπερβολικῶς χαίροντας διὰ μηδαμινὰ δῶρα.
- μπορῶ** (12). 878 *Πότ ὁ Γιάννης δὲ βορεῖ*,
πότ ὁ κῶλος τ πονεῖ.—Ἐπὶ φιλασθένων.
- μυαλό** (24). 879 *Τὰ μυαλά σ καὶ μιὰ λύρα*,
καὶ τ βογιατζῆ ὁ κούπανος.
—Ἐπὶ τῶν μὴ σκεπτομένων ὀρθῶς.
- μυῖγα** (6). 880 *Ὅποιος ἔχῃ τ μυῖγα, σκιάζεται*.—Ἐπὶ ἐνόχων εὐκόλως πτοουμένων μόλις ἀκούσουν νὰ γίνεται λόγος ἢ νῦξις περὶ τοῦ πταίσματος, ὅπως τὰ ζῶα ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὰς μυῖας.
- 881 *Μικρὸ πρᾶμα εἶναι ἡ μυῖγα, ἀμὰ φέρνει ἀναγούλα*.—Ἐπὶ τῶν ἀψηφούντων τὰ μικρὰ σφάλματα καὶ μὴ ἐπιμενόντων εἰς τὰς λεπτομερείας ἐνὸς ἔργου.

μύλος (28α). 882 Ὁ καλὸς ὁ μύλος, ἀπὸ γοῦλ' ἀλέθ.—Ἐπὶ νέων ἐσθιόντων πᾶν εἶδος φαγητοῦ χωρὶς στομαχικὴν διατάραξιν.

883 *Τονε* σήκωνε τὸ μύλο.—Ὑπεστήριζε τοὺς λόγους του. Τὸν ἐκολίκευε.

μυρίζω 884 Δὲ μύρσα τὸ δάχλο μ.—Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων ὅτι δὲν ἐκάναμε ἐκεῖνο ποῦ ἐπεθυμοῦσαν, ἂν καὶ δὲν μᾶς τὸ εἶπαν.

885 *Μρίσκε* τὰ βρώμακα.—Ἀντελήφθη ὅτι ἐγνώσθη τὸ ἀδίκημά του.

μύτη (16). 886 Ἡ μύτ τ νὰ πέσ, δὲ θὰ σκύψ νὰ τνε πάρ.—Ἐπὶ ἀλλοζόνων.

887 *Κατέβκε* ἡ μύτ τ. ἢ Ἐπесе ἡ μύτ τ.—Ἐταπεινώθη. Λέγεται διὰ τοὺς ἀπολέσαντας τὴν εὐνοίαν τῶν ἰσχυρῶν προσφαιτῶν των, ἢ τὴν ἐργασίαν των.

888 *Πολὺ* σήκωσε τ μύτ τ.—Ὑπερηφανεύθη.

(6). 889 Ἀπὸ τ μύτ τ ξύδια θὰ τὰ βγάνω.—Θα τὸν ἐκδικηθῶ.

890 *Θαργεῖς* κ' ἔπες' ἀπ' τὴ μύτ τ.—Ἐπὶ τέκνου ὁμοιάζοντος πολὺ τὸν ἕτερον τῶν γονέων του.

891 Ἀπ' τ μύτ νὰ τὸν πιάς, θὰ σκάσ.—Ἐπὶ ἀνθρώπου λίαν στενοχωρημένου.

892 Δὲ σὲ εἶπαμε τ μύτ σ σιτραβή.—Ἐπὶ δυσαρεστημένων, ἄνευ ἀποχωρῶντος λόγου.

N

νερὸ (12). 893 Ἐβανε τὸ νερὸ στ' ἀλλάκλ.—Ἐκανόνισε τὴν ἐργασίαν του ἐπιτυχῶς.

(18). 894 Ἐκαμε μιὰ τρύπα στὸ νερό.—Εἰς μάτην ἐκοπίασε. Ἀπέτυχε τελείως.

895 Ἐδωκε δρόμο τὸ νερὸ ἀπ κατ' στ' ἄχερο.—Ἐπὶ πονηρῶν κρυφίως διαβαλλόντων ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους προσποιοῦνται τὸν φίλον.

νηστεύω 896 *Νηστέβ* ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ γιατί δὲν ἔχλ νὰ φάγλ.—Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ποιούντων τι καὶ ὄχι ἐκ πεποιθήσεως.

νηστικός (5). 897 *Νηστικὴ* ἀρκούδα, δὲ χορέβ.—Ὁ ἐργάτης πρέπει νὰ τροφοδοτηθῇ καλῶς διὰ νὰ ἐργασθῇ καλῶς. Διὰ τοὺς ζητοῦντας δωρεὰν ἐκδούλευσιν.

νοιιάζω. 898 Ἐσένα νὰ μὴ σὲ νοιάζ.—Λέγεται εἰς τοὺς ἐπικρίνοντας τὰς μεμπτέας πράξεις μας.

νοικοκύρης (49). 899 Ὅσα ξέρ ὁ νοικοκύρης, δὲ τὰ ξέρ ὁ κόσμος γοῦλος.

—'Ο ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος, ξεύρει τὴν ὑπόθεσίν του καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον.

νοῦς (κεφάλι 85α). 900 *Πῆρ' ὁ νοῦς τ' ἀγέρα.*—'Επὶ τῶν ὑψηλοφρονούντων.

(γλῶσσα 54). 901 *Μέσ' στὸ νοῦ μ' ἡρίζ.*—'Όταν προσπαθοῦμεν νὰ ἐνθυμηθῶμεν τι, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνομεν.

(γνώση 17). 902 *Μὲ τὸ νοῦ ἦδραν καὶ τὸ Θεγό.*—'Ότι πάντα ἐφικτὰ εἰς τοὺς μετὰ περισκέψεως ἐνεργοῦντας.

903 *Δὲ φτάγῃ ὁ νοῦς τ.*—Εἶναι ὑπὲρ τὰς διανοητικὰς του δυνάμεις.
Νῦν καὶ ἀεί. 904 *Ἦρτε στὸ νῦν καὶ ἀεί.*—'Εφθασεν εἰς τὸ τέλος 'Επὶ ἀσθενῶν καὶ ἐπὶ ὑποθέσεων.

νύφη (16). 905 *Ἡ νύφ' ὅδε γεννιέται τῇ βεθερά τς μοιάζ.*—'Επὶ ὁμοίων συνεργαζομένων.

906 *Δουρῇ ἀραβατζῇ, νὰ κατῇς ἡ νύφ.*—Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ἀξιούντων νὰ τοὺς περιμένωμεν. Γιὰ κείνους ποὺ ζητοῦν τι εἰς ἀκατάλληλον ὥραν.

(52). 907 *Ὁ,τ' πάρ ἡ νύφ' στὸ βαστό.*—'Επὶ συμφωνίας μὴ ἐκτελεσθείσης.

νύχι (17). 908 *Τετράδῃ καὶ Παρασκευῇ τὸ νύχτα σου μὴν κόφτης, τὴν Κυριακῇ μὴ λούγῃσαι, σὺν δέλης νὰ προκόψης.*—Δημώδης δεισιδαιμονία.

νύχτα (βλέπω 88α). 909 *Ὁποῖος τὴ νύχτα περπάτεῖ, καὶ λάσπες καὶ σκατὰ πατεῖ.*—'Ο ἀπερισκέπτως φερόμενος ζημιοῦται.

(46). 910 *Τς νύχτας τῇ δλειὰ τνε γλέπ ἡ μέρα καὶ γελᾷ.*—'Επὶ νυκτερινῆς ἐργασίας.

Ξ

ξένος (155). 911 *Σὲ ξένο γῶλο ἑκατὸ ξλιὲς εἶναι τίποτα.*—'Η ξένη λύπη δὲν μᾶς κάμνει καὶ μεγάλην ἐντύπωσιν.

(160). 912 *Σὲ ξένο φαγί, πιπέρ μὴ γένεσαι.*—Μὴ ἀναμυγνύεσαι ἀπρόσκλητος εἰς ξένας ὑποθέσεις.

(10). 913 *Δυὸ γάδαροι μαλῶνανε σὲ ξένη ἀχερώνα.*—'Επὶ τῶν θιρομβούντων εἰς ξένην κατοικίαν.

(83). 914 *Ξένος πόνος, ξέγδαρμα.*—'Ο ξένος πόνος πολὺν ὀλίγην αἵσθησιν μᾶς ἐμποιεῖ.

(41 β). 915 *Μὲ ξένα κόλζβα μνημονεύεται.*—Προσπαθεῖ νὰ ἐμφανίσῃ τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἄλλων, ὡς ἰδικάς του.

916 *Μὲ ξένα φτερά πετάει.*—Λέγεται διὰ τοὺς ὑπερηφάνους ποὺ

1) Λ. Τ.=Στάσου.

ὑπερφηφανεύονται διότι ἔχουν τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἰσχυρῶν ἢ πλουσίων.
ξεπέφτω (11). 917 *Τὸ βουβάλι ὅσο καὶ νὰ ξεπέσ, πάλε βουβαλίλα μρίζ.* =

‘Ο εὐγενῆς καὶ ἄν πτωχεύσῃ πάλιν εὐγενῶς φέρεται.

ξέρω 918 *Ἀς πᾶ νὰ λέι· ὁ κόσμος· ἐσὺ ἐκεῖνο ποὺ ξέρς.* = Μὴ παρασύρεσαι ἀπὸ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων.

(νύφη 40). καὶ (βρίσκω 8) 919 *Ὅχι, ὅπως ξέρεις,*

ἀλλ’ ὅπως εὔρης. — ‘Ὅτι πρέπει ν’ ἀρκεῖσαι εἰς τὸ ἐφικτόν. Ἐπὶ τῶν ἐχόντων μεγάλας ἀπαιτήσεις ὅταν ξενίζονται ὑπ’ ἄλλων.

(109). 920 *Τὸ ξέρει ὁ παποῦξ ἱμ.* — Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ κερδίσουν εἰς τὸ παιχνίδι παραβαίνοντες τοὺς παραδεδεγμένους ὁρους αὐτοῦ.

921 *Τὸ καλὸ τὸ παλληκάρ, ξέρει καὶ ἄλλο μονοπάτι.* — Ἐπὶ τῶν εὐκόλως μηχανευομένων νέαν διέξοδον ἀπὸ τὰς δυσκολίας των.

(δίνω 23α). 922 *Ξέρει ἡ Μπαλάσα νὰ ψῆσ πῖτα, ἀμὰ θέλει αὐτὰ καὶ βοῦτρο.* — Ἐπὶ τῶν ἐχόντων γνώσεις ἀλλὰ στερουμένων τῶν μέσων.

(100). (γνωρίζω 7). 923 *Γιατί τρέχει ἡ μύτη σ’ γαβρὲ; — Εἶν’ ἀπ’ τὸ χιμῶνια.* — *Ἀμ’ ἐγὼ σε ξέρω καὶ ἀπ’ τὸ καλοκαίρι.* — Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ καλύψουν τὰ ἐλαττώματά των.

(βλέπω 75). 924 *Τὸ ξέρει καὶ τὰ μωρά.* — Εἶναι πασίγνωστον.

(65). 925 *Ξέρει τὸ τοῦρά τ.* — Καθεὶς γνωρίζει τὸ ἴδιον σφάλμα.
ξεστούπωτο. 925 *Κέρνα μας ἀπ’ τὴν ἀξεστουόρωτο.* = Εἰρωνικῶς. Ἀπὸ τὴν βρύσην. Ἐπὶ διψασμένων.

ξουρίζω. 926 *Θὰ τὰ ξουρίσ.* — Ἀπάντησις ἀνδρὸς εἰς τὸν ἀπειλοῦντα ὅτι θὰ διακόψῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀρωγὴν του, καὶ θὰ τὸν βλάψῃ.

ξύλο (1α). 927 *Ἀπ’ τὸ ἴδιο ξύλο βγαίνει σταυρὸς καὶ φκιάρ.* — Ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκωγενείας καὶ καλοὶ καὶ κακοὶ κατὰγονται.

(33). 928 *Τὸ ξύλο βγήκε ἀπ’ τὸ Παράδεισο.* — Ἐπὶ ἀνθρώπων τρομοκρατηθέντων διὰ τοῦ δαρμοῦ καὶ συμμορφωθέντων πειθηρῶς πρὸς τὰς διδομένας διαταγὰς.

ξυνίζω 929 *Ξύνησε τὰ μοῦτρα τ.* — Δυσηρεστήθη.

ξύνω (5). 930 *Ἄν’ ἔχει νύχια νὰ ξύῃ.* — Εἶναι ἀάμπωτος.

(30). 931 *Ξεῖ κλιεὺς καὶ κάμνει φανάρια.* — Ἐπὶ ἀέργων καὶ δκνηρῶν.

932 *Μὴ ξυεῖσαι ἐκεῖ π’ δὲ σε τρώει.* — Ἐπὶ τῶν ξυόντων τὴν κεφαλὴν ἐν τῇ ἀμηχανίᾳ των, ὡς μὴ εὐρίσκοντες δικαιολογίαν διὰ τὸ σφάλμα των.

ξυπνητούρια. 933 *Καλῶς τὰ ξυπνητούρια μας.* — Εἰρωνικῶς. Εἰς τοὺς ὑπναλέους ὅταν ἐγερθοῦν ἀργὰ τῆς κλίνης. Καὶ εἰς τοὺς ἀνακοινοῦντας εἰς ἡμᾶς ὡς νέον ἢ ἄγνωστον, γεγονὸς πολὺ παλαιὸν καὶ γνωστό-

τατον. Καὶ εἰς τὸν ἀργὰ ἀντιλαμβανόμενον τὸν λανθασμένον τρόπον του.

Ο

- ὀβραῖος** (ἐβραϊκό 2). 934 *Ὁβραῖκα παζάρια*.—Ἐπὶ τῶν λεπτολογούντων κατὰ τὴν συμφωνίαν καὶ ἐπιμενόντων διὰ μικρὸν ποσόν.
- ὀκᾶ** (1). 935 *Ὁπ νὰ πᾶς ἡ ὀκᾶ τετρακόσια*.—Εἰς τοὺς παραπονουμένους ὅτι ὁ τόπος τοὺς ἀδικεῖ.
- ὁμοῖος** (10). 936 *Ὅμοιος στὸν ὁμοιο, κι ἡ κουπριά στὰ λάχαγα*.—Ἐπὶ πονηρῶν, συνεργαζομένων.
- ὄνομα** (11). 937 *Κάλλιο νὰ βγῇ τὸ μάτ σ παρὰ τὸ ὄνομά σ*.—Ἐπὶ τῶν ψευδολόγων καὶ τιμίων εἰς τὰς δοσοληψίας των. Καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐγ καίρως διαψευδόντων τὰς συκοφαντίας.
- (26) 938 *Ὅνομα καὶ πράμα*.—Ἐπὶ τῶν ἐχόντων τὰς ὑπὸ τοῦ ὀνόματος των ἐμφαινομένας ἀρετάς.
- (44). 939 *Χωρὶ καὶ μὴ ὄνομα*.—Ὅταν δὲν θέλομεν ν' ἀναφέρομεν τὸ ὄνομα ἐκείνου περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν.
- ὄξω** (ἔξω 6). 940 *Ὁξω κούκλα καὶ μέσα πανούκλα*.—Ἐπὶ τῶν καλῶν τὴν ὕψιν ἀλλ' αἰσχυρῶν τὸν χαρακτήρα.
- ὄρνιθα**. 941 *Ἡ ὄρνιθα πίνῃ νερό, κ' ἰτάς καὶ τὸ Θερό*.—Ἐπὶ τῶν ἀπλήστων καὶ ἀνελεημόνων.
- (4) 942 *Ἡ ὄρνιθα σκαλίζοῦσάς, βγάζ τὰ μάτια τς*.—Ὁ παλαιὰς ὑποθέσεις ἀνασκαλεύων ζημιῶνει τὸν ἑαυτὸν του.
- οὔγια** (1) 943 *Διὲς τιν οὔγια πάρ τὸ πανί*.—Ἐπὶ τῶν ζητούντων νὰ νυμφευθοῦν πρόσωπον τοῦ ὁποίου οἱ συγγενεῖς εἶναι κακῆς διαγωγῆς.
- οὔρά**. 944 *Τὸν ἔδεσαν τὸ δεινὸ ἐστὶν οὔρά τ*.—Τὸν ἐξεδίωξαν.
- ὄφκαιρος**. 945 *Ὁφκαιρες κανάτες, πορδὲς γιομάτες*.—Φλυαρίες.
- ὄφρυδα**. 946 *Τὸ δῶκε πολὺν ὄφρυδα*.—Τοῦ ἔδωσε πολὺ θάρρος καὶ ἐλευθερίαν. Λέγεται διὰ τὰ παῖδια τὰ ὅποια δὲν ἐπιπλήττουν οἱ γονεῖς των καὶ ποτὲ δὲν τοὺς ὑπακούουν.

Π

- πάθημα** (4). 947 *Τὰ παθήματα μαθήματα*.—Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀπερὶσκεψίας ζημιουμένων.
- παθὸς** (παθαίνω 26). 948 *Κάλλιο παθὸ, παρὰ γιαντῶ*.—Προτιμότερον νὰ συμβουλευθῇ τὸν ἐξ ἰδίας πείρας γνωρίζοντά τι, παρὰ τὸν ἔχοντα μόνον θεωρητικὴν γνῶσιν.

παιδεύω 949 "Οποιον αγαπάει ὁ Θεός, τονε *βαιδέβ*.—Συνήθης παρηγορία εἰς τὸν πάσχοντα.

παιδί (69). 950 *Πῶς πᾶνε κόρακα τὰ παιδιά σ;*—"Οσο *bāne* *μανρίζνε*. —'Επὶ τῶν ἀνεπιδέκτων βελτιώσεως, καὶ διαρκῶς ρεπόντων πρὸς τὸ κακόν.

(57) 951 *Κύριε λήσον παπαδιά,*

πέντε μῆνες δυὸ παιδιά.—Συνήθως λέγεται μόνον ὁ δεύτερος στίχος, ἐπὶ πολυτόκων καὶ ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς στέψεως συλληφθέντων τέκνων.

952 *Μικρὰ παιδιά, μικρὲς πίκρες, μεγάλα παιδιά, μεγάλες πίκρες*.—"Οἱ τὰ βάσανα τῶν γονέων δὲν τελειώνουν.

παίζω (26). 953 *Παῖς ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνί*.—'Επὶ ἐρωτοτροπούντων.

παινεύω (21). 954 "Οποιος δὲ *βαινά* εἰς τὸ σπῖτ, θὰ *πῆσ* γὰ τὸν *πλακῶσ*. —'Επὶ τῶν ἐπαινούμενων τοὺς συγγενεῖς των.

(27). 955 —*Ποιὸς παινεῖβ* τὴ νύφ μας; —*Ἡ μάνα* τς ἢ *τσιβλού*. —'Ομοίως.

παλάμη (1). 956 *Ἐν τῇ παλάμῃ καὶ οὕτω βοήσωμεν*.—Πρῶτα πλήρωσέ καὶ ἔπειτα γὰ κάμωμεν τὸ παραγγέλλεν ἔργον.

παλιός (7). 957 *Ἡ παλιά ἡ ὀρνίθα ἐχὶ τὸ ζμί*.—Δικαιολογία τῶν νυμφευομένων πρεσβυτέρως ἐαυτῶν.

Παναγιά (2). 958 —*Μέσα Παναγιά, στὸ ζῶε*,—"Οζω *Παναγιά*, ἅμα *περάσ*.—Κατὰ τὴν πεποιθήσιν τοῦ λαοῦ, αἱ Ἑβραῖαι καὶ αἱ Τούρκισσαι κατὰ τὸν τοκετὸν ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας, μετ' αὐτὸν ὅμως πάλιν περιφρονοῦσιν αὐτήν.

παντοῦ. 959 *Παθὼν θὰ φτάζνε* τὰ ἔργατά τ. —'Επὶ τῶν ἀναμιγνυομένων εἰς ξένα πράγματα καὶ πολλὰς προξενούντων ζημίας.

960 *Παθὼν* τὰ πάντα.—Αἱ αὐταὶ δυσκολίαι τοῦ βίου εἰς πᾶν μέρος τοῦ κόσμου, ἢ παρόμοια γεγονότα συμβαίνουσι καὶ ἄλλου

παντρεῖα. 961 *Ἀκόμα δὲ ξετσίκνισε, καὶ παθρεῖα γυρεύει*.—'Επὶ τῶν προῶτως ἐπιδιδόμενων εἰς ἐρωτικὰς σχέσεις.

παντρεύομαι (5) 962 *Ἀπὸ τὰ χτές στὰ σήμερα, πάτ' ἄντρας μου στὸ*

[μῦλο

γὰ δὲ μὲ λὲς γειτόνισσα, γὰ παντρευτῶ ἢ γὰ μείνω,

—'Επὶ γυναικῶν ἀγαλλομένων ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ συζύγου των, καὶ διασκεδάζόντων μετὰ φίλων.

(21) 963 *Γιὰ μικρός, μικρὸς παντρεψον,*
γιὰ μικρὸς καλογερέψον.

—'Επὶ τῶν παρακαίρως ἐνεργούντων.

(15). 964 "Ἡλιος καὶ χιόνι,
παθρεῖδε οἱ ἀρχὸν

ἥλιος καὶ βροχή,
παῖδ' αὖτε οἱ φτωχοί.

Ὅτι οἱ πτωχοὶ νυμφεύονται τὸ κυλοκαίρι οἱ δὲ πλούσιοι καὶ τὸν χειμῶνα.

παπᾶς (82). 965 *Παπᾶ παιδί, διαβόλ' ἀγόνι* — Ἐπὶ ἀναισχύντων τέκνων ἐξ εὐσεβῶν γονέων.

(78). 966 Ὅ,τ' νὰ γελάτῃς τὸ νίβεισαι, μόνε παπᾶ νὰ γελάτῃς, παπᾶς δὲ γίνεσαι. — Ἐπὶ τῶν λοιδορούντων τοὺς ἄλλους.

967 — *Καὶ παπᾶς γέννηκες βάρβα*; — Ἐτσι τό φερε ἢ κατάρα. — Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἐπαγγελομένων τι.

968 *Μὴ μὲ πῆς Παπακλασμένο,*

Νά μ' σὲ πῶ Παπαχεσμένο. — Ἐπὶ ὕβριστῶν δυσανασχετούντων ὅταν ὕβρισθοῦν.

969 Ὁ παπᾶς ὅλω θροστὰ ἐλόγ' ἰ τὰ γένεια τ. — Ἐκαστος πρῶτον φροντίζει διὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον. Λέγεται καὶ: Κι ὁ Χστός ἀκόμα ὁλώθροστα εὐλόϊσε τὰ γένεια τ.

970 *Γένηκε ὁ παπᾶς καπρὶ*

κι' ἀνεβαίνει τὴν Ἀναστή

κι ὁ καμένος ὁ Παράς

δέ βορ νὰ τνε βαργορήσ.

Λέγεται διὰ τοὺς ὑποκρινομένους ὅτι φοβοῦνται.

(28). 971 Ἡ παπᾶς, παπᾶς, ἢ ζευγάς, ζευγάς. — Διὰ τοὺς τὰ πάντα ἐπαγγελομένους καὶ μηδὲν τελείως ἐπισταμένους.

παραπονιάρης (1). 972 *Δέ εἶμαι γλιάρς,*

εἶμαι παραπονιάρς. — Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων διὰ τὴν κατάστασίν των.

παράς (17). 973 *Μὲ τὸ θαρὰ μ,*

καὶ τ' γερά μ. — Ἐπὶ τῶν μὴ ζητούντων τίποτε ὡς χάριν.

Καὶ ἐπὶ τῶν τὰ πάντα κατορθούντων δ. αὐτοῦ χρήματος.

παρηγοριά (3). 974 *Παρηγοριά στὸν ἄρρωστο ὡς ποὺ νὰ βγῇ ἢ ψυχὴ τ.*

— Ἐπὶ προσποιητῆς θεραπείας ἀνιάτων, καὶ ἐπὶ βοηθείας ἢ ὅποια δὲν μεταβάλλει τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν τοῦ βοηθουμένου.

πάστρα. 975 Ἡ πάστρα εἶναι μὴ ἀρκοδιά. — Εἶναι πλούτος ἢ καθαριότης.

Πάσχα (6). 976 *Καπὼς μοιάζνε τὰ κ' κιά, νὲ φέτο νὲ τοῦ χρόν Πασκαλιά.*

— Ἐπὶ τῶν ματαίως τρεφόντων ἐλπίδας.

πατῶ (7). 977 *Πάτ-σε στ βίτα.* — Εἰρωνικῶς ἐπὶ τῶν ποιούντων κακὴν ἐκλογὴν, λέγεται καὶ Ἀπὰ στ βίτα πάτ-σες.

(9) 978 *Τὸ φίδ' σὰ δὲ τὸ πατί' ἴς τιν ὀρά τ,* δὲ σὲ δαγάνη. — Ἐπὶ τῶν ἀπερισκέπτως ἐνοχλούντων τοὺς κακοὺς καὶ ζημιουμένων.

979 *Δὲ βατῶ σὲ σάπιο σανίδ.* — Ἐπὶ τῶν μετὰ μεγάλης περισκέψεως ἐνεργούντων.

πεθαίνω (31). 980 *Σὰ θεθάνω κι ὕστατα, στάχτ καὶ κορνιαχτὸς νὰ γένε.* — Ἐπὶ πραγμάτων τοῦ μέλλοντος.

981 *Νὲ ἐγὼ ν' ἀποθάνω, νὲ ἐσὺ ν' ἀπομήκς* = Ἀντιλαβὴ εἰς τοὺς εὐχομένους τὸν θάνατόν μας.

πεινασμένος (32). 982 *Ὁ πεινασμένος γλέπ ψωμιά, κι ὁ διψασμένος βρύσες, γλέπει κι ὁ ἀξυπόλυτος παπούτσια μὲ τὶς μύτες.* — Ὅτι ἕκαστος ἐκεῖνο ποὺ ἐπιθυμεῖ νομίζει ὅτι βλέπει εἰς τὸ ὄνειρόν του.

πεκμέζι. 983 *Τὸν πῆραν τὰ πεκμέζια.* = Τὸν ἐπλήγωσαν εἰς τὴν κεφαλὴν.

πέντε (3). 984 *Πέντε δέκα τὴν ἡμέρα κ' ἑκατὸ τὴν εβδομάδα.* — Ἐπὶ τῶν ἀναρμόστως λαλούντων, ὥς τὸ παιδί τοῦ παραμυθιοῦ.

985 *Τὸν ἔκαμε πέδε παραδιοῦ* = Τὸν ἐξύβρισε ἢ ἀπεκάλυψε τὰ αἵσχη του. Τὸν ἐξηυτέλισε.

περασμένα (4). 986 *Τὰ περασμένα, ξεχασμένα.* — Ἐπὶ τῶν ἀναξέοντων παλαιὰ πάθη, ἢ παρὰπονουμένων διὰ παλαιὰ βέβαια.

περήφανος. 987 *Τὸ γαλομαθμένο, μὴ ἄντε λὲς περήφανο.* = Μὴ κατηγορεῖ τὸν ἐπιθυμοῦντα τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ δὲν δύναται τὰ τ' ἀποκτήσῃ.

πέρνω. 988 *Ἀφοῦ μᾶς χρουστάνε, πέρν-νε καὶ τὰ βόδια μας.* — Ἐπὶ τῶν ἀδίκως ὑφισταμένων ζημίας ἀντὶ ὠφελειῶν.

989 *Πῆρε τ' ἀνάπλεα.* = Ἐξῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν καλυτέρας τύχης ἢ ἐξηφανίσθη.

πέρνω (18). 990 *Κάθε πέρος καὶ καλύτερα.* = Τὸ παρελθὸν πάντοτε φαίνεται καλύτερον τοῦ παρόντος. Ἐπὶ δυσπραγίας.

(14). 991 *Πέρος ψόφσε ὁ λαγός, φέτο βρώμσε.* — Ἐπὶ παλαιᾶς ὑποθέσεως παρουσιαζομένης ὡς νέας.

(19). 992 *Πέρος πορπάτρε, φέτος ἀρκονδίζ.* — Ἐπὶ ὀπισθοδρομήσεως ἐργασιῶν, ἢ ἀσθενείας.

πετεινός. 993 *Ὁ καλὸς ὁ πετινὸς σ' ὅποια κονπριά ν' ἀνέβ λαλεῖ.* = Ὁ ἔξυπνος παντοῦ ἐπιτυγχάνει.

πέτρα (24). 994 *Πέτρα ποῦ κηλάϊ μαλλὶ δὲ πιάνη.* = Ὁ μὴ ἐπιμένων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἑνὸς ἔργου δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ.

(30). 995 *Ὅποια πέτρα νὰ σκάω, ἀπ' κατ' θὰ τὸν εὔρς.* — Ἐπὶ τοῦ παρακολουθοῦντος τὰ πάντα, καὶ γνωρίζοντος πᾶσαν πτυχήν τῶν συμφερόντων του.

996 *Ἡ πέτρα στὸ δόπο τς εἶναι βαρειά.* — Ἐκαστος ἔχει περισσοτέ-

ραν υπόληψιν ἐκεῖ πού τὸν γνωρίζουν, ὅπως εἰς τὴν πατρίδα του.

997 *Πέτρα ἔρριξε πίσω τ.* = Ἐφυγε μὲ σκοπὸν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον.

πέφτω 998 *Ἔπεσε ὄξω.* = Ἠπατήθη εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς του καὶ ἐζημιώθη.

999 *Ἔτς πῶπεςε δέ εἶναι νὰ σκωθῇ, νὲ φέτο νὲ τοῦ χρόν.* — Ἐπὶ τῶν καιρίως ζημιωθέντων ἢ βαρέως νοσούντων.

1000 *Θὰ πέσω μέσ στη θάλασσα, νὰ πλέξω σὰ σκεπάρι.* — Γὰ κείνου πού προσπαθοῦν τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἀνωτέρων τῶν δυνάμεων τῶν.

(23). 1001 — *Ποῦ θὰ πέσ τ' ἀπίδ ; — Ἀπ' κάτ σιν ἀπιδιά.* = Ἐπὶ τῶν φυνικῶν συνεπειῶν.

πετώ. 1002 *Μ' ἄλλονῳ φτερά πετά'ε.* — Ἐπὶ τῶν ἐνεργούντων τῇ ὑποστηρίξει ἄλλων.

πηγαίνω. 1003 *Τὸν πηγαίνε μιὰ χαρά καὶ τρεῖς τρομάρες.* — Λέγεται εἰς τοὺς ἐρωτῶντας ἂν τοὺς πηγαίνει τὸ φόρεμα.

πηδῶ (11). 1004 *Ὅποιος πδά'ε πολλὰ παλούκια, θάινε κι ἓνα μέσα στὸ γῶλο τ.* — Ἐπὶ παρατόλμων ἐπιχειρήσεων καταληγουσῶν εἰς ζημίαν.

1005 *Τὸν ἔπιασε στὰ πράσα — Συναλεφθῇ ἐπ' αὐτοφόρῳ.*

1006 *Τὸν ἔπιασ' ἀπ' τὸ γιακά.* — Ἀνεκάλυψε τὸ σφάλμα του. Τὸν συνέλαβε καὶ ἐπιμένει εἰς τὰς ἀπαιτήσεις του.

πιάνω (40). 1007 *Πιάσ' τὸ ἀνφλό, βγάιν τὰ μάτια τ.* — Ἐπὶ τῶν δανειζόντων εἰς ἀναξιοχρέους ἀνθρώπους. — *Θὴκ ἂν λάβης παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.*

πίκρα. 1008 *Γοῦλες οἱ πίκρες, πίκρες, καὶ τ' ἀδροῦ μὲ θάνατος.* — Ἐπὶ τῶν ἀδιαφορούντων διὰ τὰς συμφορὰς τῶν συγγενῶν των καὶ ἐπὶ πραγμάτων τὰ ὅποια μᾶς εἶναι ἀδιάφορα. Ὑπόκειται ὁ μῦθος ὅτι : Μιὰ βολὰ ψόφου ἢ ἀγελάδα μιανῆς γιναίκα, ὕστατα χαλάσανε τὰ σκλήκια τς, καὶ ἡ κλώκα τς κλούβιασε τ' αὐγὰ τς, κι' ὅλω πῖς πέθανε κι' ὁ ἀδελφὸς τς. Ἦσαν οἱ γιτόνισσες καὶ σγενεῖς, νὰ τνε βαρηγορήσ'νε κι' αὐτὴν εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο. Κι' ὅδα τνε ρῶτ σαιε τί θέλ' νὰ πῇ μ' αὐτό, ἀποκρίθηκε : « Ἄδρα πέρονω κι' ἄλλα τῶρα κιόλας, σὰ θέλω, ἀμὰ βόλ' κι' ἀγελάδ ἀπὸ ποῦ ; »

πινανιάτικο. 1009 *Θὰ μὲ κόψ τὸ πινανιάτικο* — Θὰ παύσῃ νὰ μὲ υποστηρίξῃ. Ἐπὶ τῶν ἀπειλούντων ὅτι θὰ διακόψουν τὴν ὑποστήριξιν των ἣτις εἶναι μηδαμινή.

πιπέρι (10). 1010 *Σὲ κάθε λόγο πιπέρ γίνεται.* — Ἐπὶ τῶν ἀπροσκήτως ἀναμειγνυομένων εἰς τὰς συζητήσεις τῶν ἄλλων.

πίρος (βρύσι). 1011 *Ἄς τρέχῃ ὁ πῖρος κι' ἄς εἶναι κι' ἀπὸ λίγο.* — Παραίνεσις εἰς τοὺς ζητοῦντας πολλὰ καὶ περιφρονούντας τὰ ὀλίγα.

πιστεύομαι 1012 *Μὴ διστευθῇς τὸ φίλο σου καὶ πῆς τὸ μυστικό σου,*
κι ὁ φίλος σου τὸ φίλο του κι εἶναι κακὸ δικό σου.—

Ἐπὶ τῶν ἐμπιστευομένων τὰ μυστικά των εἰς τοὺς φίλους των.

πίσω (7). 1013 *Ὅξω πίσ' βρίζνε καὶ τὸ βασιλέ.—* Ἐπὶ τῶν κατηγορούν-
των μέν, οὐχὶ ὅμως κατὰ πρόσωπον, καὶ ἐπὶ τῶν δυσανασχετούντων
διὰ τὰς συκοφαντίας.

πίττα (27). 1014 *Πέσε πίττα νὰ σὲ φάγω.—* Ἐπὶ τῶν περιμενόντων τὰ
πάντα ἔτοιμα.

1015 *Καὶ τὸ σκυλὶ φλαί μερικὸ ἀπ' τὴ βίττα.—* Γιὰ κείνους ποὺ ἐλπί-
ζουν ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶναι νὰ γίνη.

1016 *Φάγε πίττα,*

κι ἄλλοῦ κοίτα. — Δέξου τὰς περιποιήσεις μας, ἀλλὰ μὴ ἔλπιζε
καταφατικὴν ἀπάντησιν. Κατὰ τὴν ἀπόρριψιν προτάσεως γάμου. Εἰ-
ρωνικῶς.

πλένω 1017. — *Πῆρε τὰ πλυμένα τ καὶ τ ἄπλυτά τ καὶ πάλ.—* Ἐπὶ τῶν ἀ-
ποτυχόντων εἰς τὰς προσπάθειάς των καὶ ἀπερχομένων κατησχυμένων.

πνίγομαι 1018 *Θέλω νὰ πνιγῶ καὶ φοβοῦμαι τὸ ρέμα.—* Ἐπὶ τῶν ἀπει-
λούντων ὅτι θὰ ἀποθάνουν ἐνῶ εἶναι εἰς ἄκρον φιλόζωοι. Ὑπόκειται
ὁ ἐξῆς μῦθος: Μὴ γὰρ βαρεθῇς τὰ καταφρόνια τς νύφ τς καὶ πῆγε
νὰ πνιγῇ στὸ ρέμα. Ἐβγάνε τὰ φελάκια τς, σήκωσε καὶ τὰ φουστάνια
τς καὶ βῆκε στὴν ἀκρίτσα. Ἐνὰς περαστικὸς τνε ρώτ'σε «Τί κάμνεις
ἐδῶ γιαγιά;» καὶ κείνη εἶπε αὐτῇ τ βαρομία.

1019 *Νὰ εἶναι καβὶλ νὰ τονε πνίξ μέσα σ' ἕνα ποτήρ νερό.—* Ἐπὶ τῶν
μεγάλως ἐχθρευομένων τινά.

1020 *Ἡ μαῖμὸν ἀπὸ τ βολλή τν ἀγίπ πνίῦ τὰ παιδιά τς.—* Ἐπὶ τῶν ἐξ
ὑπερβολικῆς ἀγάπης ὑποχωρούντων εἰς ὅλας τὰς ἰδιοτροπίας τῶν τέ-
κνων των καὶ καταστρεφόντων αὐτά.

ποδάρι 1021 *Τὸ βανε στὰ ποδάρια.—* Ἐφυγε δρομαίως.

πολὺς (28). (δυνὸ 62). 1022 *Ὅποιος κυνηγᾷ πολλοὶ λαγοί, δὲ πιάνη κανεί-
νενα.—* Ἐπὶ τῶν ἐπιδιωκόντων τὴν ἐπίλυσιν πολλῶν συγχρόνως ὑπο-
θέσεων.

(38). 1023 *Ὅπ λαλοῦν πολλοὶ πετνοί, ἀργεῖ νὰ ξεμερώσ.—* Ἐπὶ ἀναμί-
ξεως πολλῶν, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

1024 *Τὸ πολὺν πέρασε, τὸ λίγ ἀπόμκε.—* Εἰς τοὺς παραπονουμένους
διὰ τὰς δυσκολίας τοῦ ἔργου των, μὲ τὴν σημασίαν ὅτι μετ' ὀλίγον
θὰ τελειώσῃ.

(83). 1025 *Τὸ πολὺν τὸ «Κύριε λήσον» τὸ βαριέται κι ὁ παπᾶς.—* Ἡ
ἐπανάληψις τῆς ὑπομνήσεως τῶν σφαλμάτων μας εἶναι ἀνυπόφορος.
Ἐπὶ ὁχληρῶν προστατῶν.

(25). 1026 *Ὅποιος ἔχῃ πολὺν πιπέρ, βάζ καὶ στὰ λάχανα.—* Ἐπὶ τῶν

ὑποβαλλομένων εἰς περιττοὺς κόπους ἢ δαπάνας.

(24). 1027 "Οποῖος γρῆβ τὰ πολλὰ, χάνει καὶ τὰ λίγα.—'Επὶ πλεονεκτῶν ζημιουμένων.

πολυτεχνίτης (1). 1028 Πολυτεχνίτης, καὶ ἐρημοσπίτης.—'Επὶ τῶν πολλὰ ἐπιχειρούντων καὶ εἰς μηδὲν εὐδοκιμούντων. = "Ολες τίς τέχνης κάμνει καὶ προκοπὴ δὲν ἔχει.

πομπή (15). 1029 Κάθεται ἡ βοδὴ σισὶ στράτες, καὶ γελάει τοὶ διαβάτες.—'Επὶ τῶν ἐπικρινόντων τὰ ξένα σφάλματα, ἐπιδεικτικῶς ἵνα διασπάρσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἀπὸ τὰ ἰδικὰ των σφάλματα.

(3). 1030 Μάκραιναι οἱ ποδιές,

σκέπασαν τς βοδές.—'Επὶ ὀψιπλούτων προσποιοιμένων ὅτι δὲν ἐνθυμοῦνται τὸ πτωχόν των παρελθόν.

πονηρός (9). 1031 Τὸ πονηρὸ τὸ πλὶ, κ' ἀπ' τὰ δνὸ ποδάρι τ πιάνεται.—'Επὶ πονηρῶν ἐμπεσόντων εἰς τὴν παγίδα πονηροτέρων των.

πονῶ (17). 1032 "Οποῖος πονεῖ, γὰρ δουρινὰ φωνάζει.—'Επὶ τῶν ἐνεργῶς διεκδικούντων τὸ δίκαιόν των.

πορδὴ. 1033 Εἶναι τσίνα καὶ πορδὴ.—Γὰρ κείνους ποὺ μὲ τὸ παραμικρὸ ἐξάπτονται καὶ ὑβρίζουν.

(20) 1034 Μὲ τς πορδὲς δὲ βάσιν ἀγά.—Μὲ τὰ λόγια δὲν τελειώνουν τὰ ἔργα. 'Επὶ ὀκνηρῶν καὶ φλυαρῶν σῶμα.

1035 Θὰ κρίν-νε γούλι, θὰ κρίναι καὶ τ' ἀποπόρδι τς πορδῆς.—Περὶ φρονητικῶς, ἐπὶ τῶν ἀδαῶν τῶν ἀπροσλήτως ἐκφραζόντων γνώμην.

ποταμός (4). 1036 Ἀπ' τὸ σιγαλὸ τὸ ποτάμ νὰ φοβᾶσαι.—'Απὸ συνεσταλμένα καὶ σιωπηλὰ κοῦτιστα νὰ προφυλάττεσαι μὴ σὲ περιπλέξουν εἰς τὰ δίκτυα τοῦ ἔρωτος. 'Επὶ τῶν ὀλιγολόγων. Οἱ ὑποκρινόμενοι τὸν ἅγιον εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κекηρυγμένους κακούς.

πότς (7). 1037 Πότε πίττα μὲ τυρί, πότε πίττα μοναχή.—'Επὶ τῶν μόλις ἀποζώντων, διὰ τῆς ἐργασίας των.

1038 Πότε καὶ πότς τὸ φίλιν, νὰ χη καὶ ροστιμάδα = Δὲν πρέπει νὰ συχνάζωμεν πολὺ εἰς τὰς οἰκίας τῶν φίλων μας διὰ νὰ μὴ μᾶς βαρυνθοῦν. **πουτάνα**. 1039 Εἶνε πιάνας γιός.—'Εξυπνος. Ὁ λαὸς πιστεύει ὅτι τὰ φυσικὰ τέκνα γίνονται πολὺ ἔξυπνα.

πραματευτής (12). 1040 Βάζει ἡ κοσκινὸς τὸν ἄδρα τς, μὲ τς πρματευτάδες.—'Επὶ τῶν προσπαθούντων νὰ φανοῦν ἀνώτεροι τῆς πραγματικότητος.

πρέπω (διάβολος 101). 1041 Σὲ ὑμνοῦμεν, σ' εὐλογοῦμεν, ἀμὰ ὡς ἐκεῖ ποὺ πρέπ.—'Επὶ ὀκληρῶν. Ἀκόμη λέγεται καὶ ἡ παραλλαγή: Σὲ ὑμνοῦμεν σὲ εὐλογοῦμεν, καὶ στὰ ὕστερὰ σὲ ξυλοκοποῦμεν.

πρίν (23). 1042 Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρίν πεινάσουν μαγερεύουν.—'Επὶ τῶν προβλεπτικῶν.

πρόβατο (6). 1043 *Τὸ καλὸ τὸ πρόβατο τὸ τρώ'ι ὁ λύκος.*—'Επὶ τῶν μὴ διεκδικούντων τὸ δίκαιόν των διὰ νὰ μὴ κατηγορηθοῦν ὡς φιλονεικοί, καὶ τοιουτοτρόπως ζημιουμένων.

προβιά (2). 1044 *Τὸν κόστ'σε ἡ προβιά σὶὰ δώδεκα.*—'Επὶ τῶν προβαινόντων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἰδιοτροπίας χωρὶς νὰ ὑπολογίσουν τὰς συνεπείας της.

προγόνι (2). 1045 *Σὰ θρογόγια τρώγ'ται.*—'Επὶ φιλονεικῶν συγγενῶν.

προκοπή 1046 *Ἡ προκοπή τ' ἀπ' τ' ἀντιά τ' τρέχ'.*—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ τῶν μὴ προκομμένων ἀνθρώπων.—Λέγεται ἀκόμη καί: Ἡ προκοπή ἀπ' τὰ βιτζάκια τ' τρέχ'.

προσκυνῶ 1047 *Προσκύνα τὸ διάβολο, ὡς νὰ περάης τὸ γιοφύρ.*—Προσποιήσου ὅτι συμφωνεῖς μὲ τὴν ἀντίθετον γνώμην (ὥς ὅτου παρέλθῃ ὁ κίνδυνος. Συμβουλή εἰς νέους εἰλικρινεῖς, οἱ ὅποιοι δὲ ὑποχωροῦν εἰς ζητήματα ἀρχῶν. Λέγεται καί: Κάμε τὸ διάβολο σύδροφο ὡς νὰ περάης τὸ γιοφύρ.

προφήτης. 1048 *Μετὰ Χριστὸν προφήτης, γὰ' ἰδανός.*—'Επὶ τῶν προλεγόντων τὰ μέλλοντα.

πτύω. 1049 *Νὰ φτύς' ἀπάν' θὰ φτύσω τὰ μοῦτρά μ', νὰ φτύσω καί, θὰ φτύσω τὰ γένη μ'.*—Μεταξὺ δύο συγγενῶν φιλονεικούντων δύσκολον νὰ ἐπικρίνῃ τις τὸν ἕτερον.

πῦρ. 1050 *Πῦρ πυριοῦ καὶ πέδ' ἀνέμ.*—'Επὶ μεγάλης συμπλοκῆς φιλονεικούντων. Λέγεται ἀκόμη καὶ ὡς κατάρρα, μὲ τὴν σημασίαν: Φωτιά νὰ τὰ κάψῃ καὶ διάβολος νὰ τὰ πάρῃ.

Ρ

ράμμα (3). 1051 *Ἔχω πολλὰ ράμματα γιὰ τ' γούνα σ.=Θὰ σ' ἀνταποδώσω τὰς ἀδικίας σου.* Ἔχω πολλὰ νὰ σοῦ κάμω.

ράφτης (6). 1052 *Ὁ ράφτης δίχως φόρεμα κι ὁ δουλγέρας δίχως σπῖτ.*—'Επὶ τῶν τεχνιτῶν καταγινομένων μὲ ξένας ὑποθέσεις καὶ παραμελούντων τὰς ἰδικίας των.

ράχη. 1053 *Τὸν δρώ'ι ἡ ράχ' τ.=Θὰ τὸν δαίρω.* Ἐπὶ ὀχληρῶν.

ρίγανη (ἀλάτι 3). 1054 *Βάλ' τα ρίγαν'.*—'Επὶ ἀποτυχίας σχεδίου.

ρίχνω. 1055 *Τὸν ἔρξε σταχτὶ σὶὰ μάτια.*—Τὸν ἐξηπάτησε.

ρόκα (4). 1056 *Τέτοια βάσαν' ἔχ' ἡ ρόκα, ὅσο νὰ γιομίσ τ' ἀδράχτ.*—Κάθε ἔργον ἔχει τὰς δυσκολίας του.

- ρουθούνη.** 1057 *Τὸν βῆκε στὸ ρουθύν'.* = Τὸν ἠνώχλησε. Τὸν ἐξύβρισε. Λέγεται δ' ἐκείνους οἱ ὅποιοι συνεχῶς ἐνοχλοῦν τινα.
- ροῦχα** (19). 1058 *Μὲ τὰ ροῦχα τ τρώγεται.* — Ἐπὶ τῶν ἐπιζητούντων αἰτίαν φιλονεικίας.
- 1059 *Τὸ ροῦχο δὲ δμά' τὸν ἄθρεπο, ὁ ἄθρεπος τιμᾷ τὸ ροῦχο.* — Ἐπὶ τῶν κανχομένων διὰ τὰ ὑπάρχοντά των.
- ρωτῶ** (49). 1060 *Ρωτῶδας, ρωτῶδας βρίσκεις τὸ χατζηλίκι.* — Διὰ τῆς ἐπιμονῆς κατορθώνονται τὰ δυσκολώτερα ἔργα.
- 1061 *Τοῦ κόσμου λόγια μὴν ἀκοῦς, μόν τὴν καρδιά σου ρῶτα.* — Ἐπὶ τῶν ζητούντων συμβουλὴν δι' οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις.

Σ

- Σάββατο** (26). 1062 *Εἶπ' Οβριὸς νὰ κάμ ταξιδ, ἔλαχε μέρα Σάββατο.* — Ἐπὶ τῶν δυσκόλως ἀποφασίζόντων νὰ ἐκτελέσῃν τι, καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐμποδιζομένων ὑπὸ ἀποόριστον κωλύματος.
- 1063 *Τὸ μῆνα π δὲν ἔχῃ Σάββατο.* — Πισί.
- σάλια** (7). 1064 *Σάλια καὶ μύξες.* — Ἐπὶ πιστοῦν ὁμιλιῶν.
- 1065 *Τρέχνε τὰ σάλια τ.* — Σπρόδον ἐπιθυμεῖ αὐτό.
- σάλιαγκος.** 1066 *Νὰ μάθς κόμ μιὰ πορὰ νὰ πλῆς στὸ Τούρκικο μαχαλᾶ σαλιάγι.* — Ἐπὶ τῶν ἀδιακρίτως φερομένων πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τιμωρουμένων. Ὑπόκειται ὁ μῦθος ὅτι ἕνας χωριανὸς πῆγε στὸ δούρκικο μαχαλᾶ νὰ πλῆς κεφακία, καὶ πεισμώθηκε οἱ Τοῦρκι, γιατί δὲ δρωῖνε τς σαλιάγι, τὸν ἔδρανε καὶ πέταξαν καὶ τς σαλιάγι τ.
- σανίδι.** 1067 *Αὐὸ σανίδα καὶ μιὰ τρύπα,*
ἔθα διάβωλε καὶ χτύπα. — Ἐπὶ κόρης ἰσχνῆς ἀπὸ τῆς ὁποίας θέλουν ν' ἀποτρέψουν νεανίαν τινα νὰ τὴν νυμφευθῇ.
- Σάρα.** 1068 *Ἡ Σάρα καὶ ἡ Μάρα.* — Ἐπὶ συνναθροίσεως ὄχλου.
- Σαρακοστή.** 1069 *Τὸ καμε Μεγάλη Σαρακοστή.* — Ἐπὶ ἔργων, τὰ ὅποια δὲν τελειώνουν ταχέως.
- σαρηλδίτσει** (πιάνω 33) 1070 *Ὅποιος πέσ στ θάλασσα, στὸ φίδ σαρηλδίτσει.* — Ὁ εὐρισκόμενος ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ δὲν διακρίνει ἐχθρὸν καὶ φίλον. Λέγεται καὶ : Ὅποιος πέσ στ θάλασσα τὸ φίδ δλύζεται.
- σαστίζω.** 1071 *Σάτσ' ὁ μὸς κι ἀκέριος.* — Εἰρωνικῶς. Ἐπὶ μεγαλαυχόντων διὰ μηδαμινὰ ἔργα.
- σειρά.** 1072 *Σειρά σ καὶ σειρά μ.* — Ἐπὶ μεταβολῆς τῆς τύχης. Λέγεται εἰς τοῦ, παραπονουμένους διὰ κακὴν συγκομιδὴν καρπῶν.
- σέλι.** 1073 *Σέλι ἤδανε καὶ πέρασε.* — Ἐπὶ παρελθούσης εὐπραγίας.
- σέργω** (3). 1074 *Τὸν εἶπε ὅσα σέργει ἡ σκούπα.* = Τὸν ἐλοιδύρησε σφόδρα.

- σέρτικος.** (δριμύς) 1075 *Τὸ σέρτικο τὸ ξύδ, τὸ κάπ τ χαλνά ι'.*—Ὁ δριμύλος
ἑαυτὸν βλέπει.
- σηκώνομαι.** 1076 *Γοῦλα σκώνται, μόνε τ γέρ ἢ ξερῇ δὲ σκώνεται.*—Ἐπὶ
ἀδυνάτων πραγμάτων.
- (6). 1077 *Σήκω, σήκω' κάτσε, κάτσε.*—Ἐπὶ τῶν ὑπακουόντων εἰς τὰς
διαταγὰς τῶν ἄλλων καὶ μὴ ἐχόντων οὐδεμίαν πρωτοβουλίαν.
- σημειωμένος** (3). 1078 *Ἀπὸ σημειωμένο μακριὰ τὰ ροῦχα σ.*—Ὁ λαὸς
πιστεύει ὅτι ὁ σημειωμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐσημειώθη διὰ νὰ βλέπουν
οἱ ἄνθρωποι τὸ ἐλλάττωμά του καὶ ἀποφεύγουν αὐτόν. Πιστεύεται
ὅτι «σημειωμένος καὶ καλὸς δὲ γένεται».
- σίδερο.** 1079 *Τὸ σίδερο τὸ βαροῦνε ὅσο εἶναι ζεστό.*—Ἐπὶ τῶν ἀφινόν-
των νὰ τοὺς διαφύγῃ ἢ κατάλληλος εὐκαιρία.
- σιτάρι.** 1080 *Τὸ σιτάρ' ὅπ νὰ γλῆς, πάλε στὸ μύλο θὰ πιά'.*—Ὁ κακὸς θὰ
ὑποστῇ ἐν τέλει τὴν τιμωρίαν του.
- σκαμνί** (3). 1081 *Σκαμνιοῦ ποδάρ κι ἂν ἔπρεπε στὸ δόπο τ τσιμισιρένιο.*—
Ἐὰν μὲ ἐγκατέλειπεν ἡ φίλη μου, εὐρίσκω καλυτέραν τῆς.
- σκάνω** (φταίγω 6). 1082 *Νὲ ἔγω, νὰ σκάσω, νὲ ἐσὺ ν' ἀπομήκεις.*—Λογο-
παίγνιον δι' ἐκείνους ποὺ θέλουν τὸ κακὸν μας.
- σκάφτω.** 1083 *Σκάφτ' τὸ λάκκο τ με τὰ δαά τ τὰ χέρια.*—Ἐπὶ τοῦ ἐνερ-
γοῦντος ἐναντίον τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων.
- σκοινί** (13). 1084 *Εἶναι τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλονκιοῦ.*—Εἶναι κα-
κούργος.
- 1085 *Ἄμα τεδω' ἔς πολὺ τὸ σκοινί, θὰ κοπῇ.*—Μὴ καταφεύγεις εἰς
ἄκρα, ἀλλὰ προτιμήσον συμβιβαστικὴν τινα λύσιν.
- σκόρδο** (9). 1086 *Νὲ σκόρδο ἔφαγε, νὲ σκορδίλα μρίζ.*—Προσποιεῖται τε-
λείαν ἄγνοϊαν.
- 1087 *Τ' φαν' σκόρδα νάχ ἢ Σκόρδα καὶ κτσὰ βελόνια στὰ μάτια.*—Λέ-
γεται ὅταν ἴδωμέν τι τὸ ὥραϊον, διὰ νὰ προλάβωμεν τὴν βασκανίαν.
- σκοτώνω.** 1088 *Σκότωνα τρελλοί, πλέρωνε τζερεμέδες.*—Ἐπὶ τῶν ἀναγ-
καζομένων νὰ χειροδικήσουν.
- σκουλήμι** (3). 1089 *Τονε τρώ'ι τὸ σκλήμι.*—Τὸν τύπτει ἢ συνείδησίς του
ἢ φθίνει ὑπὸ νόσου.
- σκύλος** (22α). 1090 *Μαλλών-νε σὰ δὲ σκυλὶ μὲ τ γότα.*—Ἐπὶ οἰκείων φι-
λονεικούντων.
- (22α). 1091 *Ἐφτὰ ψυχὲς ἢ κότα, καὶ ἐννιά ὁ σκύλος.*—Ὁ κακὸς δὲν
ἀποθνήσκει ταχέως, ὁ χειρότερος βραδύτερον ἔτι.
- 1092 *Σκυλὶ παβίζ' δὲ δαγάν.*—Δι' ἐκείνους ποὺ μᾶς κατηγοροῦν χω-
ρὶς νὰ γίνονται πιστευτοί.
- σκουληκιάζω** 1093. *Σκουλήκιασε ὁ τόπος μου καὶ θέλ' νὰ τὸν ἀλλάξω.*—
Ἐπὶ βαρυνθέντος τὰ αὐτὰ πράγματα.

- σού. 1094 Σό'ε' τράβά'ε' τὸ βασίλειο.—'Επὶ γονέων πονηρῶν τῶν ὁποίων ὅμοιοι οἱ υἱοί.
- σπέρνω. 1095 "Ο,τ σπείρς, ἐκεῖνο θὰ θερίης.—Θ' ἀπολαύσης τ' ἀποτελέσματα τῶν κόπων σου ἢ τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας σου.
- (17). 1096 Καλὴμέρα γέρο.—Κ'καὶ σπέρνω.—'Επὶ ἀσυμφωνίας λόγων καὶ κατευθύνσεων καὶ ἐπὶ κωφῶν.
- (6) 1097 'Εκεῖ π δὲ σὲ σπέρνουνε νὰ μὴ φνιτρώης.—Μὴ ἀναμιγνύεσαι εἰς ξένας ὑποθέσεις.
- σπίτι (35). 1098 Σπίτ μ, σπιτάκι μ, πορδοκαλυβάκι μ, ἐννιὰ πορδίτσες ἔκλασα καὶ κανεῖς δὲ μ' ἔνοιωσε.—Δὲν ὑπάρχει καλυτέρα ἀνάπαυσις ἀπὸ τὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν κατοικίᾳ.
- 1099 'Απ τ ἀχείλι τς φαρμάκ'ε' στάζ.—'Επὶ φθονερᾶς καὶ μοχθηρᾶς γυναικὸς ἢ ὁποῖα ποιεῖ δὲν λέγει καλὸν λόγον διὰ τοὺς ἄλλους.
- στόμα (Γλῶσσα 59). 1100 Τὸ πῆρες ἀπ' τὸ στόμα μ.—Θὰ τὸ ἔλεγα ἐγώ, ὅτε τὸ εἶπες σύ.
- 1101 Τ κόσμον τὰ στόματα δὲ εἶνε τσάλια νὰ τὰ δέης.—Λέγεται εἰς τοὺς παραπονυμένους ὅτι τοὺς κατήγοροὺν, μετὰ τὴν σημασίαν ἔκαστος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του.
- στουπὶ (γουδι 2). 1102 Γένκε αἰτοῦ.—Εὐτύχως.
- στραβός (31). 1103 Γουῖλα τὰ στραβά φωνὰ τὰ κάμνει ἢ νύφ.—"Ολα τὰ σφάλματα εἶναι τῶν ἄλλων, κανένα ἰδικόν μας.
- στρώνω (1). 1104 "Οπως ἔστρωσε ἄς κοιμηθῇ.—"Οπως ἐδημιούργησε δυσσκολίας ἄς ὑποφέρῃ. 'Επὶ τῶν γογγυζόντων διὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς κακῆς διαγωγῆς τῶν.
- συγγενής. 1105 Τοῦ συγγένου μας ὁ σκύλος, συγγενὴς εἶναι κ' ἐκεῖνος.—'Επὶ τῶν θεωρούντων καὶ τοὺς πέραν τοῦ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενεῖς πλησιεστέρους διὰ τὸ συμφέρον τῶν.
- συμβιβασμός (3). 1106 Κάλλιο κακὸς συμβιβασμός, παρὰ δικαίᾳ κρίσει.—Καλύτερα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου παρὰ νὰ κερδήσῃς εἰς τὰ δικαστήρια, ἀφοῦ καταξοδευθῇς.
- σύρτα φέρτα. 1107 Τί εἰν αὐτὰ τὰ συρταφέρτα.—"Οτιαν κορίτσια πηγαινοέρχονται δι' ἐρωτοδουλειάς.
- συμφωνία. 1108 'Η συμφωνία πατεῖ τὸ νόμο.—Διὰ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸν νόμον πρὸς ἀποφυγὴν εἰλημμένων ὑποχρεώσεων.
- σφίγγω. 1109 Τ βέτρα νὰ σφίξ, ζμὶ θὰ βγάγῃ.—'Επὶ τῶν ἰσχυρῶν τὸ σῶμα.
- σωπαίνω 1110 Σὰ δὲ ξέρος νὰ κρίνῃς, μάθε νὰ σωπαίνῃς.—'Επὶ τῶν διεγερόντων φιλονεικίας, ἔνεκεν τῶν ἀκριτομυθιῶν τῶν.

Τ

τάζω (31). 1111 *Τὸν ἔταξε καμῆλια φορτωμένα*.— Ἐπὶ τῶν διδόντων ὑπερβολικὰς ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας δὲν σκοπεύουν νὰ ἐκτελέσουν.

(27) 1112 *Τὸν ἔταξε λαγὸν μὲ πετραχήλια*.— Ἐπὶ τῶν ἐξαπατούντων τοὺς ἀφελεῖς, δι' ὑπερβολικῶν ὑποσχέσεων.

ταιριάζω (1). 1113 *Ταίριαξαν καὶ σθεθέριασαν*.— Ἐπὶ τῶν συνεργαζομένων ἕνεκεν ὁμοιότητος χαρακτῆρος.

1114 *Ἀνὸ τσίτσιδ' μόνη στὸ λουτρό ταιριάζνε*.— Ἐπὶ προτάσεως γάμου ὑπὸ ἐνδεοῦς εἰς πτωχήν.

τάμα (βιός 99). 1115 *Τὰ τάματα, παντρεύνε τὰ φαδάματα*. = Η πλουσία καὶ ἄσχημος ἂν εἶναι, εὐκόλως εὐρίσκει σύζυγον διὰ τῆς προσφορᾶς τραχώματος.

ταμπουράς. 1116 *Ἡ κλιὰ τ παί' ταμπουρά*.— Πεινᾷ.

τάξη (1). 1117 *Δὲν ἔχ' τάξ καὶ πράξ*.— Ἐπὶ ἀνηκόερευτης γυναικός.

τέσσερα. 1118 *Πά' καὶ πὰ' μὲ τὰ τέσσερα*.— Ἐφυγε δρομαίως.

τέχνη 1119 *Ἔχει τέχνη τὸ ρεπάρι*.

κάθε τόπος δὲ τὸ κάρι.— Κάθε πρᾶγμα κατασκευάζεται ἀπὸ τὸν ἁρμόδιον τεχνίτην. Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων πᾶν εἶδος ἐργασίας καὶ ἀποτυγχανόντων.

1120 *Τὸ τέχνη, τέχνη καὶ τὸ πιάσι πιάσι*.— Ἐπὶ τῶν μὴ ἀπομανθανόντων τὰς κακὰς τῶν συνηθείας. Ὑπόκειται ὁ μῦθος ὅτι: Ἕνας Τουρκαρβανίτης ἔκλεψε κατσίκια καὶ πιάσκε. Γιὰ νὰ γλυτώσ, ἔκαμε πὼς πισ-μάνεψε καὶ γένηκε Χστιανὸς μὰ πάλε ἔκλεψε καὶ ξαναπιάσκε. Τότες τόνε ρωτῶσανε τί λογὸς Χστιανὸς εἶσαι ἀφοῦ κλέφτης; κ' ἐκεῖ εἶπε αὐτήν: *τ βαρομία*.

1121 *Μάθ'ε τέχνη κι ἄς τηνα*,

καὶ σὰν πεινάσης πιάς τηνα.— Ἐπὶ τῶν παραμελούντων τὴν ἐκμάθησιν τέχνης.

(16). 1122 *Παλιά μας τέχνη κόσκινο*.— Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων ν' ἀπαλλαγοῦν κακῆς τινος συνηθείας ἀλλ' ἀποτυγχανόντων.

τιμὴ (5). 1123 *Ἡ τιμὴ τιμὴν δὲν ἔχ'*,

καὶ χαρᾶς τον ποὺ τὴν ἔχ'.— Ἐπὶ τῶν μὴ φροντιζόντων περὶ τῆς ὑπολήψεώς των.

τόπι. 1124 *Ἔρξε τόπι*.— Ἐπώχενυσε.

τόπος (12). 1125 *Κάθε τόπος καὶ ζακόνη, κάθε μαχαλᾶς καὶ τάξ*.— Ἐπὶ διαφορᾶς ἐθίμων ἑνὸς τόπου ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας.

1126 *Τόπο*

κι ὅχ' κόπο.— Ἐπὶ τῶν ἐπιτυγχανόντων οὐχὶ ἐξ ἰδίας ἱκανό-

τητος, ἀλλ' ἔνεκεν εὐνοϊκῶν ὄρων ἢ τύχης, τῆς καλῆς τοποθεσίας τοῦ καταστήματος ἢ τοῦ εὐφόρου ἀγροῦ των.

(30). 1127 *Παπούτεις ἀπὸ τὸ δόπος σ, κι ἄς εἶν' καὶ βαλωμένο.*—Προτίμησε πτωχὴν γυναῖκα, τῆς ὁποίας γνωρίζεις τὴν γενεὰν παρὰ πλουσίαν τῆς ὁποίας ἀγνοεῖς τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς.

τζουγάπ 1128 (ἀνερώτημα 1). *Δέ μὲ νοιάζ π πέθαν' ὁ ἄδραζι μ, μόνε τί τζγάπ θά δώκω τὸ γόσμο.*—Ἐπὶ τῶν ἐχόντων ν' ἀπαντήσουν εἰς τοὺς περιέργους φίλους των διὰ τὰς ζημίας τὰς ὁποίας ἔχουν ὑποστῆ, καὶ βαρυνομένων νὰ διηγοῦνται τὰ παθήματά των.

τούρκεύω. 1129—*Γιατὶ τούρκεψες Γανίτ; —Ἔτις θὰ πάϊ φέτο.*—Ἐπὶ τῶν προσπαθούντων νὰ δικαιολογήσουν τ' ἀδικαιολόγητα ἢ μὴ θελόντων νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς διαγωγῆς των.

Τοῦρκος. 1130 *Ὁ Τοῦρκος τὸ ψωμί τόχ' στὸ γόνα.*—Προσποιεῖται τὸν φίλο καὶ πάλι κάνει ἐκεῖνο ποῦ ξεύρει. Ὅ,τι καὶ νὰ τὸν ταγίσῃς τὸ βάζει στὸ γόνα του καὶ ὅταν σηκωθῇ πίπτει καὶ τὸ λησμονεῖ.

1131 *Τὸ Δοῦρκο φίλενε,*

καὶ τὸ γῶλο σ φύλαγε.—Χαρακτηρισμός τῶν Τούρκων ὡς λάγνων καὶ πόρνων.

1132 *Τοῦρκος καὶ καλὸς δὲ γίνεται.*—Ὁ ἐκ φύσεως κακός, δὲν ἀλλάζει.

τραβῶ (9). 1133 *Κάποιον τὸν τράβαγαν στὰ χαλιά.*

κ' ἐκεῖνος πάγαινε στὰ τσαλιά.—Ἐπὶ τῶν παρεξηγούντων τὰ πρὸς ὠφελός των γινόμενα καὶ θεωρούντων αὐτὰ ἐπιζήμια.

τρεῖς (6). 1134 *Μιὰ τὸ φίλο, δυὸ τὸ φίλο,*

ὥς στὰ τρεῖς καὶ μὲ τὸ ξύλο.—Ἐπὶ τῶν ἀδιακρίτων καὶ φορτικῶν.

τρελλὸς (γριὰ 23). 1135 *Ἐῖπαν τὸ τρελλὸ νὰ χέσ, ἔκαμε καὶ τ' ἄδερα τ.*—Ἐπὶ τῶν ἐκτελούντων τὰ παραγγελλόμενα μὲ ἀδικαιολογήτους ὑπερβολάς.

(διάβολος 103). 1136 *Σκότῳνε τρελλοί, πλέρωνε τζερεμέδες.*—Ἐπὶ ἀδίκων, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀναγκάζουσι νὰ χειροδικήσωμεν.

(μωρὸς 16). 1137 *Ἐβαναν τὸ τρελλὸ νὰ βγάη τὸ φίδ ἅπ' τὴ δρύπα.*—Ἐπὶ τῶν χρησιμοποιούντων ἄλλους εἰς ἐπικινδύνους ὑποθέσεις, διὰ νὰ καρπωθοῦν οἱ ἴδιοι ἀσφαλῆ ὠφέλη.

(μωρὸς 125). 1138 *Ὁ τρελλὸς δὲ θὰ φορεῖ κδούνια.*—Ὁ τρελλὸς ἀπὸ τὰς πράξεις του φαίνεται ὅτι εἶναι τοιοῦτος.

(μωρὸς 92). 1139 *Ὅλῃ οἱ Χιῶτες εἶν' τρελλοί,*

ποιὸς λίγο, ποιὸς πολύ.—Ἐπὶ συγγενῶν ἐχόντων τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα.

(33). 1140 "Ενας τρελλὸς χέζ, κ' ἑκατὸ γνωστοὶ δέ βορνε νὰ τὰ πα-
στρέψνε.—Μετὰ πολλῆς δυσκολίας διορθώνεται ἡ ὑπὸ ἀπερισκέπτου
γενομένη ζημία.

τρέχω. 1141 "Όσο δρέχω τόσο μαθαίνω.—Λέγεται ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων
διαφορετικὰς συνηθείας ἀπὸ τὰς ἰδικὰς των, ἐπισκεπτόμενοι ἄλλα
χωρία.

1142 Σὰ δὲ σὲ τρέχει τ' ἄλογο, τί τρέχεις καβαλάρη; —'Επὶ τῶν
ἀγωνιζομένων διὰ πλαγίων μέσων νὰ κερδίσουν ἄδικον ὑπόθεσιν.

τριάντα 1143 "Ως τὰ τριάδα βόϊ, κι ὥς τὰ σαράδα γνώσ.—'Επὶ τῶν ἀνε-
πιδέκτων φρονημύσεως, διότι ὑπερέβησαν τὸ 40ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας
των.

τριανταδυό. 1144 Στοι τριάδαδυὸ τ' Ἀγνούσι.—Ποτέ.

τρίτη (3). 1145 Τὸν παγαίνι τρίτ καὶ τετράδ.—'Επὶ πανικοβληθέντων.
Λέγεται καὶ Τὸν παγαίνι ρεβίτ, καὶ Τὸν παγαίνι βὲς βουτσούκ 1).

τρίτος. 1146 Τρίτα καὶ παρτίτα.—'Επὶ τριτεξαδέλφων, οἱ ὅποιοι δύνανται
πλέον νὰ ἔλθουν εἰς γάμου κοινωνίαν.

τρύπα. 1147 Κατὰ τρύπα τὸ χορό.—'Επὶ τῶν ἐπιμόνως προσπαθούντων
τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων των, διὰ παντὸς μέσου, καὶ ἐπὶ τῶν περι-
ποιουμένων νεάνιδας με ἀνηθίκους σκοπούς. 'Απὸ τὸν μύθον τῶν
ποντικῶν τοὺς ὁποίους ὁ γάτος προσεκάλεσεν εἰς χορόν, καὶ ὁ γέρον
ποντικός, ὑποπτευόμενος, ἐκάλει τοὺς νεωτέρους, ὁσάκις ἀπεμακρύνον-
το τῆς φωλεᾶς των, «Κατὰ τρύπα τὸ χορό», ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ὑπήκου-
σαν καὶ ὑπέστησαν τὰ ἐπίχειρα τῆς ἀπερισκεψίας των.

1148 "Εκαμε μιὰ τρύπα στὸ νερό.—'Απέτυχε τελείως.

τρώγω. 1149 Δεῖμετὲ νὰ φᾶς κολιό, παλαμίδα σὲ μυρίζ.—'Εφόσον δύνα-
σαι νὰ ἐπιτύχῃς τὸ καλύτερον, θὰ τὸ προτιμήσῃς, ἢ ζητώντας τὸ κα-
λύτερο θὰ χάσῃς καὶ τὸ ὀλίγον ποὺ ἔχεις. Λέγεται καὶ ἀντιστρόφως.
Παλαμίδα σὲ μυρίζ, βεῖμετὲ νὰ φᾶς κολιό.

1150 Νὰ τρώγῃ ἡ μάννα καὶ νὰ μὴ δίνῃ τ γόρ.—'Όταν ἐπαινοῦν φα-
γητόν τι ὥς πολὺ νόστιμον. Λέγεται καὶ Νὰ τρώς καὶ νὰ γλύφῃς τὰ
δάχλα σ.

1151 "Εφαγε τὰ σίδερα.—'Εκαμε ὅ,τι μπορούσε διὰ νὰ ἐπιτύχῃ.

1152 Φᾶτε μάτια ψάρια, καὶ κελιά περὶδρομο.—'Επὶ τῶν κομπαζόν-
των ὅτι εἶδαν τοὺς ἄλλους νὰ κάμνουν μεγάλα κατορθώματα, ὥς νὰ
τὰ ἔκαμαν οἱ ἴδιοι, καὶ γιὰ κείνους ποὺ μόνον βλέπουν χωρὶς ν' ἀ-
πολαύσουν.

1153 "Εφαγε τ βαπάρα.—Εἰρωνικῶς.—'Εζημιώθη.

1154 Τὸ μεγάλο ψάρ, τρώῃ τὸ μικρό.—Τὸ δίκαιον εἶναι τοῦ ἰσχυρο-
τέρου.

1) Δ. Τ. Πέντε καὶ μισό.

1155 *Θὰ φάῃ ἡ μυῖγα σίδερο, καὶ τὸ κοννούπ ἀτσάλι.*—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων ἔργα ἀνώτερα τῶν δυνάμεών των.

1156 *Ἐφαγε τὰ σίδερα νὰ τονε γζρέβ.*—Τὸν κατεζήτησαν ἐπιμόνως. Δι' ἐκείνους ποὺ τοὺς καταζητοῦν χωρὶς νὰ κατορθώσουν νὰ τοὺς ἀνακαλύψουν.

(16). 1157 *Ἄλλος ἔφαγε τ' ἀβράβλα, κι ἄλλου τὰ δόδια μούδιασαν.*—Ἐπὶ τῶν ἀδίκως τιμωρουμένων, καὶ τῶν φιλονεικούντων διὰ ξένας ὑποθέσεις.

(τρογώσιμος 1). 1158 *Γούλα τὰ πλιά ποὺ πετᾶνε θαρρεῖ πὼς τρώγ-
δαι.*—Ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων γινῶσιν τῆς πραγματικότητος καὶ εὐκό-
λως ἐξαπατωμένων.

(90). 1159 *Ἐφαγε τὰ μούσπλα.*—Ἐπὶ τῶν ἐρωτευμένων ἀντὶ τῶν
ὁποίων ἐπροτίμησαν ἄλλον ἢ ἄλλην.

1160 *Ἐφαγε τὸ κεφάλι.*—Ἐχασε τὴν ζωὴν του ἢ τὴν περιουσίαν
του, ἐξ ἰδίας αὐτοῦ ὑπαιτιότητος.

(317). 1161 *Σὰ δὰ σκυλιὰ τρώγδαι.*—Ἐπὶ συγγενῶν φιλονεικούντων.

(74). 1162 *Ἐφαγε κ' κιά μασμένα.*—Ἐμεινεν ἐγκυος.

(66). 1163 *Ἐφαγαμε τὸ βόδι κι ἀπώλαξε ἡ ὁρὰ.*—Ἐπὶ τῶν ἐκτε-
λούντων τὸ δύσκολον μέρος τοῦ ἔργου, καὶ ἐγκαταλείπόντων αὐτὸ
πρὶν τελειώσει.

1164 *Νὰ τρώμε καὶ νὰ πίνμε, ἀμὰ νὰ χμε καὶ τὸ νοῦ μας.*—Ἐπὶ ἀ-
περισκέπτων.

τσαγανός. 1165 *Σὰ δὲ τσαγανὸ στὰ κάρβοννα πρόκοψε.*—Ἀπέτυχε. Λέ-
γεται διὰ τοὺς ἐπιχειροῦντας ἔργα διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι βεβαία ἢ ἀπο-
τυχία των.

τσαλιά (ἀγκάθι 12). 1166 *Κάθεται ἀπάν' στὰ τσαλιά καὶ Τσαλιά ἔχι ὁ
κῶλος.*—Ἐπὶ τῶν ἀνησυχῶν.

(βατσινὰ 1). 1167 *Τσαλι νὰ τραβήξης, τίποτα δὲ θὰ σκαλῶς.*—Ἐπὶ
οἰκίας πένητος.

τσάπα (ἄξινα 1). 1168 *Ἡ τσάπα θέλι κῶλο.*—Ἐπὶ τῶν κανχωμένων οἱ
κ' ἐκεῖνοι δύνανται νὰ ἐκτελέσουν γεωργικὰς ἐργασίας. Λέγεται καὶ
Ἡ δλειά θέλι κῶλο, ὅχι μασάλια.

τσεσ-μὲς (βρύσι 2). 1169 *Τσεσ-μὲς νὰ ἦδανε θαλά στερέψ.*—Ἐπὶ ἀπερι-
σκέπτως σπαταλούντων τὰ πλούτη των καὶ πενομένων.

τσιγαρίζω (βράζω 1). 1170 *Μὲ τ λίγδα τ τσιγαρίζεται.*—Μόλις κερδίζει
ἓνα ψωμί καὶ εἶναι αὐτάρκης.

τύφλα. 1171 *Τύφλες καὶ μοῦτζες.*—Οὐχὶ εὐχάριστα, πλούσια ἢ ἄφθονα.
Κακὴν κακῶς.

τυφλὸς (2). 1172 *Στοι τυφλοὶ ὁ μονόφθαλμος βασιλέβ.*—Ἐπὶ ἀπατεώνων
καὶ δημαγωγῶν ἐξαπατούντων τοὺς ἀμαθεῖς.

τύχη. 1173 Δούλεψε ἡ τύχη τ.—Ἐπέτυχε καλὸν κέρδος.

Υ

ὕγεια. 1174 Ἄμα εἶναι ὕγεια γούλα σιάζει.—Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων διὰ τὴν καταδρομὴν τῆς τύχης.

ὑπνος (15). 1175 Ἡ κοκῶνα Θωμά,

ἀπ' τὸν ὕπνο στὸ φαί.—Ἐπὶ δκνηρῶν καὶ ὑπναλέων.

ὕστερνός (36). 1176 Ὑστερνὴ μ γνώσ', νὰ σὲ εἶχᾶ πρῶτα.—Ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν ὑστέρων κατανοούντων τὰ λάθη των, ἀλλὰ μὴ δυναμένων νὰ ἐπωφεληθῶν τῶν ἀπολεσθεισῶν εὐκαιριῶν.

(18). 1177 Καλὰ ὕστερνά.—Ἐπὶ σπατάλων, οἱ ὅποιοι κομπάζουν διὰ τὴν ἐλευθεριότητά των, καὶ εἶναι βέβαιον ὅτι θὰ ὑποφέρουν ἀργότερον. Λέγεται ὡς συμβουλή.

ὑψος. 1178 Ἡ τὸ ὕψος ἢ τὸ βάθος.—Ἐπὶ τῶν παρατόλμως ἐνεργούντων.

Φ

φαγί. 1179 Εἶναι μόνο γιὰ φαγὶ καὶ γιὰ χεσιό, ἐκεῖνος.—Ἐπὶ δκνηρῶν.

φαίνομαι (βλέπω 44α). 1180 Τότε φαίσκε ὁ οὐρανὸς σφοδύλ, καὶ ἡ γῆς ἀδράχτ.—Ἐπὶ τῶν τρομοκρατηθέντων ὑπὸ ἀπροόπτου συμβάντος.

(19). 1181 Χωρὶὸ πὺν φαίνεται, κολαγούζο δὲ θέλῃ.—Τὰ γνωστὰ δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἐξηγήσεως.

φαρδομάνικα. 1182 Καλὰ 'ν' τὰ φαρδομανῆκα, ἀμὰ τὰ φοροῦν οἱ παπάδες.—Ἐπὶ τῶν ἐπιθυμούντων ὅ,τι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποκτήσουν.

φεγγάρι. 1183 Πλαγιασμένο φεγγάρ, ὀλόρτος γεμιτζής' ὀλόρτο φεγγάρ, πλαγιασμένος γεμιτζής.—Δημώδης ἀστρολογία. Ὅταν τὸ ἀνοιγμα τῶν δύο κεράτων τῆς νέας Σελήνης εἶναι ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολὰς θὰ εἶναι καλοκαιρία, ὅταν ὅμως εἶναι ἐστραμμένα πρὸς νότον, τότε θὰ εἶναι κακοκαιρία. Λέγεται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὅταν ὁ νοικοκύρης εὐρίσκεται ὁρθὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεών του, ὅλοι δύνανται νὰ ἡσυχάζουν, ὅταν ὅμως αὐτὸς κοιμᾶται, ὅλοι πρέπει νὰ προσέχουν ἀγρύπνως. Ἀκόμη λέγεται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὅταν δὲν ἐπαγρυπνεῖ κανεὶς ἐπὶ τῶν ὑποθέσεών του ἀλλὰ ἡσυχάζει, οἱ ὑπηρεταὶ του τὸν κλέπτουν.

φέγω. 1184 Ἐλθετ θὰ φέξ καὶ γιὰ μᾶς καμμιά μέρα.—Θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ ἡμεῖς. Ἐπὶ τῶν λοιδορούντων τοὺς πτωχοὺς.

φέρω. 1185 Φέρ τα πίσω νὰ τ' ἀρμέξμε.—Ἐπὶ ἀποτυχούσης ἐπιχειρήσεως, εἰς τὸν παραπονούμενον δι' αὐτό.

- φειτβάς.** 1186 *Στὸ διάβολο φειτβά δίνῃ.*—'Υπερβαίνει καὶ τὸν διάβολον εἰς τὴν πονηρίαν.
- φεύγω.** 1187 *Ἐφγε τ' ἀγάθ' ἀπ' τῇ γωνιά καὶ τὸ τσαλι ἀπ' τῇ βόρτῃ.*—Μιανῆς τῆς εἶπαν «Πέθανε ἡ πεθερά σου, καὶ ἐκείνῃ ἔκαμε τὸ σταυρόν σου καὶ εἶπε «Δόξα σοι ὁ Θεός». Ἐφγε τ' ἀγάθ' ἀπ' τῇ γωνιά, καὶ τὸ τσαλι ἀπ' τῇ βόρτῃ.» Ἐφγε ὁ σκανδαλιζων με.
- (25) 1188 *Φεύγει σὰ δὸ διάβολο ἀπ' τὸ θυμίαμα.*—Ἐπὶ ἐνόχων ἢ δυσσαρεστημένων ἀποφευγόντων τὴν συνάντησίν τινος.
- φίλος** (105). 1189 *Γιὰ τὸ φίλου μὲ τὸ χατήρ, τρώγω καὶ ὄρνιθα τσαριστή.*—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ ἀνθρώπων διὰ τοὺς ὁποίους δὲν εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ θυσιάσωμέν τι.
- Φιλῶ.** 1190 *Φλεῖ τὸ χέρ τι ἀπὸ δυὸ μεριές.*—Ἀσμένως δέχεται τὰς προτάσεις του περὶ γάμου.
- φλέβα** (αἷμα 15). 1191 *Ἡ φλέβα τραβά.*—Ἐπὶ συγγενῶν ρεπόντων πρὸς τὸ κακόν.
- φόβος** (18α). 1192 *Ὁ φόβος φλαῖ τὴν ἀνέλια.*—Ἐπὶ τῶν ἐπιθυμούντων μὲν ἀλλὰ μὴ τολμώντων ν' ἀδικήσουν, ἐκ φόβου μὴ τιμωρηθοῦν.
- φοβοῦμαι** (18). 1193 *Ὁ βρεμένος ἀπ' τὴν βροχὴν δὲ φοβᾶται.*—Ἐπὶ τῶν ἀπειλούντων νὰ μᾶς κάμουν κακόν, τοῦ ὁποίου εἰς ἡμᾶς οὐδεμίαν αἰσθησὶν ἐμποιεῖ.
- (34). 1194 *Φοβᾶτ' ἀπ' τὸν ἥσκιο.*—Ἐπὶ εὐσεβῶν, προσεχόντων μὴ βλάψουν τοὺς ἄλλους.
- 1195 *Φοβοῦμαι καὶ φοβερίζω.*—Ἐπὶ θρασυδείλων.
- 1196 *Φοβᾶται νὰ χέσῃ, γὰρ νὰ μὴ βνίσ.*—Ἐπὶ φιλαργύρων.
- φοβερίζω** (5). 1197 *Φοβερίζε τὸ γῶλο σου.*—Ἀπάντησις διδομένη εἰς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ μᾶς ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου τινος καὶ ἀναφέροντας πραγματικοὺς ἢ φανταστικοὺς κινδύνους.
- φορτώνομαι.** 1198 *Τονε φορτώθηκε.*—Τοῦ ἔγινε βάρος.
- Φορτώνω** (13). 1199 *Τὰ φόρτωσε στὸ βεινό.*—Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρούντων νὰ μάθουν ἢ νὰ κάμουν τι καὶ ἐγκαταλείποντων αὐτὸ ἡμιτελές.
- φουρτούνα** (2). 1200 *Ὁ καλὸς ὁ καπετάνιος, σὶ φουρτούνα φαίνεται.*—Εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις φαίνεται ἡ ἰκανότης καὶ ἀντοχὴ τοῦ ἀνθρώπου.
- φουσκώνω.** 1201 *Φουσκώνῃ σὰ δὸ γοῦρκο.*—Ἐπὶ ἀλλαζόνων.
- φτάνω** (27). 1202 *Ἡ κάτα ὅδε δὲ βορὴ νὰ φτάξῃ τὸ τζέρε, λέει «Βρωμάτ».*—Ἐπὶ τῶν κατηγορούντων, ὅτι εἰς μᾶτην προσεπάρθησαν ν' ἀποκτήσουν καὶ τοιοῦτοτρόπως παρηγορουμένων διὰ τὰς ἀποτυχίας των.
- φτερόν.** 1203 *Τσακίσκανε τὰ φτερά του.*—Ἐταπεινώθη. Λέγεται δι' ἐκείνου, ποὺ ἔχασαν τὴν ἐργασίαν των ἢ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἰσχυρῶν προστατῶν των.

- φτήνεια** (3). 1204 Ἡ φτήνεια τρώϊ τὸ *barā*.—Ἐπὶ τῶν ἀγοραζόντων ἄχρηστα πράγματα, μόνον διότι εἶναι φτηνά.
- φτηνός** (7). 1205 Τὸ φτηνὸ κρηάς, τὸ τρώνε τὰ σκυλιά.—Ἐπὶ ἀγοραζόντων κατωτέρας ποιότητος πράγματα ἀπὸ φιλαργυρίαν.
- φτώχεια** (37). 1206 Ὁ πον φτώχεια, ἐκεῖ *grina*.—Ἐπὶ φιλονεικίας μεταξὺ πτωχῶν συζύγων.
- (18). 1207 Ἡ φτώχεια θέλλυ καλοπέρασ.—Ἐπὶ ὑπερβολικῆς οἰκονομίας.
- φτωχός**. 1208 Ὁ φτωχός τὰ ροῦχα τρεῖς φορὲς τὰ χαίρεται· μιὰ καινούργια, μιὰ παλιὰ καὶ μιὰ καινούργιοβαλωμένα.—Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρόντων διὰ τὰ μηδαμινὰ κτήματά των.
- (74). 1209 Ὁ φτωχός κ' ἢ μοῖρα τ.—Ἀλλοίμοχο στὸ φτωχὸ ὅταν ἐπέρχεται συμφορὰ.
- 1210 Ὁ φτωχός χάνη τὸ γάδαρο τ, καὶ τὸν βροῖκι καὶ χαίρεται.—Ἐπὶ τῶν ὑπερβολικῶς χαιρόντων διὰ τὴν ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντος πράγματος.
- φυλάγω** (15). 1211 Φύλαγε τὰ ροῦχα σ, ράχης τὰ μσά.—Ὁ προνοητικὸς ὀλίγον ζημιοῦται.
- φυλακή** (5). 1212 Καὶ μετὰ τὴν φυλακὴν, καὶ μετὰ τὴν πάλ' ἐκεῖ.—Ἐπὶ τῶν μὴ ἐχόντων ἐλπίδα σωτηρίας ἀπὸ τὰς δυσκολίας.
- φυσικὸ** (4). 1213 Τὸ φυσικὸ δὲ χάνεται, μάλιστα καὶ πληθαίνει.—Ἐπὶ τῶν ὑποπιπτόντων εἰς τὰ αὐτὰ λάθη.
- φυσῶ**. 1214 Τσὲ φσῶ.—Ἐπὶ πλουσίων.=ἔχει χρήματα.
- 1215 Τὸ φσῶ καὶ δὲ γρῶν.—Εἶναι ἀπαρηγόρητος διὰ τὸ πάθημά του.
- φυτρώνω**. 1216 Ἐκεῖ π δὲ σὲ σπέρνοντε νὰ μὴ φυτρώνης.—Ἐπὶ τῶν ἀπροσλήτως ἐπεμβαίνόντων εἰς ξένας ὑποθέσεις.
- φωνή** (8). 1217 Κατὰ φωνὴν καὶ ὁ γάδαρος.—Ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ κάποιον καὶ παρουσιασθῇ αὐτός.

X

- χαβιάρι** (3). 1218 Τονε βούλισε γιὰ πράσινο χαβιάρ.—Τὸν ἐξηπάτησε διὰ τὴν εὐπιστίαν του.
- 1219 Ὅριστε σὺδεκε, ἐλιές.—Καλὸ 'ν' καὶ τὸ χαβιάρ.—Καλὸ, ἀμὰ ἀκριβό.—Ἐπὶ λαιμάργων καὶ ἀδιακρίτων ἐπισκεπτῶν.
- χαμηλὰ** (1). 1220 Χαμηλὰ κάτσε, καὶ ἀψλὰ τραβούδα.—Ἐπὶ ὑπερηφάνων καὶ καυχηματιῶν.

- χάνω** (41). 1221 Ἔχασε τ' ἀγὰ καὶ τὰ καλὰθια.—Ἐπὶ φοβηθέντων καὶ τραπέντων εἰς φυγὴν.
 (65). 1222 Ὅποιος λιπᾶται τὸ καρφί, χάνῃ καὶ τὸ πέταλο.—Ἐπὶ τῶν παραμελούντων τὰ μικρὰ καὶ ὥς ἐκ τούτου ὑφισταμένων μεγάλας ζημίας.
 1223 Ὅποιος ἔχῃ μέρες δὲ τζὲ χάνῃ.—Λέγεται διὰ κείνους ποὺ πέρασαν μεγάλον κίνδυνον ἢ ἀσθενείαν.
 (76). 1224 Τί εἶχα καὶ τί ἔχασα ; —Ἐπὶ ἀποτυχίας ἢ ὁποία δὲν ἐμποιεῖ αἴσθησιν.
 1225 Ἔχασ ὁ Χστός ἓνα σάπιο κρομμύδ.—Ἐπὶ μηδαμνῆς ζημίας.
 1226 Ἔχασ ἡ μάννα τὸ παιδί καὶ τὸ παιδί τῇ μάννα.—Ἐπὶ μεγάλης ταραχῆς.
 1227 Ἔχασε τ βού'λα τ.=Ἔχασε τὴν διακυβέρνησιν τῶν ὑπαρχόντων του ἢ τοῦ ἑαυτοῦ του. Λέγεται καὶ Ἔχασε τὰ πάσματά τ.
 1228 Δὲ βὰ νὰ χάνεται.—Ἐπὶ τῶν ἐχόντων παραλόγους ἀπαιτήσεις.
χαρά (γάμος 44). 1229 Χαρά δίχως κλάματα καὶ λείψανο δίχως γέλια, δὲ γένεται.—Εἰς πᾶσαν δυσκολίαν ὑπάρχει καὶ ἡ φαιδρὰ ὕψις καὶ εἰς πᾶσαν διασκέδασιν καὶ ἡ θλιβερά.
 (γάμος 51). 1230 Ὅλα μας ἀνάποδα, καὶ ἡ χαρὰ Τετράδ.—Ἐπὶ ἐπανειλημμένων ἀποτυχῶν.
 1231 Σὰ τζ Μάρως τ χαρά, πό τρωγαν τ β . . . με τὸ χλιάρ.—Εἰρωνικῶς, ἐπὶ ψευδολόγων διηγουμένων ἀπίθανα πράγματα.
 (γάμος 29). 1232 Θὰ κβανῶ στ χαρά σ νερό με τὸ κόσκινο.—Εἰρωνικῶς, εἰς τοὺς μὴ δεχομένους ἀμοιβὴν διὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς μικρὰς ὑπηρεσίας των. Λέγεται καὶ εἰς τὰ παιδιὰ ὅταν μᾶς κάμουν μίαν ἐκδούλευσιν.
 (γάμος 30). 1233 Χαρά χωρὶς παιχνίδια, σὰν ἄκλαστος κῶλος.—Ἀπαραίτητα τὰ μουσικὰ ὄργανα εἰς τὴν γαμήλιον διασκέδασιν.
 1234 Δὲ εἶναι τς Μάρως ἡ χαρὰ νὰ τρωγν τ β . . . με τὸ χλιάρ.—Ἐπὶ τῶν ζητούντων καθημερινὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀπαξ γενομένης δωρεᾶς.
 (γάμος 21). 1235 Σὰ κατσβέλιχλ χαρά.—Ἐπὶ συναθροίσεως θορυβώδους.
 (γάμος 36). 1236 Ἐκλασ ἡ νύφ, σώθηκε ἡ χαρά.—Ἐτελείωσε. Εἰρωνικῶς, ὅταν ἀπροόπτως διακόπτεται ἡ διασκέδασις καὶ διαλύεται ἡ συνάθροισις πολὺν συντόμως.
χαρίζω (8). 1237 Κάποιον τὸν χάριζαν ἄλογο καὶ τὸ κοίταζε καὶ στὰ δόδια.—Ἐπὶ τῶν παραπονουμένων διὰ τὸ εἶδος τῶν προσφερόμενων δώρων.

- χάρις.** 1238 *Κάθαινε με τ χάρι τ.* = "Εκαστος με τὰ προτερήματά του.
- χαρτί.** 1239 *Δε γράφνε κατὰ κεῖ τὰ χαρτιά τ.* — "Επὶ ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἀπαγορεύεται τι.
- χάση** (1). 1240 *Στὴ χάσ καὶ στὴ λιώξ.* = Πολὺ σπανίως λέγεται καὶ στὴ χάσ καὶ στὴ σῶσ.
- χατήρι** (γνώμη 11). 1241 *"Οἷνον τὰ χατήρια δέ βορ νὰ τὰ κάμς.* — "Αδύνατον νὰ εὐχαριστήσης ὅλον τὸν κόσμον.
- χέζω.** 1242 *"Ετς πγ εἶναι ὁ καιρὸς χέσε καὶ πέσε.* — Λέγεται ἐπὶ μεγάλης κακοκαιρίας, ὅποτε νὰ ἐξέλθῃ τις τοῦ δωματίου μόνον διὰ νὰ ἀποπατήσῃ, ἔπειτα δὲ νὰ κοιμηθῇ ἔνωρίς.
- χέρι** (75). 1243 *Τὸνα χέρ τρέβει τ' ἄλλο καὶ τὰ δνὸ τὸ πρόσωπο.* — Πρέπει νὰ βοηθῶμεν τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην.
- (25). 1244 *Κάλλιο ἔνα καὶ στὸ χέρ,*
παρὰ δέκα καὶ καρτέρ = Καλύτερον ἅμεσος μικρὰ ἀμοιβὴ παρὰ μεγάλη ὑπόσχεσις.
- χεσμένος.** 1245 *"Εχλ χεσμέν τ φωλιά τ.* — Διὰ τοὺς ἀποφεύγοντας νὰ συναντήσουν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐζημίωσαν, ὅπως ἀποφεύγει ἡ ὄρνις τὴν φωλεὰ της ἀφού τὴν ἐκόπρισε.
- χήρα** (11). 1246 *Βιάζεται σὰ δ χήρα στὸ κρεβάτ.* — "Επὶ τῶν ἀνυπομόνων.
- χηρεύω.** 1247 *Γιὰ κανείνας γιὸς χηρέβ.*
γιὰ κανείνας μικρὸς τραπέβ. — Παρηγοριὰ εἰς ἀνύπαντρον κόρην ὅτι θὰ τὴν ζητήσουν εἰς γάμον.
- χίλια.** 1248 *Χίλιοι καλὸι σ' ἔναν ὁδὰ χωρᾶνε.* — "Επὶ ἀπροσδοκήτου ἐπισκέπτου.
- χιόνια** 1249 *Χιόνια καὶ κρύο*
καιρὸς γιὰ δύο = "Οτι ὁ χειμὼν εἶναι ἢ καλύτερα ἐποχὴ διὰ γάμους.
- χιώτικο;** (1). 1250 *Τὴν ἔπαθε χιώτικα.* — "Επὶ ἀπροσδοκήτου ζημίας.
- χορεύω.** 1251 *Μονάχος χόρευε, κι ὅσο θέλς πῆδαγε.* — "Επὶ ὀκληρῶν ἀνθρώπων, ἐπιμενόντων νὰ λάβουν τοὺς ἄλλους συντροφους, ἐνῶ δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσουν.
- 1252 *"Οπως θέλς τοσε χορέβ.* = Τὸν ἔχει ὑποχείριον εἰς τὰς διαταγὰς του.
- χορὸς** (14). 1253 *Τώρα ποὺ πιάσαμε στὸ χορὸ, θὰ χορέψμε.* — "Επὶ τῶν ἀναγκαζομένων ν' ἀποτελειώσουν ξένον ἔργον με ζημίαν.
- χορτάτος** (15). 1254 *Καὶ τ δίτα σωστή, καὶ τὸ σκύλο χορτάτο.* — Διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας κέρδος ἄνευ δαπάνης.
- (10). 1255 *"Ο χορτάτος τὸ νησιτὸ δέ τοσε πτέβ.* — "Επὶ τῶν ἀρνούμενων τὴν ἀρωγὴν των ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι.
- Χριστὸς ἀνέστη.** 1256 *Ζορακὶ Χιστὸς ἀνέστ.* — "Επὶ τῶν ἀναγκαστικῶς

ποιούντων τι. Ὑπόκειται ὁ μῦθος ὅτι: Ἐναν Ὀβριὸν τὸν ἔπιασαν δυὸ μεθυσμένη καὶ μετὶ τις καμάδες στὸ χέρον τὸν εἶπαν νὰ πῇ Χστός ἀνέστ κι' ἐκεῖνος εἶπ' αὐτὸ τὸ λόγο.

Χριστούγεννα. 1257 Τοῦ Χστοῦ μετ' παντόφλες καὶ τ' Πασκαλιὰ μετὰ ποδήματα.—Ἐπὶ τῶν ἐνεργούντων ἀκαίρως καὶ ἀκαταλλήλως. Ἔτσι τὸ φέρνει ἡ περίστασις ὥστε νὰ φορῇ παντόφλες ἀντὶ ὑποδήματα.

1258 Τώρα ζῆς ὅπως λάχι καὶ τοῦ Χστοῦ ἀλλάξ.—Παρηγοριὰ εἰς τὸν παραπονούμενον ὑπάλληλον ὅτι ὁ μισθὸς του δὲν τὸν ἐξαρκεῖ.

χρεωστῶ (41). 1259 Χσάτ' τὸ Μχάλι.—Εἶναι ἀνόητος.

1260 Χσάει τὰ μαλλιοκέφαλα τ.—Εἶναι καταχρεωμένος. Ὅταν κανεὶς χρεωστῇ εἰς πολλοὺς δανειστάς καὶ ἔρχονται ἀπαιτοῦντες τὰ δανεισθέντα.

χτένι. 1261 Ἦρετ' ὁ κόβος στὸ χτένι.—Ἡ ὑπόθεσις ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον.

χωριό. 1262 Θὰ γένμε ἀπὸ δυὸ χωριά.—Θὰ ἐλθωμεν εἰς διένεξιν.

χωρῶ (31). 1263 Δὲ χώραγε ὁ ποδάρος σὴν τρύπα, ἔσερνε καὶ κολοκύθια.

Ἐπὶ τῶν ἀναλαμβάνόντων ἔργα ἀνωτέρα τῶν δυνάμεών των. Γιὰ τοὺς ἐπισκέπτας ποὺ φέρουν καὶ ἄλλους μαζί τους.

(διπλὸς 16). 1264 Στ' γούφα δι' χωράι καὶ στὸ καλὰθ ἀρτίζ.—Ἐπὶ ἀνθρώπου μεμψιμοίρου καὶ ἀνοικονομήτου.

Ψ

παλλίδι. 1265 Μὲ τὸ παλλίδι θερίζνε.—Γιὰ τοὺς πεισματάρηδες, ποὺ ὑποστηρίζουν παράλογα πράγματα.

πάλλω (17). 1266 Τὸν ἐπαλλε τὸν ἐξάψαλμο.—Τὸν ἐπέπληξε διὰ τὴν διαγωγὴν του. Λέγεται καὶ Τονε διάβασε τὸν ἐξάψαλμο.

ψαρι (1). 1267 Τὸ ψάρι ἀπ' τὸ κεφάλι βρωμάει.—Ὁ ἀρχηγὸς γίνεται αἷτιος τοῦ κακοῦ.

ψεῖρα (10). 1268 Ἐφαγε ἡ ψεῖρα, βγήκε στὸ γιακά.—Ἐπὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἅμα ἀποκτήσουν ὀλίγα χρήματα, ὑπερφηφανεύονται καὶ μεγαλαυχοῦν.

(8). 1269 Ἀπ' τὸ ψει-ψει-ψεὶ γένεται ψεῖρα.—Ἀπὸ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα γίνεται ἡ κακία.

(2). 1270 Εἶναι ψεῖρα τσακισμένη.—Εἶναι πάμπτωχος.

ψερίζω. 1271 Μόνε ἓνα καλὸ ἄθρεπο γνώρσα στὸ κόσμον, τὸ βαβὰ μ, ἀμὰ κ' ἐκεῖνος ψερίζε τ' μάννα μ.—Καὶ μετὸν καλύτερον ἄνθρωπον τοῦ κόσμου τὰ συμφέροντα μας ἔρχονται εἰς τι σημεῖον εἰς σύγκρουσιν.

ψέμα. 1272 Κακὰ τὰ ψέματα.—Ἐπὶ ὑποκρινομένων τὸν ἀληθῆ.

ψεύτης. 1273 Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὸ βρώτο χρόνον χαίρεται. = Ταχέως ἀποκαλύπτεται ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου.

1274 Σὰ δέ με ψέβεις, ῥῶτα καὶ τὸ θεῖόν τοῦ ψεύτη. — Ἐπὶ ψευδολόγων.

ψήνω. 1275 Τὸν ἔψαε τὸ ψάρσι' ἀχείλ τ. = Τὸν ἐβασάνισε ἐπὶ μακρόν. Λέγεται διὰ τοὺς μὴ ἀποτελεσιώνοντας τὸ ἀνατεθεὶν εἰς αὐτοὺς ἔργον. Τοὺς μὴ πληρώνοντας τὸ χρέος καὶ τὰς μὴ ἀποδεχομένας τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ ἔρωτος ἐνὸς ἀνδρός.

ψόφιος. 1276 Γῆρέβ ψόφιο γαδούρ, νὰ βγάγῃ πέταλα. — Ἐπὶ τῶν ζητούντων νὰ ἀγοράσουν τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου εἰς εὐτελεῖ τιμὴν.

ψοφῶ. 1277 Ψοφᾶν γιὰ κβέδα = Ὑπεραγαπᾶ τις φλυαρίες.

(19). 1278 Ψόφσε κανὰς λύκος. — Ἐπὶ ἐπισκέψεως φίλου μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν.

1279 Ἐκεῖ ψοφάει ἡ τζαμάλα ἢ Σ' ἐκτροῦ τὰ παράθυρα ψοφάει ἡ τζαμάλα. = Ἐκεῖ συναθροίζονται.

ψύλλος (7). 1280 Γιὰ τὸ ψύλλο καίει τὸ πάπλωμα τ. — Διαπαντᾷ τὴν περιουσίαν του διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν παράλογον γνώμην του.

1281 Γιὰ ψύλλον πῆδμα χαλνᾷ τὸ γόσμο. — Ὁμοίως.

ψυχῇ (δραχμὴ 1). 1282 Ἦρε ἡ ψυχὴ σὲ δόδια τ. = Ὑπέφερε πολὺ.

ψωμί. 1283 Τὸ ψωμί καὶ τὸ τυρί, τ' ἀγαπαί κ' ἡ Μητορή. — Ὅλοι ἀγαποῦν τὰ καλὰ φαγητά, ἀλλὰ τὴν ἐργασίαν ὀλίγοι.

ψωριάρης (2). 1284 Γούλι μαζί καὶ ὁ ψωριάρης χώρια = Ὁ ἔνοχος ἀποφεύγει τὴν συναναστροφὴν τῶν ἄλλων.

Ω

ῶρα (17). 1285 Ὅσα φέρνει ἡ ῶρα δὲ τὰ φέρνει ὁ χρόνος. = Εἰς μίαν ὥραν δυνατόν νὰ ὑποστῇ κανεὶς ζημίαν, ἢ ὁποία νὰ καταστρέψῃ τὸ κέρδος ὀλοκλήρου ἔτους.

(13). 1286 Λεῖψε μιὰ ὥρα, νὰ ζήης χρόνια. = Ἀπόφευγε τὰς συγκρούσεις.

1287 Γούλες οἱ ὥρες δὲ εἶναι ἕνα. = Πρόσεχε εἰς τὰς ἀστείότητάς σου, διὰ νὰ μὴ θίξῃς τὸν ἄλλον.

Δ

δμάνι. 1288 Τὸ κοπε δμάνι. = Ἐφυγε. Ἐπὶ αἰφνιδίας καὶ ταχείας φυγῆς.